

KERKENBELEIDSPLAN

HOUTHULST

2025

HOUTHULST

Periode 2026-2031

INHOUDSTAFEL

INLEIDING en situering van de kerkgebouwen.....	3
FICHE PER KERKGEBOUW	
Sint-Jan Baptist in Houthulst.....	
Identificatie	6
Beschrijving	10
Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving.....	18
Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	20
Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie.....	21
Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht	27
Sint-Bavo in Merkem	28
Identificatie	Kerkgebouw 31 - Langewaede 53 + bijlagen p. 64
Beschrijving	Kerkgebouw 31 Langewaede 53
Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving.....	
Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	62
Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie.....	63
Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht	63
Sint-Jozef in Jonkershove	80
Identificatie	83
Beschrijving	86
Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving.....	107
Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	112
Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie.....	118
Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht	121
Sint-Kristoffel in Klerken	122
Identificatie	123
Beschrijving	125
Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving.....	128
Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	134
Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie.....	139
Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht	140
Sint-Laurentius in Klerken.....	141
Identificatie	143
Beschrijving	144
Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving.....	154
Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	157
Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie.....	158
Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht	161
TOEKOMSTVISIE VOOR DE KERKEN IN HOUTHULST	163
BESLUIT	167

KERKENBELEIDSPLAN GEMEENTE HOUTHULST – 2025

Inleiding

Dit gebundeld kerkenbeleidsplan omvat de vijf parochiekerken van de gemeente Houthulst:

- In **Houthulst** ligt de centrale **Sint-Jan Baptistkerk** aan de Markt.
- **Jonkershove** wordt bediend door de **Sint-Jozefskerk**, gelegen aan de Monseigneur Schottestraat.
- **Klerken** huisvest de **Sint-Laurentiuskerk** in de Dorpsstraat, in het midden van de dorpskom, en daarnaast langs de grens met Houthulst-centrum de **Sint-Kristoffelkerk** in gehucht Sint-Kristoffel (Schoolstraat 90).
- In **Merkem** staan twee religieuze gebouwen: de **Sint-Bavokerk** aan de Westbroekstraat 3, en iets verder de **Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Langewaede**, verscholen langs de Iepersteenweg (N369) als bedevaartsoord.

Het plan is tot stand gekomen via intensief overleg tussen alle betrokken partijen, waaronder de kerkfabrieken van deze vijf kerken, het Centraal Kerkbestuur Houthulst, de Pastorale Eenheid Sint-Pieter Groot-Diksmuide en het gemeentebestuur van Houthulst.

Ook de inbreng van parochianen werd meegenomen, onder meer via gerichte bevestigingen in de kerken.

In navolging van het pastorale beleidsplan van het Bisdom Brugge is gekozen om het aantal weekendvieringen te verminderen, maar alle kerken open te houden met een zinvolle invulling.

Sinds januari 2025 is reeds een eerste reductie doorgevoerd (in Merkem), en tegen september 2025 gaat een nieuwe regeling in voor Houthulst, Jonkershove, Sint-Kristoffel en Klerken. Concreet behoudt de Sint-Jan Baptistkerk één wekelijkse zondagmis, terwijl in de andere kerken de frequentie van vieringen afneemt. Tegelijk worden voor elke kerk nieuwe gebruiksmogelijkheden ontwikkeld die passen bij de eigenheid van het gebouw en de noden van de lokale gemeenschap.

In dit document wordt **per parochiekerk** de toekomstvisie beschreven, inclusief de geplande nevenfuncties en het plan van aanpak om deze te realiseren. Het document eindigt met de samenvatting van deze beschrijvingen.

Dit plan zal ter goedkeuring worden voorgelegd aan het gemeentebestuur van Houthulst en aan het Bisdom Brugge en dient als leidraad voor de toekomstige inrichting en het gebruik van elk kerkgebouw.

De volledige beleidsplannen van de vijf parochiekerken binnen de gemeente Houthulst :

- 1 - Sint-Jan Baptist
- 2 - Sint-Bavo
- 3 - Sint-Jozef
- 4 - Sint-Kristoffel
- 5 - Sint-Laurentius

KERKENBELEIDSPLAN

HOUTHULST

SINT-JAN BAPTIST

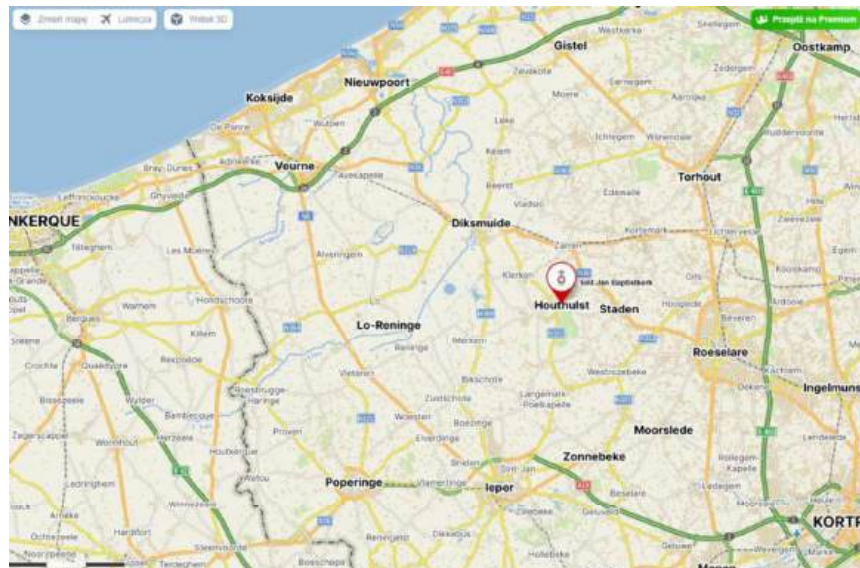
2025

SITUERING KERKGEBOUW

Sint-Jan Baptist Houthulst
Markt
8650 Houthulst

<https://maps.app.goo.gl/Tp7twoiveRb1Vr1v8Fr>

Sint-Jan Baptist in Houthulst

Identificatie.

Naam: Sint-Jan Baptist (Sint Jan de Doper)

Geografische ligging

- Markt , 8650 Houthulst
- Provincie: West Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Brugge
- Dekenaat of Regio: Pastorale eenheid Sint- Pieter Groot -Diksmuide
- Parochie: Sint Jan de Doper Houthulst

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Jan de Doper Houthulst, (zie kadastrale fiche en kadastraal plan),
het kerkhof rond de kerk en het oude kerkhof (D 0013 D) zijn eigendom van de gemeente.

10.3 Materieel & Outillering ALTERNATIEF

Fiscaal regime	-
-----------------------	---

10.4 Taxatie

1	Inkomen	<i>KI (€)</i>	2959
		<i>Regime</i>	Kadastraal inkomen vrijgesteld van de onroerende voorheffing op grond van art 253,2° of 3°, van het W.I.B. 92 of van bijzondere wetten
		<i>Type OG</i>	Gewoon gebouwd onroerend goed
	Oppervlakte	<i>Opp. (m2)</i>	1851
		<i>Regime</i>	Niet belast
		<i>Geverifieerd</i>	Oppervlakte - geen titel of geen verificatie
	Grond	<i>Koop</i>	-
		<i>Huur</i>	-
		<i>KI/ha (€)</i>	-
	Code P/W	<i>Code</i>	-
	Niet in programma	<i>Decreet</i>	-

11 Eigenaarsgegevens

1	Algemeen	<i>Type</i>	Rechtspersoon
		<i>Recht</i>	-VE 1/1-
	Fiscale hoofdpersoon	<i>Naam</i>	Kerkfabriek Sint-Jan de Doper (VL - Houthulst)
		<i>Nr.</i>	0211313708
		<i>Adres</i>	Markt 19 8650 HOUTHULST
	Partner	<i>Naam</i>	-
		<i>Nr.</i>	-
		<i>Adres</i>	-

12 Beheerder

-

Bescherming(en)/vastgesteld

- Niet-beschermd
- Vastgesteld bouwkundig erfgoed op de Inventaris Onroerend Erfgoed Vlaanderen

URI

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/79398>

is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed [Parochiekerk Sint-Jan Baptist](#)

Deze vaststelling is geldig sinds 14-05-2024

- Beschermd als monument, stads- of dorpsgezicht, cultuurhistorisch landschap, UNESCO ...
sinds datum bescherming: neen
- Gedeeltelijk beschermd als monument (orgel, toren ...) : nvt
- Archeologische zone: neen

Beschrijving

Cultuurhistorische waarde

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/79398>

'Beschrijving

Wederopbouwkerk gelegen in omringend, trapeziumvormig kerkhof met beukenhaag, bewaarde grafmonumenten vanaf de jaren 1920, enkele oorlogsdoden en een eenvormig perk voor de oudstrijders, tevens enkele graven van het Gemenebest (Tweede Wereldoorlog).

Geschiedenis van de kerk

Tussen 1853 en 1857 wordt te Houthulst een parochie- en dorpsstructuur opgericht. In 1857 wordt Houthulst een onafhankelijke parochie met een eigen kerk, nadat de parochie Klerken een deel van zijn grondgebied had afgestaan. De neogotische Sint-Jan Baptistkerk wordt in de periode 1857-1868 gebouwd naar ontwerp van provinciaal architect Pierre Buyck (Brugge), cf. bewaarde 'eerste steen' in de huidige kerk (in 2004 teruggevonden als dorpel van wederopbouwhuis in de Neerloopstraat). Inscriptie: "TEN JARE 1858 DEN 21 OCTOBER LEGENDE (sic) ZYNE HOOGWD J. BTN. MALOU BISSP VAN BRUGGE DEN EERSTEN STEEN DEZER KERK VAN HOUTHULST DOOR DEN HR. J. PUS. CASSIERS SENATEUR EN ZYNE ECHTGENOOTE MEVW CAROLINA MARKGRAVINNE DE PATTIN." Pseudobasilicale kerk met westtoren en -portaal, geprononceerd transept.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt de kerk volledig verwoest. De kerk wordt in 1920-1923 heropgebouwd naar ontwerp van architect Jozef Viérin (Brugge). Dit gebeurt op een nieuw gecreëerd perceel (zie straatinleiding), rond de kerk bevindt zich het 'nieuw kerkhof', aan de overkant van de straat is een gedeelte van het 'oud kerkhof' bewaard. De wederopbouwkerk refereert niet aan de vooroorlogse kerk: er wordt geopteerd voor de regionale baksteenarchitectuur gelinkt aan een neoromaanse vormtaal, georiënteerde kerk op kruisvormig grondplan met noordtoren in de oksel van (zij)beuk en transept.

In maart 1945 lopen Houthulst en omgeving zware schade op door een ontploffing in het nabijgelegen DOVO. Herstel van oorlogsschade aan o.m. de glasramen.

Beschrijving van de kerk

De plattegrond ontvouwt : driebeukige pseudobasilicale kerk met beuk van vier traveeën, quasi-vrijstaande vierkante noordtoren tegen de noordbeuk aan, rond traptorentje, transept van twee traveeën (deels fungerend als zijkoren), koor van één travee met rechte sluiting. Ten noordoosten, langgestrekte sacristie. Vooruitspringend laag westportaal, gelijkaardig portaal voor de toren.

Materialen: gele baksteenbouw onder leien zadeldaken en spits. De neoromaanse vormtaal uit zich onder meer in de gekoppelde rondboogvensters op doorgetrokken afzaat, de rondbogige galmgaten met stenen deelzuiltje, rondboogfries, oculi. Westgevel met vooruitspringend portaal waarboven vijf rondboogvensters, boven het middenste venster

bas-reliëf met voorstelling van Johannes-de-doper. Geveltoppen afgeboord met baksteenlijst; bovenste stuk telkens driehoekig afgelijnd, met top- of kruisbekroning, invulling van dit veld met metselwerk in dambordpatroon, oculus. Voorts overhoekse steunberen met versnijdingen, ter hoogte van het zuidelijk transept versierd met stenen engel.

Interieur: sober witgepleisterde pseudobasilicale kerk met rondbogige scheibogen op vierkante pijler, ter hoogte van het transept op natuurstenen zuil, vensters in geriemde bakstenen omlijsting. In linker zijbeuk, doksaal met orgel. Hoofdaltaar onder baldakijn met keramische tegels, erboven roosvenster met vier oculi.

Een aantal gedenkplaten en glasramen herinneren aan de Eerste Wereldoorlog. Grote rechthoekige houten gedenkplaat in dito omlijsting ter herinnering aan de militaire slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog en de militaire en burgerlijke slachtoffers en de politieke gevangenen van de Tweede Wereldoorlog; inlegwerk in kruisvorm, de namen in vergulde letters zijn alfabetisch gerangschikt. Drie glasramen boven het portaal ter herinnering aan het '3/23'ste en '4/24'ste linieregiment en het 7de, 1ste en 13de artillerieregiment: de heilige Ursula, Sint-Joris met de draak, de heilige Barbara met toren telkens geflankeerd door het jaartal "1914-1918", erboven telkens gekroonde kentekens of wapenschilden van de genoemde regimenten.'

De kerk is gebouwd met hulp van dossier voor oorlogsschade, aangenomen voor de som van 975.688,42 bfr. door 'Priem en Warnier' uit Brugge. Joseph Viérin is de architect.

De stijl van de kerkmeubelen is art-Deco. Ze zijn gemaakt uit massieve eik en versierd met smalle stroken (ca 15 mm) geometrisch inlegwerk, afwisselend ebben en esdoorn. Hoekige uiteinden worden meestal afgerond met fijn en kunstig gesneden druiventrossen of – bladen. Het eiken rasterwerk is in vele gevallen opgevuld met panelen in acajou houtsculpturen met stilistische voorstellingen van druivelaars, en ander christelijke symbolen. De preekstoel, het koorgestoelte, de priesterbank, de twee biechtstoelen en de communiebank zijn ontworpen en vervaardigd in het atelier van Jules Fonteyne in Brugge; hij was leeftijdsgenoot en stadsgenoot van de architect. De preekstoel bestaat als dusdanig niet meer, die is afgebroken, maar de waardevolle panelen zijn bewaard in de sacristie. Eén biechtstoel is afgebroken. Het andere meubilair staat in de kerk.

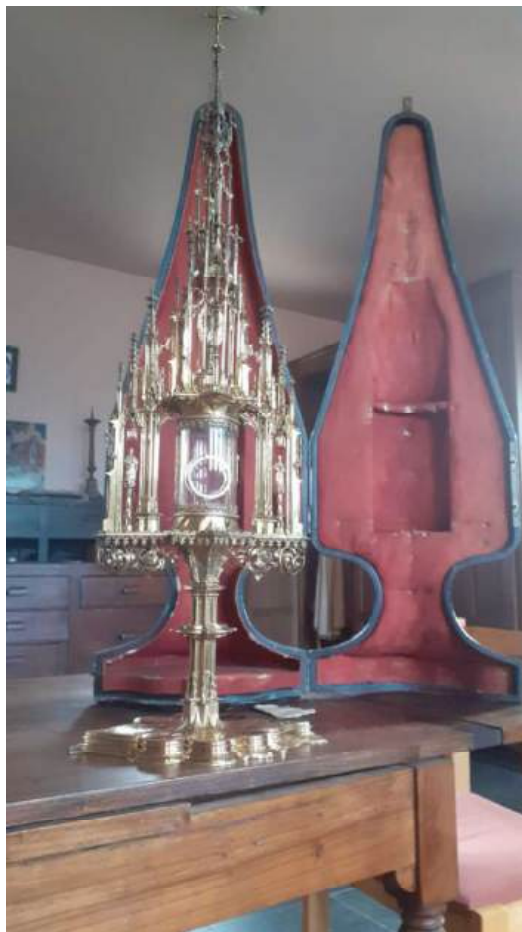
Het atelier Jules Fonteyne heeft niet alleen het roerend meubilair ontworpen en gemaakt, ook het hoofdaltaar met tabernakel en het baldakijn erboven zijn door hem geleverd. Het oorspronkelijke tabernakel is intussen vervangen, door een koperen exemplaar geschonken door E.H. Vandeweghe in 1950.

Het orgel op het doksaal komt uit de ateliers van 'Gebr. Jozef en Petrus Loncke te Eessen', en is er geplaatst rond 1930. Het kostte toen 39000 bfr. Het orgel telt 14 registers en werd aangedreven door een blaasbalg met trappers achteraan de omkasting. Later werd er een elektrische ventilator geplaatst voor de nodige lucht. Wegens slijtage en daarmee gepaard gaande herstellingen en onderhoudskosten is het doksaal medio 1990 verlaten en speelde de koster op een nieuw orgel geplaatst in de zijbeuk rechts. De meeste orgelpijpen zijn uit het oude orgel gerecupereerd en in het nieuwe gebruikt. Het originele instrument is eigenlijk een lege kast en doet dienst als kerkmeubel. Het nieuwe orgel bleek zeer gevoelig voor temperatuur en vochtigheid en onder impuls van E.H. Vermouth is het vervangen door een elektronisch exemplaar dat veel toonvaster is.

De neogotische torenmonstrans is een absoluut topwerk. Ze is gemaakt in opdracht van het echtpaar Cassiers, de stichters van de parochie Houthulst (1857), en vervaardigd door de Gentse edelsmeden Armand Bourdon-De Bruyne en zijn zoon Edouard Bourdon. Ze maakte deel uit van het liturgisch vaatwerk van de eerste kerk van Houthulst (1860). Ze meet ongeveer 90 cm hoog, helemaal in verguld zilver. Kleine beeldjes van St Jan de Doper (met lam) en de apostel Johannes (met kelk) flankeren de glazen cilinder. Blijkbaar was de stichter van de parochie Joannes Petrus Cassiers niet wars van een beetje ijdelheid, zijn naamheilige is immers Joannes, de parochie is ook naar hem vernoemd. Boven de cilinder troont de Madonna met kind, en op de volgende laag een lijdende Christus figuur met zweep en ? . Een kruis bekroont de monstrans.

Het atelier was befaamd en gespecialiseerd in het maken van neogotisch liturgisch vaatwerk. Ze vervaardigden meerdere dergelijke gelijkaardige torenmonstransen, maar we vermoeden dat ieder exemplaar uniek was, o.a. door de bijhorende figuurtjes. Tot nu toe hebben we geen gelijke gevonden. Ze stond tentoon in de wereldtentoonstelling in Parijs in 1867, en kostte toentertijd 14000 bfr. (ter vergelijking de toenmalige kerk is aanbesteed geweest voor 72000 bfr en dat was een kleine kathedraal). Tijdens de doortocht van de Duitsers in oktober 1914, is ze samen met andere kerkschatten in de grond verborgen. Ze heeft op een andere manier de oorlog doorstaan. Van de monstrans zijn echter de edelstenen verloren, het verhaal gaat dat die afkomstig waren van de diadeem van Mevr. Cassiers.

Naast dit prachtig werk zijn er ook twee miskelken bewaard. Ze zijn van de hand van dezelfde kunstenaars-edelsmeden maar niet zo rijk aangekleed. Foto's en beschrijving te vinden op Balat. Kikirpa object nr. 32852 van 1886 en nr. 32851 van 1874.

Neogotische torenmonstrans, ca 1865, uit eerste kerk.

In de kerk hangen twee grote (ca 2.5 x 2 m) schilderijen van de hand van E. Van Steelandt met de taferelen ' De rust binst den vlucht' en 'Jezus en de Samaritaanse vrouw'. De kunstenaar is ons onbekend maar de werken zijn wel indrukwekkend en van goede kwaliteit. (geschilderd ca 1950).

Wat zeker niet mag vergeten worden, is het feit dat Mr. en Mevr. Cassiers – de stichters van Houthulst- in de kerk begraven liggen. Hun graf met gedenkplaat ligt in de hoek van de zijbeuk kant zuid. Oorspronkelijk werden ze begraven in een prachtig praalgraf in de eerste kerk (naar een ontwerp van Robert De Bethune) ; na de totale verwoesting van het dorp en de kerk in WO1 zijn ze in de jaren 1930 verhuisd en bijgezet in een sober graf let gedenkplaat in de huidige kerk.

Daarnaast zijn er nog een kazuifel, een misboek van 1963, een stukje galsraam van de eerste kerkin bewaring in de sacristie.

Niet materieel erfgoed

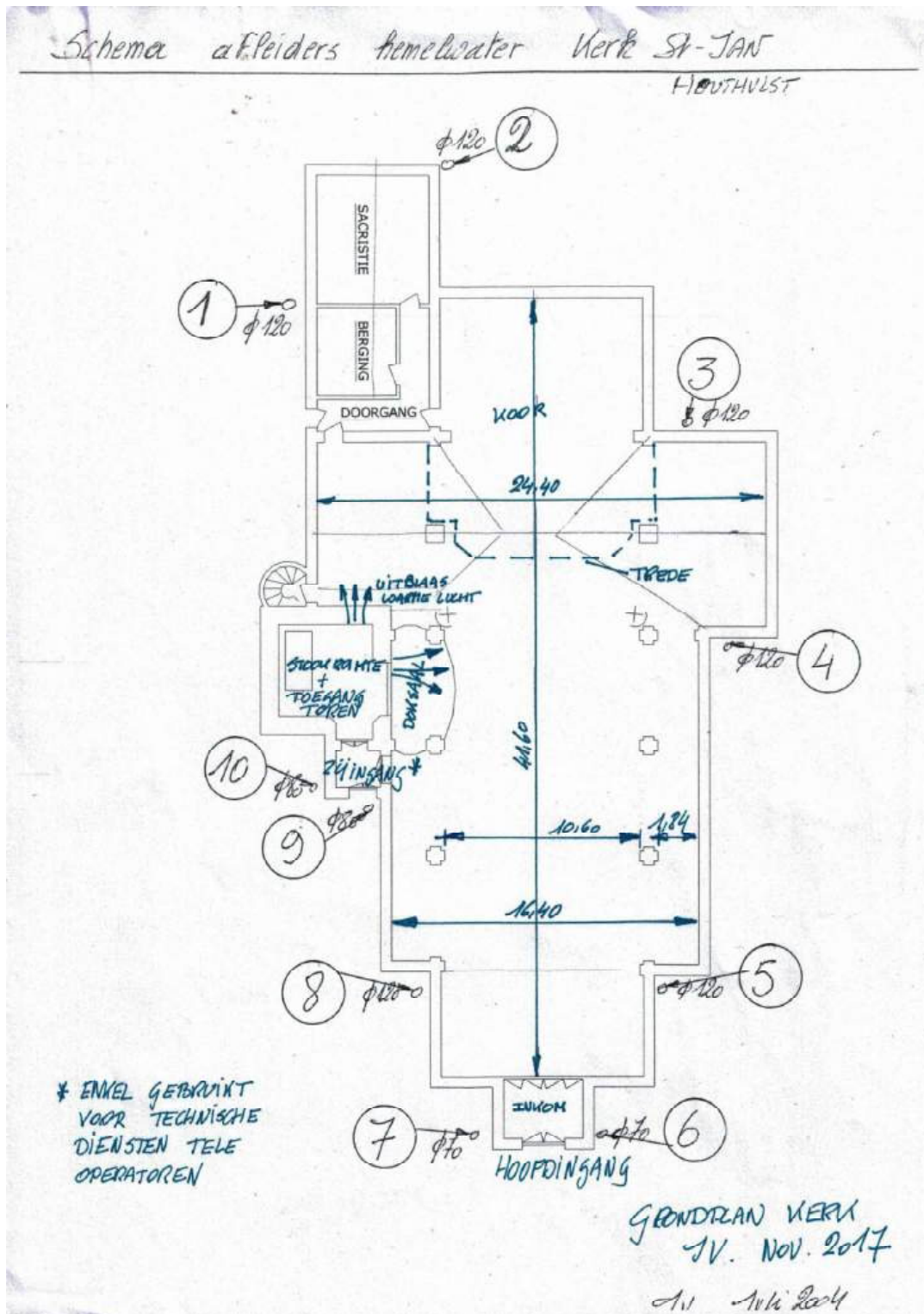
De oorspronkelijk bewoners van Houthulst waren een arme, op zichzelf aangewezen en besloten gemeenschap die leefden van rooibouw in het bos (boskanters) en heel veel moeite hadden met burgerlijk of kerkerlijk gezag. Ze hadden wel een grote devotie voor OLV. En al van de beginjaren van de parochie (vanaf 1860) was er een soort eenvoudige stoet waar OLV werd rondgedragen en vereerd in de meimaand. In 1880 is er een kopie van de grot van Lourdes gebouwd in een stuk bos nabij de toenmalige kerk (initiatief van Mevr. Cassiers). Vanaf toen is Maria vereerd door Houthulstenaren en mensen uit de omstreken . Deze volksdevotie kreeg vorm in processies vanuit de kerk naar de grot in allerlei context: (vroeger) systematisch na de 8h30 mis met alle kerkgangers, gelegenheidsprocessies met de verenigingen van het dorp en soms zelfs van buiten het dorp. Meestal start dit met een dienst in de kerk, om dan in groep biddend, zingend of in stilte naar de grot te wandelen.

Sinds een paar jaar wordt vanuit de parochiale eenheid St Pieter Groot-Diksmuide het pinksterevent georganiseerd. Het verloop is hetzelfde als van oudsher: samenkomen in de kerk met bezinning/viering en achteraf in stoet naar de grot voor afsluit.

Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- oppervlakte in m²: ca 800m² binnenruimte voor gelovigen

- noteer de vrije hoogte: ca 11 m onder hoofdgewelf, tot voet gewelf ca 5.5 m, ca 3.2 m onder bogen zijgangen, ca 3.2 m onder doksaal.
- aantal zitplaatsen: totaal 300 stoelen, 200 stuks in hoofdbeuk, ruim uit elkaar geplaatst

Opbouw :

- type gebouw : kruiskerk
- Aantal en soort bijruimtes :
 - oorspronkelijk doopkapel is sinds 1970 gesloten en werd stookruimte voor warmelucht generator en -kanalen
 - berging met toilet
 - sacristie
- Het grondplan biedt architecturaal weinig mogelijkheden voor ruimtelijke opdeling. Het oorspronkelijk opzet van de architect was immers om de gelovigen zo veel mogelijk te betrekken bij de vieringen. Van zodra men via de hoofdingang binnenkomt wordt de aandacht getrokken naar het hoofdaltaar met baldakijn.
- De hoofdbeuk is zeer breed (10.6 m tussen pilaren), en de zijbeuken smal (1.84 m tussen buitenmuur en pilaren). Ze zijn enkel bedoeld als doorgang en rondgang van processies. Zo kunnen de kerkgangers zonder hinder van kolommen het koor zien.
- Er is weliswaar een mogelijkheid om de zijbeuk links (OLV altaar) apart te ontwikkelen. Mits een afscheiding (vb glaspartij met deuren....), kan de ruimte geïsoleerd worden van de rest en op zichzelf gebruikt worden. Er is toegang via de gang naar de sacristie, en mits scheiding van thermostaat en zone-aansturing luchtkanalen kan voor verwarming gezorgd worden. Mits extra en aparte elektro, aparte WIFI , ventilatie, eventueel kitchenette, en een update van het toilet in de berging ,zijn er kansen om die ruimte te gebruiken als bvb weekkapel, stilteruimte, kindernevendienst, catechese, sociaal of educatieve vergaderzaal ,ea.....
- De uitbreidingsmogelijkheden buiten de muren zijn quasi nihil, het kerkgebouw is volledig omringd door het kerkhof en een fietsenstalling kant noord t.b.v. bus havens in aanpalende straat. (zie ook luchtfoto Google in hoofdstuk 1 situering).

Voorzieningen

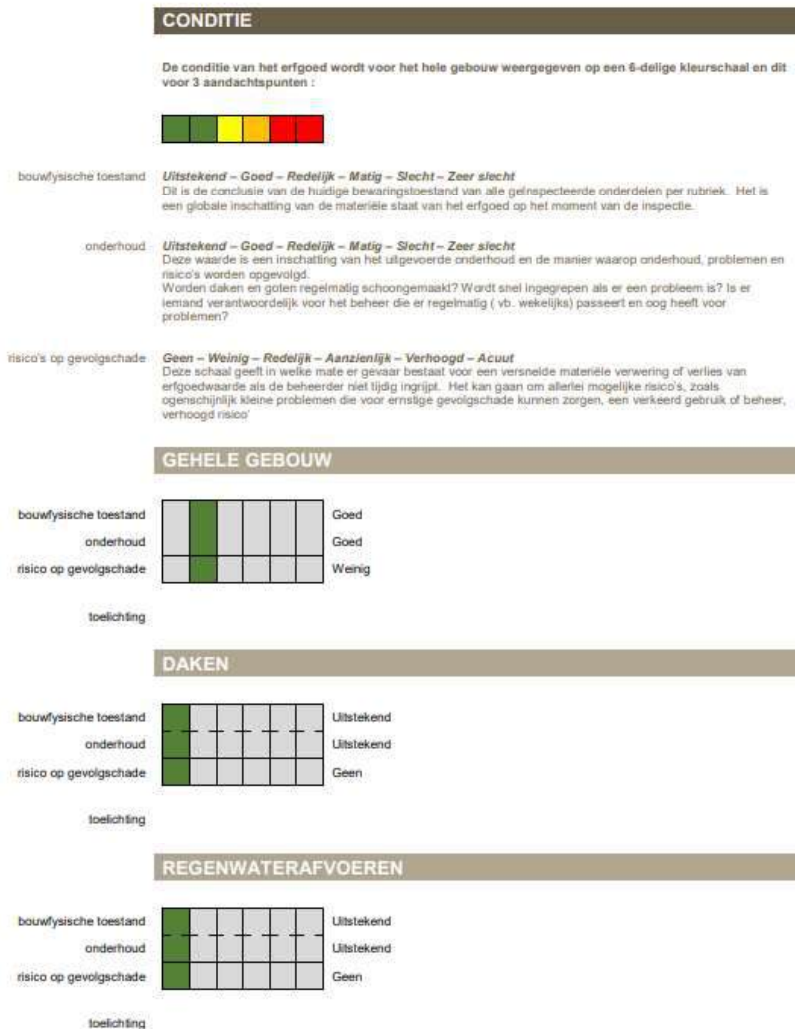
Sanitair	1 WC in berging naast sacristie, met spoelbak , behoorlijk verouderd
Verwarming	Warmelucht generator condensatie HR aardgas, geplaatst 2017 Vivox, gekeurd en jaarlijks nazicht . Oude mazouttank gedempt volgens Vlarem voorschriften.
Verlichting	Led verlichting sinds 2023
Keukenvoorzieningen	Enkel spoelbak en mengkraan warm/koud, losstaande frigo
Audiosysteem	Aanwezig, werkt comfortabel voor volgen misviering en voordrachten. Mist dynamiek voor muziek.
Beeldscherm(en)	Beamer met scherm.

Rolstoeltoegankelijkheid	Gebouw zelf is rolstoeltoegankelijk want zelfde hoogte als pad rondom. Koorgedeelte twee trappen hoger, echter zonder helling rolstoelgebruikers
Diefstal- en brandbeveiliging	Diefstalbeveiliging niet aanwezig (camera of alarm) Binnen gebouw 3 brandblussers, jaarlijks gecontroleerd. Geen sprinklers, geen rookmelders,
Bliksembeveiliging	Aanwezig, volledig up to date en jaarlijks gecontroleerd door Heleblitz, positief rapport
Gsm-operatoren	Twee GSM operatoren aanwezig op toren (Proximus en Telenet). Aparte toegang via sleutel kluisje aan muur. Eigen aparte voeding voor nodige E- vermogen.

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen (en batterijen)	Ca 400 m ² dak naar zuiden helling 45° ter beschikking voor captatie zonne-energie bvb. voor WZC, gemeentelijke gebouwen ...in de onmiddellijke omgeving. Plaatsing buffercapaciteit mogelijk in vroeger doopkapel.
Regenwateropvang	Ca 900 m ² geprojecteerd dakoppervlakte ter beschikking , bvb voor bufferwater t.b.v. bevoeiing groen op en rond de markt en dorpspark
Dakisolatie	Geen, schaliebed en dakstructuur gerenoveerd in 2013
Groendak	Geen
Warmtepomp	Nvt op korte termijn
Warmtenet	Nvt op korte termijn
Windenergie	nvt
Aquathermie	nvt op korte termijn

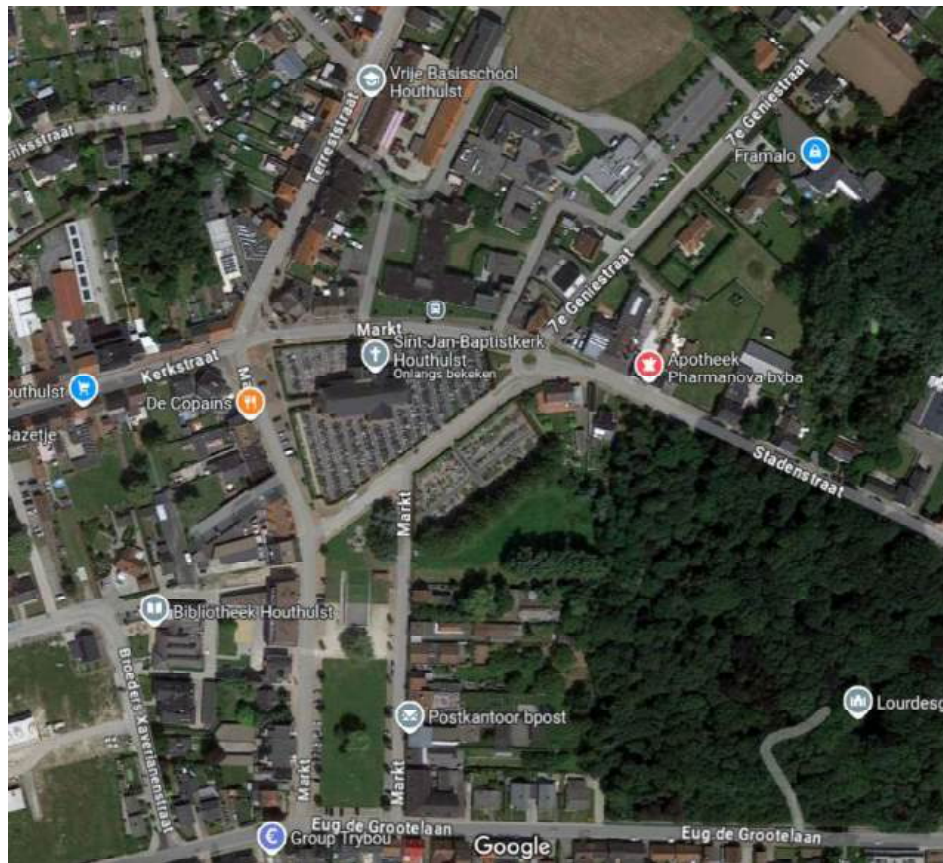
Samenvatting rapport Monumentenwacht

- Uitgevoerde restauratiewerken + jaar:
 - nieuwe vloer (geen isolatie), aanleg verhoogd koor. Project 2001
 - restauratie dakstructuur en nieuwe leien, chemische behandeling opstijgend vocht muren en kolommen, ontroesting en schilderen ijzerwerk, voegwerk, houtworm, update blikseminstallatie . Project 2013-2014
 - vervanging mazoutbrander door aardgas HR condensatie warmelucht generator. demping van mazouttank volgens voorschrift Vlareem. Project 2017.
 - montage beamer met scherm. Project 2022
 - vervangen gasontladinglampen door LED. Project 2023
 - schildering binnenmuren en gewelven. Project 2023
 - aansluiting op WIFI via coax kabel. Project 2024.
 - vernieuwing aansturing klokken(Clock-o-Matic) ., Project 2024

Opm: twee telecomoperatoren in toren waarvan binnenkort uitbreiding naar mogelijkheid 5G bij Proximus.

Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk ligt volledig centraal in de dorpskern van Houthulst.

In een straal van 100 m vanuit de kerk, bevinden zich het gemeentehuis en de gemeentelijke administratie, de Vrije Basis School, het WZC Cassiers met klooster en kapel.

Rond de kerk ligt het plaatselijke kerkhof (sinds het gebruik van de huidige - nieuwe -kerk 1922), en het oude kerkhof (sinds 1857, het ontstaan van de parochie en de bouw van de oude -verwoeste –kerk 1860).

In de periferie van 150 m staat de bibliotheek, het dienstencentrum de Schakel, het politiekantoor, postkantoor, het marktplein met OC het Markthuis, de pastorie met in de achtertuin het sociaal appartementsblok 'Carolina'.

Iets verder – op ca 250 m – ligt in het Rotsebos de Lourdesgrot (1880) . Er is ook een grote mariale verering in dorp. Deze nabije ligging is sinds jaar en dag gebruikt voor processies van en naar de grot vanuit de kerk.

Rond de kerk bevinden zich horecazaken, mogelijkheden voor parkeren en aansluiting openbaar vervoer.

Met het heel recente project rond de herinrichting van de markt (opening 9 mei 2025) , heeft het kerkgebouw een nog prominenter plaats in de dorpskern, die voortaan ' dorpspark' mag genoemd worden.

De kerk komt zo midden in een park te liggen, met wandel en fietspaden en volop in het groen.

Het gebouw wordt zo een oriëntatie punt en een duidelijk landschapselement dat deel wordt van de beleving en sociale ontmoetingsruimte in de publieke infrastructuur. De toren en de massieve onderbouw wordt s 'avonds verlicht vanuit drie hoeken.

Met trots mogen we vermelden dat binnenkort een zonnewijzer aan de zuidkant zal geplaatst worden. Die zal het park en het kerkgebouw iets specifiek en heel speciaal, maar toch heel passend geven.

Op de zuidelijke steunbeer van de zijbeuk is een engel in witsteen geïntegreerd. Hij draagt in zijn handen een schild. Het is ooit de bedoeling geweest dat op dat schild een zonnewijzer kwam.

Dit vinden terug in de oorspronkelijke plannen en meetstaat van de kerk. Architect Jos Viérin schrijft in 1920 dat 2 kubieke meter witsteen is voorzien voor 'engel met zonnewijzer'.

We vinden echter geen enkel spoor van de zonnewijzer in de archieven (facturen, foto's) of collectief geheugen. Heel waarschijnlijk is dit er nooit van gekomen. De engel staat er nog altijd bij met een leeg schild.

Het is de bedoeling om op dat een schild een aparte structuur met zonnewijzer te installeren.

Voorstudie en voorontwerp zijn intussen klaar, de uitwerking en uitvoering wordt in samenwerking met de middelbare school t'Saam Diksmuide gedaan binnen een totaalproject vanaf september 2025: leerlingen aardrijkskunde en wiskunde zorgen voor achtergrond berekeningen en ontwerp, en de vakgroep lessen en constructie zorgt voor de uitvoering.

We zien uit naar het resultaat ergens mei 2026.

Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Pastoraal gebruik :

- wekelijkse misviering (ca 60 gelovigen) en kerkelijke hoogdagen (> 60 gelovigen)
- herdenkingsvieringen 11 november, slag om Houthulst bos eindoffensief
- uitvaarten en huwelijken, communies, vormsel
- doopsels
- jaarlijks pinkesterevent met pastorale eenheid
- kinderzegening
- jaarlijkse bedevaarten met verenigingen (OKRA,)
- schoolvieringen schoolkinderen en familie , tableau vivant met Pasen, kerstspel met Kerstdag
- jaarlijks jaargetijde voor overledenen
- jaarlijkse vormselcatechese en kruisweg

Niet pastoraal gebruik:

- Jaarlijks kerstconcert met plaatselijke harmonie
- Gelegenheid expo's : expo 100 jaar kerk met voorstelling boek in 2022 / expo verschijningen OLV /expo rond historisch erfgoed WO 1/...
- Jaarlijks openstellen kerk met gidsbeurt/uitleg op de cultuurdag voor kinderen scholengemeenschap De Zaaier (cultuurdienst)
- Openstellen kerk en toren, voor 'Houthulst op z'n zondag' (cultuurdienst, dienst vrije tijd)
- Info avonden gemeente (voorstelling herinrichting marktplein ...)
- Gidsbeurt kerkgebouw en interieur aan verenigingen (op aanvraag verenigingen vb Femma..)

Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente	Kerk	Toekomstvisie
Houthulst	St Jan-Baptist	Erediensten Valorisatie Nevenbestemming Mogelijkheid gedeeld gebruik

De toekomst van onze parochie vraagt om een visionaire en ruimdenkende en dynamische aanpak.

De kerkfabriek staat open voor het verkennen van nieuwe mogelijkheden naast het voortzetten van erediensten.

Wij erkennen de veelzijdige rol die ons kerkgebouw kan vervullen en zijn bereid om het gebouw voor diverse evenementen beschikbaar te stellen, mits deze plaatsvinden in de geest van het gebouw en de waardigheid van het geloof respecteren.

We doen op basis van onze ervaringen en samenwerking in het verleden en na grondig overleg met verschillende betrokkenen : gemeente, verenigingen en organisaties parochieraad,

We vonden het ook een nuttige en belangrijke meerwaarde om de kerkgangers mee in dit proces te betrekken.

Daarvoor is in alle kerken van Groot Houthulst een bevraging in een recente weekendmis georganiseerd. De resultaten zijn duidelijk en hoopgevend.

Slechts 3 respondenten op een totaal van 59 stonden niet open voor een 'samen' gebruik van het kerkgebouw.

De overgrote meerderheid staat open voor het samen delen van het kerkgebouw voor bezinning, culturele , educatieve , sociaal maatschappelijke en multiculturele evenementen.

Ons kerkgebouw kan gebruikt worden voor een reeks activiteiten die onze gemeenschap verrijken en de christelijke waarden van onze kerk eerbiedigen. Hier volgen enkele mogelijke toepassingen.

Sommige van deze projecten zijn nog niet concreet, andere worden nu al ingevuld (zie hoger).

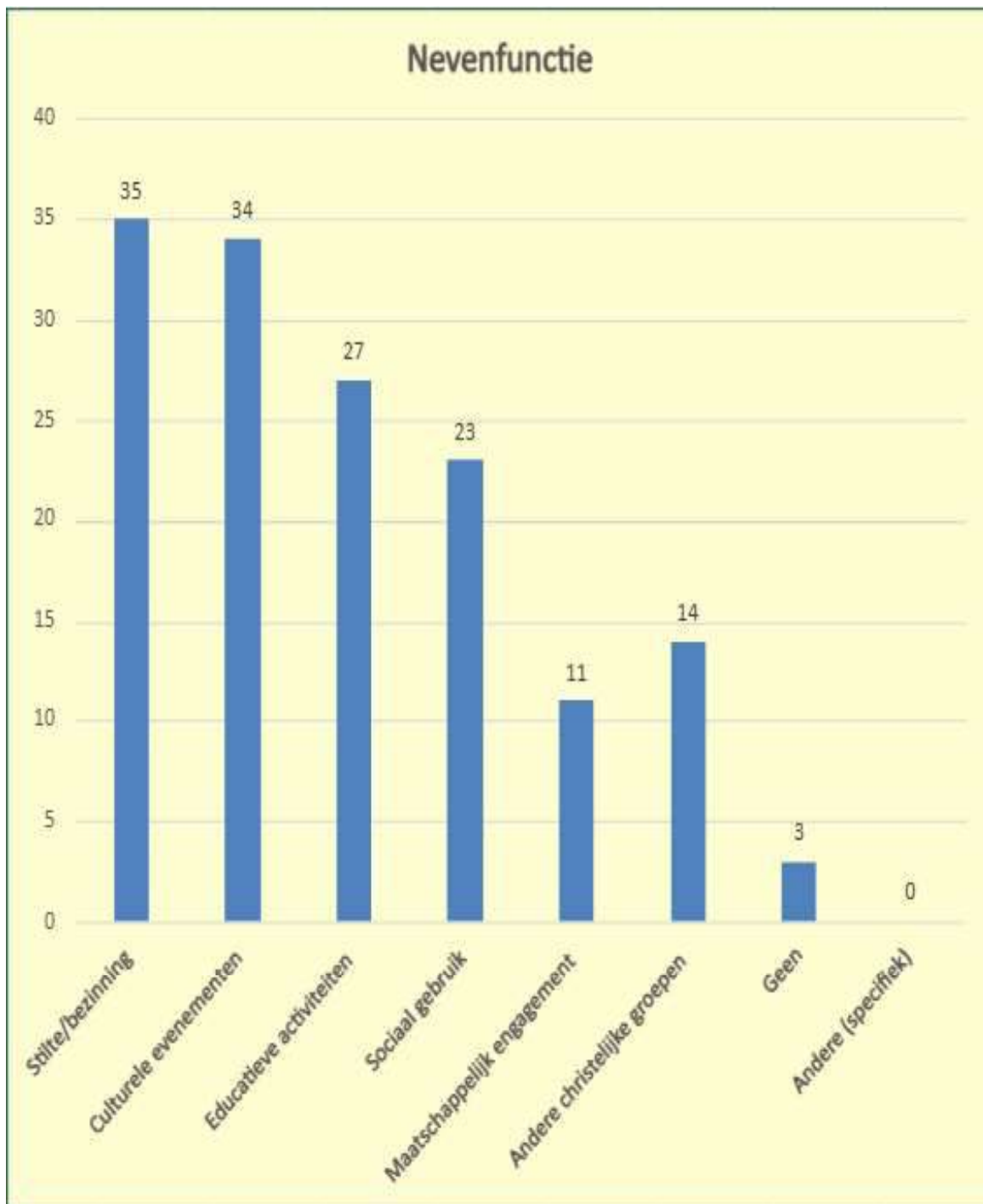
Ze passen echter allemaal in de thema's die we via de bevraging en overleg met de verschillende actoren konden distilleren en worden breed gedragen.

- Tentoonstellingen en Kunstexposities: Het kerkgebouw biedt een prachtige ruimte voor het tentoonstellen van kunstwerken (van onder meer lokale kunstenaars) en het organiseren van culturele evenementen als lezingen, voordrachten ,kleinschalig theater....

- Gemeentelijke Bijeenkomsten : Onze kerk kan fungeren als locatie voor bijeenkomsten van de gemeente, waar informatie aan de bevolking wordt verstrekt.
- Muziekconcerten : De akoestiek en de beleving van het kerkgebouw lenen zich prima voor het houden van muziekconcerten en optredens...met respect voor de geest en de sacrale sfeer van een kerk
- Ontmoetingsplek voor migranten en lokale bewoners : Een mogelijk initiatief dat in het kerkgebouw zou kunnen plaatsvinden om de bevolking dichter bij elkaar te brengen en om de afstand te overbruggen tussen de inwoners van Belgische afkomst en deze met een migratieachtergrond, is het organiseren van een zogenaamde “wereldmarkt” en “wereldkeuken” waarbij typische gerechten van het land van herkomst aan elkaar aangeboden worden. Van de meer dan 550 niet-Belgische inwoners zijn er heel wat Roemenen, Polen, Oekraïners, Portugezen en Fransen. Het kerkgebouw biedt de nodige ruimte voor zo’n ontmoeting. Misschien ook een soort taal-café waar nieuwkomers Nederlands oefenen.
- Een soortgelijk initiatief zou opportuun zijn om de verschillende lokale verenigingen samen te brengen en voor te stellen aan de eigen bevolking. Deze zijn niet altijd goed bekend bij de inwoners of zijn nogal los van elkaar werkzaam. Een “markt” met standjes kan info bieden en mensen warm maken voor vrijwilligerswerk in de eigen buurt.
- Educatieve bijeenkomsten en catechese, schoolprojecten als geschiedenislessen over gebouw en lokale historie.....
- Bijbelstudie, gespreksgroepen, workshop zingeving...
- Er is voorlopig geen grote behoefte aan en de architectuur van de kerk leent zich zeer moeilijk voor het creëren van een aparte ruimte, maar we achten het wel mogelijk om de zijbeuk links (kant OLV) ruimtelijk te isoleren van de rest; er is een aparte ingang, er is verwarming (zie ook 2.1.2 b).... Die ruimte zou bvb kunnen dienen als weekkapel, kindernevendienst, stiltehoek, rouw en troostplek, catechese, ontmoeting, info, taalcafé....als die noden zich zouden voordoen.
- De stilte in het gebouw en de rust van de omgeving nodigen uit tot “blok-kerk” voor studenten

Ons kerkgebouw, met 103 jaar op de teller, blijft een symbool van levend geloof. We streven ernaar een frisse wind door het gebouw te laten waaien door nieuwe ideeën en initiatieven te omarmen, oog te blijven hebben voor de dynamiek die op ons afkomt terwijl we trouw blijven aan onze religieuze waarden.

De toekomst van onze kerk ligt in het vinden van een balans tussen traditie en vernieuwing. Door open te staan voor nieuwe toepassingen en evenementen, kunnen we de relevantie en vitaliteit van ons kerkgebouw in de gemeenschap behouden en versterken. Laten we samenwerken om onze kerk een plek van ontmoeting ,verbinding , inspiratie en zingevende groei te maken

belangrijkste resultaten van de bevraging;

Vraag	Aantal	Percentage
Woonplaats		
Houthulst	40	68,97%
Jonkershove	2	3,45%
Klerken	2	3,45%
Sint-Kristoffel	0	0,00%
Merkem	2	3,45%
Andere	12	20,69%
Leeftijd		
<18	0	0,00%
18-35	2	3,45%
36-55	1	1,72%
56-75	24	41,38%
>75	31	53,45%
Aanwezigheid		
Wekelijks	49	84,48%
Af en toe	6	10,34%
Bij gelegenheden	2	3,45%
Zelden	1	1,72%
Deelname		
Vaak	21	36,21%
Soms	19	32,76%
Nee	18	31,03%
geen antwoord	0	0,00%
Nevenfunctie		
Stilte/bezinning	35	60,34%
Culturele evenementen	34	58,62%
Educatieve activiteiten	27	46,55%
Sociaal gebruik	23	39,66%
Maatschappelijk engagement	11	18,97%
Andere christelijke groepen	14	24,14%
Geen	3	5,17%
Andere (specifiek)	0	NVT 0,00%

profiel ondervraagden 23-03-2025

Opm. Uit de enquête leren we ook dat de overgrote meerderheid van de ondervraagden de wens heeft uitgesproken dat de kerk enkele dagen per week open gesteld wordt .

IDEE VAN MOGELIJKE KOSTENRUBRIEKEN EN PRAKTISCHE ZAKEN :

Algemene reflecties

Nevenbestemming in de tijd en ruimte kan leiden tot verhoogde kosten en complexiteit in de uitvoering van projecten. Het is van cruciaal belang om een robuust financieringsplan op testellen dat deze uitdagingen het hoofd kan bieden. In dit document wordt een strategische benadering besproken voor het financieren van dergelijke projecten.

Identificatie van Kosten

Bij het plannen van projecten met nevenbestemmingen moeten de volgende kosten in aanmerking worden genomen :

- Logistieke Kosten : Transport, opslag en distributie van materialen en middelen naar verschillende bestemmingen.
- Personeelskosten : Salarissen, trainingen en secundaire arbeidsvoorwaarden voor personeel dat op verschillende locaties actief zal zijn.
- Technologische en infrastructuur kosten : Investerings in technologieën en infrastructuur, meubilair ...die nodig zijn voor het beheer en de uitvoering van projecten /nevenbestemming in tijd en ruimte.
- Operationele Kosten : Dagelijkse operationele uitgaven zoals huur, nutsvoorzieningen en onderhoud van infrastructuur.
- Onvoorziene Kosten : Kosten die voortvloeien uit onverwachte problemen, zoals vertragingen of veranderingen in het project en omstandigheden.

Financieringsstrategieën

Om de benodigde financiering voor het project te verkrijgen, kunnen volgende strategieën worden overwogen:

Toezeggingen en Subsidies

Zoek naar toezeggingen en subsidies van overheidsinstanties die projecten met nevenbestemmingen ondersteunen.

Partnerships

Ga strategische partnerships aan met bedrijven en organisaties die baat hebben bij de resultaten van het project. Deze partners kunnen financiële steun bieden in ruil voor gedeelde baten...

voordelen. Vb. fotovoltaïsche panelen, regenwater opvang , gebruik aparte ruimtes ..

Evenementenplanning

Een gedetailleerde planning van evenementen helpt bij het coördineren van de verschillende activiteiten die in de kerk plaatsvinden. Dit omvat het opstellen van een jaarplan, het communiceren van belangrijke data en het waarborgen van voldoende middelen en personeel voor elk evenement.

Technologische Voorzieningen

Voor veel activiteiten is het gebruik van audio- en visuele apparatuur cruciaal. Het is belangrijk om te investeren in hoogwaardige apparatuur die gemakkelijk te gebruiken en aan te passen is aan verschillende behoeften. Dit omvat geluidsinstallaties, projectoren, schermen en draadloze microfoons.

Een robuuste IT-infrastructuur is noodzakelijk voor het ondersteunen van moderne kerkactiviteiten. Dit omvat een betrouwbare internetverbinding, netwerkfaciliteiten en de beschikbaarheid van computers en andere digitale hulpmiddelen. Door te zorgen voor een goed functionerende IT-infrastructuur, kunnen online bijeenkomsten, live streaming van diensten en andere digitale initiatieven effectief worden uitgevoerd.

Conclusie

Door te voorzien in flexibele en multifunctionele ruimtes, goed beheerde tijds roosters, en geavanceerde technologische voorzieningen, kan de kerk haar rol als een dynamisch centrum voor gemeenschap en aanbidding vervullen. Deze maatregelen zorgen ervoor dat de kerkruimte optimaal wordt benut en dat de diverse behoeften van de gemeenschap effectief worden ondersteund. Het implementeren van deze voorzieningen vereist een zorgvuldige planning en coördinatie, maar de voordelen voor de gemeenschap zijn aanzienlijk en duurzaam.

Concrete behoeften/kosten en voorbeelden

In de actuele stand van zaken wat betreft de organisatie en combinatie eredienst en actuele activiteiten samen met derden, zien we niet direct onmiddellijke behoeftes, tenzij de normale kosten zoals onderhoudskosten door gebruik. Dit past nog in het 'huishoudbudget'.

Er komen echter extra kosten en behoeftes aan naarmate de vraag en interesse naar nevenbestemming groeit en het 'samen' gebruik toeneemt.

We denken in het algemeen aan :

- Omwille van flexibiliteit, snelheid en gebruiksgemak bij switchen van functies : flexibel en gemakkelijk te hanteren meubilair, lichte en stapelbare stoelen, opvouwbaar en makkelijk op te bergen tafels
- Veiligheidsmateriaal en/of ontradingsmateriaal zoals moderne sloten, camerabewaking, veiligheidsschermen/boxen voor kostbare voorwerpen bij openstellen kerk, tentoonstellingen.....
- up to date geluidsinstallatie, met moderne mogelijkheden voor muziekopslag; streaming, versterking; verstaanbare audio voor voordracht, zang, muziek...
- idem voor video smart screen, TV scherm
- accentverlichting (spots) op specifieke zones (expositiemuren, voorwerpen, galerij....)
- opwaardering en update sanitair
- ingang tocht dicht maken, eventueel glazen sas...
- opmaak en opvolging plaatsbeschrijving, opmaak gebruikersovereenkomst, sleutelplan...
-

En meer concreet :

Er zijn nog meer praktische stappen te zetten bij de uitwerking en uitvoering van een project. Als gedachten oefening en bij wijze van concreet voorbeeld nemen we het project : 'maken van een aparte ruimte van de linker zijbeuk'.

Dit dwingt ons na te denken over alle praktische stappen/checklist en bijhorende mogelijke kosten.

- Bouwen van fysieke afscheiding : wand, glazen scheiding (kan gedeeltelijk open en/of volledig afsluitbaar)....?
- Meubilair...
- Isolatie ? vloer, wanden, ..?
- Muren gebruiken voor ophangmateriaal?
- Zonwering, screens, verduistering ?
- Zoneverwarming met bestaande warmeluchtgenerator, aparte thermostaat, apart gestuurd kanaal? calorimeter ?

- Ventilatie, verluchting ?
- Extra stopcontacten, lichtschakelaars, aparte zekeringsgroep, teller ...?
- Opbouw muur , vloerdozen.....?
- Aparte WIFI ?
- Verlichting..., aparte schakelaars....?
- Kitchenette, frigo....
- Afvoer , aanvoer water (mengkraan?)....
- Update toiletten
- Sleutelplan, badge, codeklavier...
- Gebruikersovereenkomst en afspraken, opmaak en opvolging, onderhoud, verbruik...
- Brandveiligheid, nooduitgang....
- Rookmelders, brandblussers...
- Verzekering...
- vergunningen

Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Naast de georganiseerde overlegmomenten binnenin kerkfabriek, CKB, gemeente, verloopt het meeste contact met de verenigingen, organisaties en belanghebbend meestal op losse en informele basis.

Het is een enorm voordeel dat de lijnen binnen een dorpsgemeenschap kort zijn en dat verschillende vrijwilligers in kerkfabriek, CKB, gemeente, cultuurraad, parochieraad dezelfde zijn of toch heel dichte verwanten en zeker met goede relaties.

We hechten vooral enorm veel belang aan open en transparante communicatie. Zo koppelen we binnenkort de resultaten van de bevraging terug in de weekendmis en via Otheo. Op die manier proberen we de betrokkenheid te behouden, te inspireren en draagvlak te creëren. We appreciëren de directe , open en correcte verslagen en de dynamische aanpak van CKB, de goede relatie en de grote toegankelijkheid van de burgemeester en zijn medewerkers.

In de huidige context van bestuurswerking zijn er geen problemen, maar we beseffen dat dit kwetsbaar is en naar de toekomst een risico inhoudt. Er moet misschien overwogen worden om op middellange termijn een of andere “stuurgroep” in het leven te roepen met - om te beginnen - kerkraad, CKB, gemeente, parochieraad . Dit is echter voorwerp van overleg, en kan groeien ifv de behoefte en de omstandigheden.

Voorlopig kunnen we houden bij de huidige interactie en werking tussen die actoren om elke vraag naar invulling te beoordelen.

We ijveren echter ook voor ruimte voor informeel contact en laagdrempeligheid , laten we mensen vooral niet afschrikken met hoge administratieve muren.

KERKENBELEIDSPLAN

MERKEM

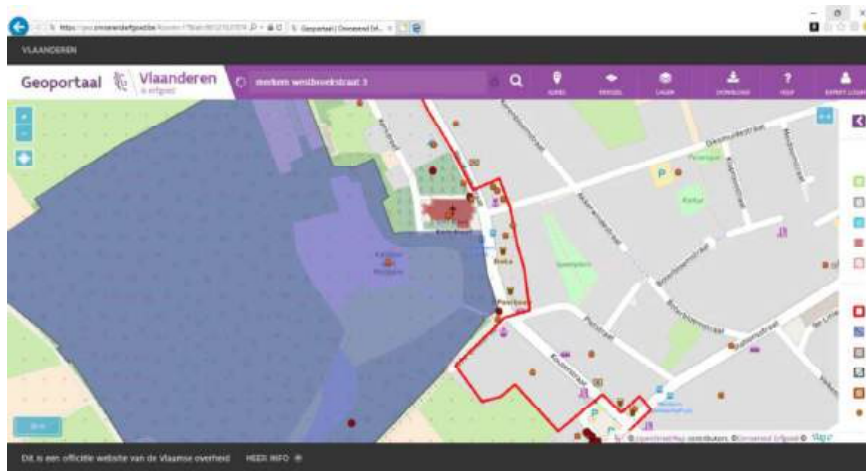
SINT-BAVO

2025

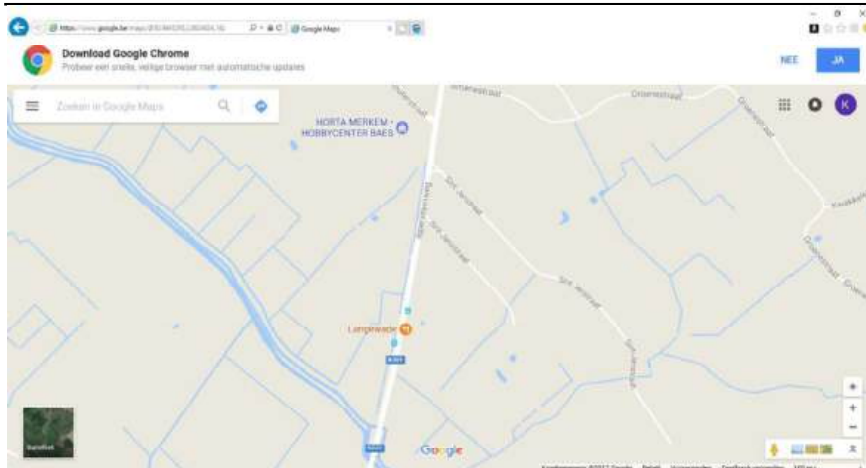

SITUERING KERKGEBOUWEN

SINT-BAVO MERKEM

OLV VAN LANGEWADE

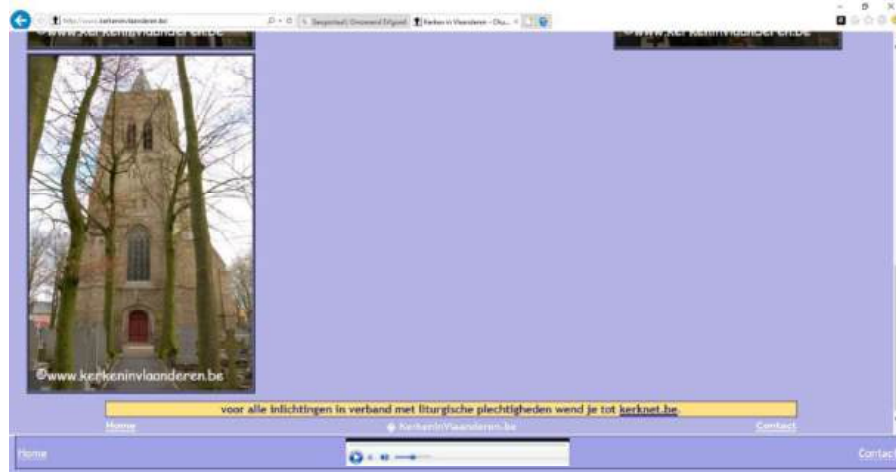
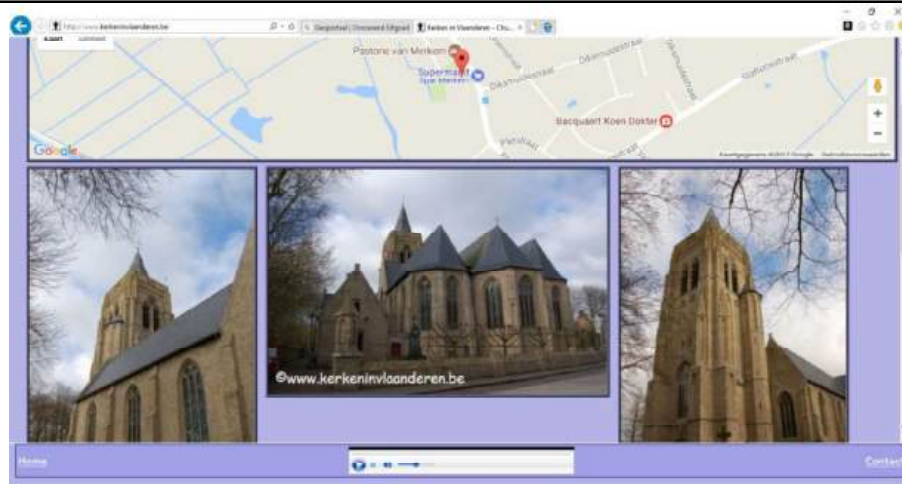

Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Langewaede, Merkem [deelgemeente in gemeente Houthulst - BE] (1967-)

FICHE PER KERKGEBOUW

Parochiekerk Sint-Bavo Westbroekstraat zn, 8650 Merkem

Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Bavo

Geografische ligging

Provincie West-Vlaanderen

Gemeente Houthulst

Deelgemeente Merkem

Straat Westbroekstraat 3, Houthulst (West-Vlaanderen)

Kadastrale gegevens: Merkem sectie A, 702A= kerk, 701E= kerkhof (uittreksel zie bijlage)

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: W-VI
- Dekenaat: Diksmuide
- Parochie: Merkem

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Bavo Merkem

Bescherming(en): volledig beschermd monument, inclusief orgel.

Is vastgesteld als bouwkundig erfgoed Parochiekerk Sint-Bavo.

Deze vaststelling is geldig sinds 05-10-2009. (Vaststellingsbesluit)

Is beschermd als monument Parochiekerk Sint-Bavo

Deze bescherming is geldig sinds 20-02-1939.

Beschrijving

De bescherming als monument omvat de parochiekerk Sint-Bavo.

Waarden

De kerk van Sint-Bavo is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de: artistieke waarde, historische waarde, in casu oudheidkundige waarde.

RELIGIEUZE EN OPENBARE GEBOUWEN

definitieve beschermingsbesluiten

ID : 31 20-02-1939

Is de (gedeeltelijke) bescherming van

Parochiekerk Sint-Bavo

Westbroekstraat 3, Houthulst (West-Vlaanderen)

Georiënteerd bedehuis in de jaren 1920 heropgebouwd naar ontwerp van architect Amand Janssens (Gent) en beschermd als monument bij K.B. van 20/02/1939.

Orgel kerk Sint-Bavo

Merkem (Houthulst)

Het huidige orgel is van Jos. en Pieter Loncke (Esen) uit 1930.

Beknopte karakterisering

Typologie	<u>parochiekerken</u>
Stijl	<u>gotiek</u> , <u>regionalisme</u>
Datering	<u>tweede helft 16de eeuw</u> , <u>interbellum</u>
Betrokken personen	<u>Buyck, Pierre François (Ontwerper)</u> <u>Janssens, Amand Robert (Ontwerper)</u> <u>Van Assche, Auguste (Ontwerper)</u>

Orgel kerk Sint-Bavo

inventaris bouwkundig erfgoed \ orgel

- ID: 92079
- URI: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/92079>

Locatie

Provincie	West-Vlaanderen
Gemeente	Houthulst
Deelgemeente	Merkem
Straat	
Locatie	Merkem (Houthulst)

Administratieve gegevens

Uitgebreide fiche	Houthulst05 MERKEM Sint Bavo.pdf (2.65MB)
--------------------------	---

Juridische gevolgen

is deel van de bescherming als **monument** Parochiekerk Sint-Bavo

Deze bescherming is geldig sinds 20-02-1939.

Beknopte karakterisering

Typologie	<u>orgels</u>
Datering	<u>interbellum</u>
Betrokken personen	<u>Jos. & Pieter Loncke (Uitvoerder)</u> <u>Medaert (alias Middaert) (familie) (Uitvoerder)</u> <u>Frémat (familie) (Uitvoerder)</u>

Beschrijving

In 1638 was een klein orgeltje aangekocht; meer gegevens hierover ontbreken. In 1651 zijn werken uitgevoerd door Arnout Medaert (Roeselare). In de periode 1698-1705 werden aanzienlijke sommen betaald aan Pierre Fremat, wat duidt op de levering van een nieuw orgel. Het is niet bekend of dit orgel nog aanwezig was toen de kerk verwoest werd tijdens de Eerste Wereldoorlog. Het huidige orgel is van Jos. en Pieter Loncke (Esen) uit 1930.

Bron: -

Auteurs: Fauconnier, Antoine & Roose, Patrick

Relaties

maakt deel uit van Parochiekerk Sint-Bavo

Westbroekstraat 3, Houthulst (West-Vlaanderen)

Beschrijving

Cultuurhistorische waarde

Bouwgeschiedenis :

Voor 1100 was er reeds sprake van 'arkas vicum merckamque', dus versterking en dorp Merkem, een versterking in de gordel tegen de invallen van de Noormannen. In 1107 werd het altaar van Merkem aan de abdij St Bertinus te Sint-Omer geschonken. In 1115 bezocht bisschop Jan van Waasten kerk en kasteel te Merkem. In 1566, tijdens de beeldenstorm, werd de kerk vernield en enkele jaren later werd ze in brand gestoken. Hierop volgde de wederopbouw met de herinrichting van de kerk vanaf 1600 tot 1700 (rekeningen vermeld in J. Weale: Les églises du doyené de Dixmude). In de kerk is er nog een steen aanwezig, vermoedelijk uit 1643. In 1898-1902 was er een grondige restauratie van de kerk, maar ze werd volledig verwoest tijdens de Eerste Wereldoorlog, net zoals heel het dorp. In 1923 werd het bedehuis heropgebouwd als replica van de vorige kerk (waarschijnlijk met de plannen van 1902). In 1987 werd de elektriciteit gesaneerd. In 1992 werd het pneumatisch orgel gerestaureerd. In 2002-2003 werden in een eerste restauratiefase de glasramen gerestaureerd en een gedeelte van de schaliën vervangen (buitenvlakken). Ook werd een nieuwe verwarmingsinstallatie (warme luchtcirculatie) geïnstalleerd. In 2011-2012 vond de tweede restauratiefase plaats: de rest van het dak werd hernieuwd, de binnengoten vervangen en de waterafloop gesaneerd. In 2011 werden ook de hamers en luidmotoren van de klokken vernieuwd. Er zijn nu schilderwerken binnen in de kerk gepland in een derde restauratiefase met metselwerk in het bovengedeelte van de toren, wijzerplaten en een schaliën spits.

Geschiedenis Merkem :

Merkem is een deelgemeente van Houthulst met 2245 inwoners en ca. 2642 ha (informatie gemeentebestuur Houthulst, januari 2005). In 1976 fusioneert Merkem samen met Klerken, Jonkershove en Houthulst tot de fusiegemeente Houthulst.

Merkem is gelegen ten westen van de centrale heuvelkam van West-Vlaanderen op zo'n 10 km ten zuiden van Diksmuide, zo'n 15 km ten noorden van Ieper en zo'n 23 km ten westen van Roeselare. Omliggende gemeentes zijn: ten noorden Nieuwkapelle (Diksmuide) en Woumen (Diksmuide), ten oosten Klerken (Houthulst), ten zuiden Bikschote (Langemark-Poelkapelle) en tot slot ten westen Noordschote (Lo-Reninge) en Lo (Lo-Reninge).

Merkem is een landbouwgemeente gelegen op de grens met de zandleemstreek, gekenmerkt door een vlak tot zwak golvend reliëf met een gemiddelde hoogte van ca. 5 tot 10 m. De valleien van de Ieperlee en de Martjevaart vertonen daarentegen eerder de geologische kenmerken van de Polderstreek, een laaggelegen grachtenrijk gebied getypeerd door open weides en schaarse bewoning.

Merkem telt slechts één belangrijke verkeersweg, de N 369 (Diksmuide-Ieper; cf. Iepersteenweg). Deze doorsnijdt het grondgebied in noord-zuidelijke richting ten oosten van de dorpskom. Naast de IJzer in het meest noordelijke puntje van Merkem, zijn de Ieperlee (grens met Noordschote (Lo-Reninge)) en de Martjevaart (grens met Bikschote (Langemark-Poelkapelle)) de belangrijkste waterlopen. Kleinere waterlopen die het gebied ontwateren zijn o.m. de Corverbeek, de Engelendelft, Koeivaardeken en de Steenbeek (grens met Jonkershove (Houthulst)).

Merkem wordt voor het eerst in 869 vermeld als "Marcheim". Deze naam zou zijn afgeleid uit een samenstelling van "Merc"/ "Marc" (grensgebied) en "haima"/ "heim" (woonplaats), met een algemene verklaring als 'nederzetting in een grensgebied' of 'nederzetting bij een grens'. Andere auteurs menen dat het eerste deel van de naam afkomstig is van het Germaanse hydroniem "Markis"/ "Marko", refererend naar de beek het Martje en dus zoveel betekent als 'woonplaats aan het Martje'. De naam werd in de loop der tijden op verschillende wijzen geschreven: "Marcheim" (869), "Merckam" (938), "Merckhem" (1107), "Merchem" (1115), "Marcheim" (1191), "Merkem" (1232), "Merkeem" (1282), "Mercheem" (1307), "Markem" (1328), "Merckeem" (1411), "Merckhem" (1775), "Merckhem" (1789), "Merckem" (1848) en "Merkem" (1915).

De huidige gemeente Merkem is na het ancien régime ontstaan uit drie afzonderlijke entiteiten. De eerste entiteit was de heerlijkheid Merkem, een gebied van 242 gemeten dat als appendente heerlijkheid samen met Klerken, Esen en Woumen ressorteerde onder het Woumen-Ambacht binnen de kasselrij van het Brugse Vrije. Deze heerlijkheid had haar zetel op het domein van het huidige kasteel de Coninck de Merckem te Merkem en was sedert 1100 eigendom van verschillende adellijke families, waaronder de geslachten Grammene (tot 1351), Moerkerke (tot 1419), Villain (tot 1460), Halewijn (tot 1609) en de Mérode (1764). In 1764 kocht ridder Jean Jacques van Outryve de heerlijkheid voor de som van 47.000 florijnen. Vermits zijn enige dochter in 1797 met ridder Patrice de Coninck huwde, werd de heerlijkheid met bijhorend kasteel na zijn dood (1815) eigendom van het geslacht de Coninck. De tweede entiteit was de z.g. "De Splete", dat zich gr.m. ten noordwesten van het kasteeldomein uitstreckte tot aan de weg Diksmuide-leper (N369; lepersteenweg). Deze entiteit viel wel onder de rechtspraak van de Heerlijkheid Merkem, maar werd geleid door een 'Hooftman'. De huidige straatnaam Pletstraat, vroeger Spletestraat zou hier nog naar verwijzen. De laatste entiteit was de heerlijkheid de Corvere, die zich min of meer ten zuidoosten van de weg Diksmuide-leper (N369) uitstreckte over de voormalige boskant van Merkem en Jonkershove over een oppervlakte van 368 gemeten. In tegenstelling tot de heerlijkheid van Merkem, behoorde deze heerlijkheid tot de Kasselrij leper. Door huwelijk kwam de heerlijkheid de Corvere in het bezit van het geslacht Halewijn, waarna de geschiedenis van de heerlijkheid de Corvere en de heerlijkheid te Merkem samenloopt. De naam Corverbeek herinnert nog aan deze voormalige heerlijkheid.

HISTORISCHE INLEIDING

Romeinse periode

Tijdens werkzaamheden aan de vijvers in het kasteelpark door ridder de Coninck worden in 1785 een grote hoeveelheid medailles uit de Romeinse tijd teruggevonden. De oudste klimt terug tot de periode van Lucius Verus (tweede helft van de 2de eeuw), terwijl de andere hoofdzakelijk uit de tijd van Alexander Severus (eerste helft 3de eeuw) stammen. Mogelijk bevond zich op de site van het kasteel een Romeinse villa, een militair kamp en een heiligdom. De archeologische vindplaats is alleszins in de buurt gelegen van de huidige Steenstraat. Deze straat gelegen ten noorden van Merkem tussen de gemeentes Woumen (Diksmuide) en Klerken (Houthulst) was oorspronkelijk een onderdeel van het Romeinse diverticulum of de zijbaan ten noorden van de grote verbindingsweg tussen Boulogne-sur-Mer en Keulen. Deze secundaire weg liep van Steenvoorde (Noord-Frankrijk) in noordoostelijke richting verder over Poperinge, Woumen/ Houthulst, Esen, Werken en Aatrijke tot in Brugge. Hij werd in het begin van onze tijdrekening aangelegd om de ontsluiting van het kustgebied te bevorderen.

Vroege middeleeuwen

In de vroege middeleeuwen werd het volledige grondgebied van Merkem ingepalmd door het z.g. "Vrijbos". Dit immense bos van ca. 6000 ha. strekte zich uit over het volledige grondgebied van de fusiegemeente Houthulst en gedeelten van de gemeenten Woumen (Diksmuide), Zarren (Kortemark), Staden (Staden), Westrozebeke (Staden), Passendale (Zonnebeke), Langemark (Langemark-Poelkapelle) en Bikschote (Langemark-Poelkapelle). Hiermee was het "Vrijbos" het meest noordelijke boscomplex van de bossengordel rond de stad Ieper die de overgang markeerde tussen de bossen van Zillebeke en Heuvelland in Zuid-West-Vlaanderen en de bossen van Torhout en Brugge in het noordelijke gedeelte van de provincie.

Negende eeuw

868: sommige auteurs situeren de eerste voorloper van de huidige parochiekerk Sint-Bavo (cf. Westbroekstraat nr. + 3) reeds in 868. Anderen plaatsen het ontstaan van de kerk pas rond 1050 of 1100. Wat er ook van zij, rond 1050 krijgt de Sint-Bavokerk van het bidsom Terwaan een altaar toegewezen.

869: Merkem wordt voor het eerst in de bronnen als "Marcheim" vermeld. Het betreft een nederzetting die tussen een kreek en het "Vrijbos" gelegen is.

Twaalfde eeuw

Begin 12de eeuw sticht Jan van Waasten (1099-1130), bisschop van Terwaan, te Merkem een vrouwenklooster naar de regel van de heilige Benedictus. Sanderus daarentegen schrijft in zijn *Flandria Illustrata* (1643) de stichting toe aan Clementia van Bourgondië, gravin van Vlaanderen (ca. 1133 overleden). Dit klooster was oorspronkelijk wellicht een kleine cella afhankelijk van de abdij van Mesen (Heuvelland), vermits het klooster in 1147 is opgenomen in een goederenlijst van deze abdij. In 1176 of ten laatste 1185 wordt het klooster evenwel onafhankelijk en afgescheiden van de abdij van Mesen. De huidige straatnamen Kloosterstraat en Kloostermolenstraat verwijzen thans nog naar de vroegere inplanting van dit middeleeuwse kloostercomplex (cf. Kloosterstraat).

1107: de parochie Merkem wordt eigendom van de abdij van Sint-Bertinus te Sint-Omaars (Noord-Frankrijk). Voordien behoorde de parochie toe aan de Sint-Vaastabdij te Atrecht (Noord-Frankrijk).

Ca. 1130: een lokale heer laat bij de parochiekerk een castrale motte of een kasteel op een aarden ophoging optrekken. Ca. 1130 wordt deze motte door de kroniekschrijver Walter van Terwaan als volgt omschreven: "Bij de kerk stond een hoge versterking, die naar de mode van de tijd was gebouwd. Immers, in die streek is het de gewoonte van de rijkste en adellijkste mannen om een ophoging van aarde te maken en dit zo hoog als ze maar kunnen en er een zo diep mogelijke gracht rond te graven. Ze omringden de ophoging met een palissade van planken die op een zeer solide manier zijn samengevoegd. Zo maken ze een omheining die zo veel mogelijk met torens wordt geflankeerd. Binnen deze omheining bouwen ze een versterkt gebouw, dat het geheel beheerst. Men kan er dan alleen binnen langs een brug, die vertrekt van de overzijde van de gracht en tot aan de top van de ophoging reikt, en op die hoogte de toegang in de palissade bereikt". De bouw van dergelijke mottes kent in Vlaanderen een hoogtepunt op eind 11de/ begin de 12de eeuw tot eind 12de/ begin 13de eeuw.

Dertiende eeuw

1222: het Benedictinessenklooster krijgt naast Sint-Pieter ook Onze-Lieve-Vrouw als patroonheilige.

1251-ca. 1265: op initiatief van Margaretha van Constantinopel, gravin van Vlaanderen en Henegouwen, en de stad Ieper wordt de natuurlijke waterloop Ieperlee(t) gekanaliseerd als

een vitale transportverbinding tussen de lakenstad en de zee. Dit kanaal groeit later uit tot het huidige leperleekanaal.

Veertiende eeuw

1381: het kasteel op de castrale motte behoort toe aan het geslacht Van Moerkerke. Enkele jaren na een brand in 1381 wordt het kasteel heropgebouwd.

Zestiende eeuw

1559: bij de herverdeling van de bisdommen wordt Merkem bij het nieuwe bisdom leper gevoegd.

1566: tijdens de godsdiensttroebelen wordt het Benedictinessenklooster samen met de Sint-Bavokerk en het kasteel door de Geuzen vernield. De zusters trekken zich terug in hun refuge te leper, waar ze zich definitief zullen vestigen. Het verwoeste kasteel wordt heropgebouwd door het geslacht Van Outryve.

1561-1571: op de Grote Kaart van het Brugse Vrije van de hand van Pieter Pourbus is het grondgebied "Merckem" slechts ten dele weergegeven vermits enkel de heerlijkheid Merkem tot het Brugse Vrije behoorde. Op het laatste kwart van de 16de eeuw wordt de dorpskern gedomineerd door de kerk en de omwalde kasteelsite met een zeer geringe bebouwing in de onmiddellijke omgeving. Een tweede kleine bewoningsconcentratie bevindt zich ter hoogte van "de Drie Grachten". Voorts zeer verspreide bebouwing langs de huidige lepersteenweg. Opvallend evenwel is dat het middeleeuwse Benedictinessenklooster - dat eigenlijk tot de kasselrij leper behoorde - summier is weergegeven als "Clooster van Merckem" met o.m. een kerkvolume.

1585: op aandringen van bisschop Rythovius worden de kloosterdomeinen van het Benedictinessenklooster verdeeld onder de parochiekerk en de Jezuïetenorde die zopas te leper een college had opricht.

1584-1591: Spaanse troepen leggen ten westen van de IJzer en de leperlee een verdedigingslinie aan om het achterliggende poldergebied te vrijwaren van de plundertochten uitgevoerd door de hervormingsgezinden vanuit Oostende. Als onderdeel van deze verdedigingslinie wordt ten noorden van de samenvloeiing van de IJzer en de leperlee een klein vierkant sperfort opgericht, de voorloper van het latere "Fort de Knocke" (cf. * leperleedijkstraat z.nr.).

1590: hervormingsgezinden uit Oostende steken de kloostergebouwen in brand. De Jezuïeten bouwen bij de ruïnes een hoeve, het z.g. "Jezuïetengoed", waar ze o.m. onderricht verschaffen.

20 januari 1596: Syderoen de Ho(o)sche (later verlatijnt als Sidronius Hosschius) wordt als zoon van Syderoen de Ho(o)sche en Jo(o)ssyne Caeyaert in de Groenestraat geboren (cf. Groenestraat nr. 39). Na zijn humaniorastudies aan het Jezuïetencollege in leper en zijn studies filosofie te Douai treedt hij op twintigjarige leeftijd binnen in de orde van de Jezuïeten te Mechelen. Vier jaar later, in 1620, verhuist hij naar het college van 's Hertogenbosch waar hij les gaat geven. In 1623 start hij vervolgens met de studie van theologie aan de Leuvense universiteit. Na het voltooien van zijn studies, wordt hij in 1628 in 's Hertogenbosch aangesteld als studieprefect Omwille van de strijd tussen de Noordelijke Provinciën en de Zuidelijke Nederlanden dient hij echter 's Hertogenbosch te verlaten en keert hij terug naar het Jezuïetencollege te Gent. In 1634 begint hij zijn dichterscarrière waarmee hij snel internationale faam verwerft. Hij maakt hoofdzakelijk elegieën (lange en zware verzen) waarin hij de natuur, God en het antieke Rome verheerlijkt. In 1647 wordt hij door Leopold-Wilhelm,

landvoogd der Zuidelijke Nederlanden aangesteld als hofmeester. Op 4 september 1653 overlijdt hij als overste van het Jezuïetencollege te Tongeren.

Zeventiende eeuw

1604: na de verovering van Oostende door de Spaanse landvoogd Alexander Farnese verliest de verdedigingslinie ter hoogte van de IJzer en de Ieperlee haar belang. Het sperfort "de Knocke" blijft evenwel samen met nog drie andere forten behouden (cf. * Ieperleedijkstraat z.nr.).

Tweede helft 17de eeuw: onder de Spaanse-Franse oorlogen wint het "Fort de Knocke" opnieuw aan strategisch belang.

1668: met de Vrede van Aken wordt de kasselrij Veurne-Ambacht bij Frankrijk gevoegd. Om het nieuw geannexeerde gebied te vrijwaren laat Lodewijk XIV de noordgrens van zijn rijk versterken door Vauban met de aanleg van een dubbele verdedigingslinie, de z.g. 'pré-carré'. Omwille van het uitzonderlijk strategisch belang wordt het "Fort de Knocke" naar ontwerp van Vauban verder uitgebouwd (cf. * Ieperleedijkstraat z.nr.).

Achttiende eeuw

1713: met de Vrede van Utrecht maakt de kasselrij Veurne-Ambacht opnieuw deel uit van de Oostenrijkse Nederlanden. Het "Fort de Knocke" wordt samen met de steden Veurne en Ieper opgenomen in de "Bareelversterking" tegen het Franse koninkrijk. Na het midden van de 18de eeuw verliezen deze versterkingen echter geleidelijk aan hun betekenis.

1764: ridder Jean Jacques van Outryve koopt de heerlijkheid Merkem voor de som van 47.000 florijnen. Vermits zijn enige dochter in 1797 huwt met ridder Patrice de Coninck wordt de heerlijkheid met het bijhorende kasteel na zijn dood (1815) eigendom van het geslacht de Coninck. Het geslacht levert de opeenvolgende burgemeesters van Merkem.

1770-1778: op het einde van de 18de eeuw, cf. de Ferrariskaart, kent "Merckhem" een grote bewoningsconcentratie aan de oostzijde van de huidige Westbroekstraat, terwijl de linkerzijde is ingenomen door een kasteel met formeel aangelegd kasteelpark en de parochiekerk.. Het huidige stratenpatroon van de dorpskom en het landelijke gebied gaat in grote lijnen terug op het toenmalige stratenpatroon, hoewel het uiterste oosten van het grondgebied nog grotendeels is ingenomen door het z.g. "B(o)is de Milaene", een onderdeel van het toenmalige "Houthulst Bosch". Het ontgonnen landelijke gebied wordt vnl. gekenmerkt door verspreide bebouwing van eerder kleine hoeves.

1773: bij de opheffing van de Jezuïetenorde wordt het "Jezuïetengoed" te Merkem eigendom van de bisschop van Ieper. Deze verkoopt de hoeve aan Jean Jacques van Outryve, heer van Merkem. Wanneer zijn dochter in 1797 huwt met ridder Patrice de Coninck (1770 - 1827) komt het kasteel en de het "Jezuïetengoed" (cf. Kloosterstraat nr. 4) in het bezit van het geslacht de Coninck. In de loop van de 18de eeuw wordt het kasteel grotendeels herbouwd volgens de toen heersende Franse stijl met mansardedak. Het kasteel behoudt zijn 18de-eeuwse uitzicht min of meer tot aan de Eerste Wereldoorlog.

Negentiende eeuw

Door een herverdeling van de bisdommen ressorteert Merkem vanaf 1801 onder het bisdom Gent en vanaf 1834 onder het bisdom Brugge.

1828: de provinciale steenweg Diksmuide-Ieper (huidige N369; cf. Iepersteenweg) wordt aangelegd.

1833: op initiatief van pastoor Benoit wordt voor de kinderen van de 'buskanter' op de wijk Aschhoop de z.g. "Bosschool" - een gemengde school - opgericht. In 1879 wordt het schooltje op initiatief van de familie Maes uitgebreid en krijgt het de naam "Sint-Pietersschool". Na de

Eerste Wereldoorlog wordt de school heropgebouwd, maar in 1976 opgeheven en vervolgens verbouwd (cf. Kloostermolenstraat).

1837: eveneens op initiatief van pastoor Benoit en Catherina Casier wordt in de Kouterstraat een klooster voor de Zusters van de H. Vicentius à Paulo opgericht (cf. Kouterstraat nr. 28). De oorspronkelijke vestiging in een grote woning langs de Kouterstraat kent in de loop van de 19de eeuw geleidelijk aan uitbreiding tot een volwaardig kloostercomplex ter hoogte van het huidige rusthuis "vzw Merkem Seniorenzorg". Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt het complex echter volledig vernield en vanaf 1922 iets meer naar het zuiden als een eenheidscomplex samen met een schoolvleugel (lagere school) heropgebouwd naar ontwerp van architect Alphonse De Pauw (Brugge). Het klooster van Merkem heeft verschillende bijhuizen te Reningelst (1856), te Sint-Michiels (Brugge) (1880) en te Gijverinkhove (1893) en Reningelst (1908).

1844: voor de kerk plaatsing van een arduinen pomp met bronzen borstbeeld van Sidronius Hosschius naar ontwerp van de beeldhouwer Pieter De Vigne (Gent) en met het opschrift "Aan Sidronius Hosschius, Latynschen Dichter, gebooren te Merkem MDXCVI, De Gemeente MDCCCXXXIV". De basis van deze pomp die tijdens de Eerste Wereldoorlog werd vernield, is de z.g. "Steen van Merkem" die zich thans op de site van de IJzertoren te Kaaskerke (Diksmuide) bevindt. In hetzelfde jaar wordt op de gevel van zijn geboortehuis (cf. Groenestraat nr. 39) een marmeren gedenkplaat ingemetseld.

1841: de Kouterstraat wordt gekasseid. In de daaropvolgende decennia worden de aardewegen tussen het dorpscentrum en de verschillende gehuchten systematisch voorzien van een kassei bestrating: o.m. Westbroekstraat (1867), Drie Grachtensteenweg (1877), Merkemstraat (1898-1900) en Stationsstraat (1900).

1862: bouw van een gemeentelijke jongensschool in de Westbroekstraat.

1877: rechte trekken en kasseien van de Drie Grachtensteenweg richting Noordschote en de bouw van een brug over de Ieperlee.

1879: in de nasleep van de schoolstrijd krijgt Merkem een vrije, katholieke jongensschool. Deze wordt op aansturen van burgemeester baron Charles de Coninck in 1882 opgeheven ten gunste van de gemeentelijke jongensschool. In 1879 wordt het schooltje op het gehucht Aschhoop eveneens met een aantal klassen uitgebreid.

Twintigste eeuw

1900: bouw van een jongensschool met directeurswoning in de Kouterstraat naar ontwerp van de bouwmeester Vinck (Veurne). Anno 1900 telt Merkem 3563 inwoners. Voor de Eerste Wereldoorlog telt Merkem nog zeven molens. Het zijn de "Cayennemolen" aan de Martjevaart, de "Beukelaremolen" aan de Rodesteestraat, de "Plaetsemolen" aan de Kouterstraat (afgebroken in 1911), de "Schransmolen" en de "Stenen molen" beide langs de Iepersteenweg en de "Sint-Jansmolen" langs de Groenestraat.

25 september 1906: opening van de lijn nr. 107 van de Buurtspoorwegen Diksmuide-Woumen-Merkem-Bikschote-Zuidschote-Elverdinge-Ieper en Merkem-Noordschote-Reninge-Oostvleteren-Westvleteren-Krombeke-Poperinge. De vergunning voor de aanleg en uitbating van deze lijn werd bij K.B. van 25 maart 1901 verleend, waarop de nodige infrastructuurwerken in september 1903 een aanvang namen. Hierbij werd de Stationsstraat doorgetrokken tot aan de Kouterstraat.

1911: de "Plaetsemolen": aan de Kouterstraat (hoek huidige Duivenstraat) wordt afgebroken.
Eerste Wereldoorlog

Aangezien Merkem in het frontgebied gelegen is, heeft de Eerste Wereldoorlog en de samenhangende vernietiging een belangrijke impact op het dorp. Niet enkel de Sint-Bavokerk, maar het volledige dorp wordt vernield

3 augustus 1914: België weigert Duitsland een vrije doorgang naar Frankrijk. De dag daarna valt Duitsland België binnen.

2 september 1914: de eerste vluchtelingen komen te Merkem aan. De vluchtelingenstroom, vnl. uit de streek van Mechelen, zou meer dan een maand duren.

13 september 1914: 200 Duitse verkenners te paard (Uhlanen) arriveren te Merkem. Ze trekken verder naar Noordschote (Lo-Reninge), Reninge (Lo-Reninge), Oostvleteren (Vleteren) en Proven (Poperinge).

7 oktober 1914: opnieuw doen Duitse verkenners Merkem aan om van hieruit verder te trekken naar Ieper en Poperinge.

10 oktober 1914: uit vrees dat de oprukkende Duitse troepen de brug over het Ieperleekanaal aan het gehucht "Drie Grachten" zouden innemen bouwen de Belgische genietroepen hier een verdedigingsstelling uit (cf. Drie Grachtensteenweg).

15 oktober 1914: het Belgische leger neemt zijn voorzorgen en laat de "Drie Grachtenbrug", "de Knokkebrug", alsook de "Cayennemolen" opblazen. Loopgraven worden in allerijl aangelegd met medewerking van de burgers.

16 oktober 1914: Duitse troepen bezetten reeds Houthulst en Klerken. De bevolking van Merkem slaat op de vlucht.

21 oktober 1914: Merkem wordt gebombardeerd en het gehucht "Luigem" wordt ingenomen door Duitse troepen. Een drietal dagen later volgt ook het gehucht "Langewade" langs de Iepersteenweg in het uiterste zuiden van Merkem.

Eind oktober 1914: Duitse troepen installeren een observatiepost in het park van de kasteelsite de Coninck de Merckem (cf. Westbroekstraat nr. 1). Van hieruit hebben ze een goed overzicht op de stellingen van de "Drie Grachten" en de voorposten van het Belgische leger te Noordschote.

November 1914: samen met de inundatie van de IJzervlakte komt ook het gebied ten noordwesten van Merkem (ten noorden begrensd door de Blankaartvijver en ten zuiden door de Ieperlee), en de vallei van de Martjevaart (westelijke grens Merkem) onder water te staan. Hierdoor blijft enkel de hoger gelegen steenweg Noordschote-Luigem nog begaanbaar en worden er aan beide kanten ter hoogte van deze weg stellingen uitgebouwd. Franse troepen nemen stelling ter hoogte van het gehucht de "Drie Grachten" (cf. Drie Grachtensteenweg, z.nr.), terwijl de Duitsers het gehucht "Luigem" (cf. Westbroekstraat z.nr., naamsteen Luigem schiereiland) uitbouwen.

Nacht van 9 op 10 november 1914: Franse troepen, waaronder talrijke Zeeaven ondernemen een mislukte aanval op de Duitse stelling "Luigem" met zware verliezen als gevolg.

Nacht van 11 op 12 november: een Duitse tegenaanval op de Franse voorpost de "Drie Grachten" mislukt eveneens.

29 maart 1915: Duitse troepen ondernemen met meer succes een tweede offensief op de voorpost de "Drie Grachten" die sedert begin 1915 door Belgische troepen van de Fransen was overgenomen. Op 8 april wordt de "Drie Grachten" ingenomen en als Duitse voorpost ingericht. De voorpost bestaat uit een ca. 100 tot 150 m lange verdedigingsstelling langs het kanaal van zware betonnen bunkers met elkaar verbonden door manshoge loopgraven.

1915-1917: de Duitse stellingen de "Drie Grachten", "Luigem" en "Merkem" worden ten noorden beschermd door het overstromingsgebied van de Blankaartvijver (Woumen;

Diksmuide) en ten zuiden door dat van de Ieperlee en Martjevaart waardoor Merkem een eerder rustige Duitse sector was. Langs de Iepersteenweg wordt ondertussen de eerste Duitse Linie, de z.g. "Brabantlinie" uitgebouwd. Van hieruit vertrekt met het oog op de aan- en afvoer van materiaal een netwerk van spoorwegen naar het "Bos van Houthulst" (ten oosten van Merkem) dat omwille van zijn hoogteligging op een uitloper van de 'rug van Westrozebeke' uitgebouwd is als een strategisch knooppunt van verdedigingswerken met loopgraven en prikkeldraadversperringen (cf. historische inleiding Houthulst).

Juli 1917: Merkem dat tot op heden relatief goed bewaard bleef, wordt door de Franse artillerie onder vuur genomen waarbij het dorp tot een echt kraterlandschap herschapen wordt.

Augustus 1917 tijdens de Derde Slag om Ieper (31 juli - 26 oktober 1917) veroveren Belgische troepen de Duitse voorpost "Drie Grachten".

26 oktober 1917: een deel van Merkem wordt door Franse mariniers ontzet op de Duitsers en het 2de Bataljon Karabiniers neemt de stelling "Luigem" op 27 oktober in. Het offensief strandt echter ter hoogte van de lijn Blankaert - de Kippe - Aschhoop en de rand van het "Vrijbos". Hiermee wordt Merkem in twee delen opgesplitst: het zuidwestelijke deel met de dorpskern is nu in handen van de geallieerden, terwijl het noordoostelijk deel nog bezet gebied is.

7 december 1917: de Franse mariniers dragen de veroverde sector over aan de Belgen die onmiddellijk tussen de Blankaartvijver en de Corverbeek een voorste linie uitbouwen met loopgraven, bunkers en prikkeldraadhindernissen. In de loop van 1917 schrijven Vlaamse soldaten die opkomen voor de toepassing van de taalwetten in het leger op de basis van de blauwe hardstenen dorpspomp met het borstbeeld van Sidronius Hosschius in rode verf "hier ons bloed, wanneer ons recht" als vorm van protest. De basis van deze pomp die de geschiedenis in zal gaan als de z.g. "steen van Merkem" wordt in 1933 overgebracht naar de crypte van de IJzertoren te Kaaskerke (Diksmuide).

Winter 1917-1918: Duitse troepen proberen herhaaldelijk om Merkem te heroveren. Om hun slaagkansen te vergroten gebruiken ze hierbij onder meer zenuwgas.

9 april 1918: in een laatste poging om de strategische kanaalhavens (Duinkerke en Calais (Noord-Frankrijk)) te veroveren start het Duitse leger zijn z.g. "Lente-offensief". Nadat een eerste poging richting Amiens (21 maart - 4 april 1918) mislukt, ondernemen de Duitsers vanaf 9 april een tweede poging ter hoogte van de Ieperboog met de bedoeling de stad Ieper in een 'tang' te nemen.

16 april 1918: als inleiding op de z.g. "Slag van Merkem" bestoken Duitse troepen de Belgische linies met Minenwerferbommen en duizenden gasgranaten.

17 april 1918: z.g. "Slag van Merkem". In een poging om Merkem te veroveren en zo door te kunnen stoten naar Ieper en Poperinge ondernemen de Duitsers een offensief op de Belgische linies te Merkem. De stellingen aan de gehuchten de "Kippe" en "Aschhoop" vallen relatief snel in Duitse handen, maar het offensief wordt ter hoogte van het gehucht "Langewade" een halt toegeroepen door een tegenaanval van de geallieerde troepen o.l.v. generaal Jacques. In de z.g. "Slag van Merkem" sneuvelen iets meer dan vierhonderd soldaten en vallen vele gewonden.

28 september 1918: het eindoffensief wordt om half drie 's morgens ingezet. Hierbij is de herovering van het "Bos van Houthulst" als Duits strategisch bolwerk een belangrijke doelstelling. Onder leiding van Generaal-Majoor Van Acker wordt het "Bos van Houthulst" nog diezelfde dag door de 7de Infanteriedivisie (bestaande uit het 4de, het 23ste en het 24ste Linieregiment) niet zonder aanzienlijke verliezen ontzet.

Van de wederopbouwperiode tot heden

1919: om de wederopbouw van het verwoeste dorp in goede banen te leiden, laat Merkem zich -conform aan de wet van 8 april 1919 - op 11 juli 'adopteren'. In een eerste fase worden een aantal voorlopige barakken gebouwd vooral ter hoogte van het 9e-Linieplein. Op 25 augustus wordt vervolgens Théo Raison (Veurne) aangesteld als superviserend architect die samen met architect A. De Smedt (Brugge) de aanleg- en rooilijnplannen tekent. Binnen het jaar is de tramlijn Diksmuide-Merkem-Oostvleteren terug operationeel voor de aanvoer van bouwmaterialen. Vanuit de Dienst der Verwoeste Gewesten worden budgetten ter beschikking gesteld om het wegennet, de infrastructuur, woningen, handelspanden, kerken, enz. herop te bouwen.

1920: naast een aantal hoeves, staat architect Théo Raison ook in voor de heropbouw van de belangrijkste gebouwen uit het dorp waaronder het gemeentehuis (cf. Kouterstraat nr. 26) en de pastorie (Westbroekstraat nr. 5). In hetzelfde jaar wordt ook gestart met de heropbouw van de Sint-Bavokerk naar ontwerp van architect A. Janssens (Gent). Andere architecten betrokken bij de heropbouw van huizen en hoeves te Merkem zijn C. Cauwe (Brugge), J. De Bruycker (Roeselare), Antoine Dugardijn (Brugge), L. Hocepied (Moeskroen), L. Janssens (Menen), E. Jaspar (Ukkel), J. Marstboom (Menen), V. Renders (Brussel), C. Schmidt (Poperinge), F. Schoup (Diksmuide), H. Vanden Berghe (Oostrozebeke), Camille Van Elslande (Veurne) en L. Van Haverbeke (Brugge). Geleidelijk aan keren ook de bewoners van Merkem terug. Waren er eind 1919 al 450 inwoners teruggekeerd, eind 1920 zijn dit er al 1300 en in 1923 zo'n 2274. Een 1200-tal inwoners keert na de oorlog echter niet meer terug naar hun dorp.

1922: start met de wederopbouw van een kloostercomplex van de Zusters van de H. Vincentius à Paulo naar ontwerp van architect Alphonse De Pauw (Brugge), cf. Kouterstraat nr. 28.

1923: start met de wederopbouw van het kasteel de Coninck de Merckem naar ontwerp van Jules Coomans (Ieper) door aannemer Jules Soete (Ieper), cf. Westbroekstraat nr. 1.

12 september 1921: de gemeenteraad keurt de inrichting van de Duitse begraafplaatsen "Château Maes" en "Draaibank" goed, maar verzoekt de ontruiming van de kerkhoven "Kloostermolen", "de Kippe", "Merkem" en "Langewade" omdat deze gelegen zijn in de onmiddellijke omgeving van bebouwing of grote verkeersaders.

24 oktober 1921: gemeenteraadsbeslissing om openbare verlichting te plaatsen op de dorpsplaats en de gehuchten "t Hoekje", "de Kippe" en "Luigem".

1937: bij het uitvoeren van een boring voor een steenput in de Kouterstraat nr. 5 stoot men op een slagtaand van een mammoet.

1939: de Sint-Bavokerk (cf. * Westbroekenstraat nr. + 3) wordt bij K.B. van 20/02/1939 beschermd als monument.

1961: inhuldiging van het brandweerarsenaal in de Kouterstraat.

1974: de z.g. "Beukelaremolen" (cf. * Rodesteestraat nr. 8) wordt bij K.B. van 23/04/1974 beschermd als monument.

1995: het z.g. "Fort de Knocke" (cf. * Ieperleedijkstraat z.nr.) word bij M.B. van 13/03/1995 beschermd als monument.

RUIMTELIJKE STRUCTUUR EN BOUWKUNDIG ERFGOED

Door zijn ligging in het frontgebied wordt Merkem tijdens de Eerste Wereldoorlog volledig vernietigd. Het bouwkundig erfgoed wordt er dan ook volledig getypeerd door een wederopbouwarchitectuur die in deze streek bovendien bijzonder sober is. Bij de heropbouw van Merkem werd het historische stratenpatroon in de dorpskern en het landelijke gebied in grote lijnen gerespecteerd. Eerder uitzonderlijk voor de wederopbouw werd te Merkem voor de heropbouw van zowel grotere complexen als hoeves en woonhuizen niet teruggегреpen naar de vooroorlogse situatie. Zo worden o.m. het kasteel de Coninck de Merckem (Westbroekstraat nr. 1), het kloostercomplex van de Zusters van de H. Vincentius à Paulo (Kouterstraat nr. 28), het gemeentehuis (Kouterstraat nr. 26) en de gemeenteschool (Kouterstraat nr. 24) naar een volledig nieuw ontwerp zonder enige referentie aan de vooroorlogse situatie heropgebouwd. Alleen de beschermde Sint-Bavokerk met voorgeplaatste westtoren (cf. * Westbroekstraat z.nr.) wordt min of meer naar vooroorlogs model heropgebouwd naar ontwerp van architect Amand. Janssens (Gent). Niettemin geeft het historische en bochtige stratenpatroon, de kleinschaligheid van de architectuur in de dorpskern en de bijzonder sterke visuele relatie tussen het kasteel de Coninck de Merckem, de Sint-Bavokerk en de pastorie (Westbroekstraat nr. 5) de dorpskern een bijzonder karakter. Het noordoosten van de dorpskom daarentegen (Boterbloemstraat, Akkerwindestraat, Klaproosstraat, Meidoornstraat, ...) wordt gekenmerkt door recentere verkavelingen, een gebied dat geleidelijk aan een verdere uitbreiding kent langs de noordzijde van de Stationsstraat.

Een belangrijke uitzondering op de wederopbouwarchitectuur vormt de z.g. "Beukelaremolens", een beschermde 18de-eeuwse houten staakmolen uit Poperinge die na de Eerste Wereldoorlog ter vervanging van de vooroorlogse molen langs de Rodesteenstraat werd ingeplant (cf. * Rodesteenstraat nr. 8). Een tweede beschermd monument betreft het z.g. "Fort de Cnocke" (* Ieperleedijkstraat z.nr.), een geheel van landschappelijke 'sporen' van het voormalige "Fort de Cnocke" in de onmiddellijke omgeving van de samenvloeiing van de IJzer en de Ieperlee dat in opdracht van Jozef II in 1781 geslecht werd. Door zijn frontverleden wordt Merkem eveneens gekenmerkt door een aantal bunkers, een groot aantal monumentale oorlogsgedenktekens en gedenkplaten die vooral de "Slag van Merkem" of het overlijden van een individuele soldaat herdenken, zoals het oorlogsgedenkteken voor adjudant Van Eecke (cf. Iepersteenweg z.nr.) en de gedenkplaat voor adjudant Taymans (cf. Kloosterstraat nr. 1).

De laaggelegen en grachtenrijke broeken in het westen van Merkem langs het Ieperleekanaal en de Martjevaart zijn in de landschapsatlas opgenomen als onderdeel van de relictzone "IJzervallei"

INVENTARISATIE VAN RELICTEN UIT WO I IN DE WESTHOEK (Provincie West-Vlaanderen, "Oorlog en Vrede in de Westhoek" en Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Monumenten en Landschappen).

1837-1987. 150 jaar klooster te Merkem, in dienst van God en de mensen, Merkem, 1987.

Abbaye de Saint-Pierre et de Notre-Dame à Merkem, in *Monasticon Belge*, Tome III, Province de Flandre Occidentale, Luik, 1960.

BOUCIQUE G., Merkem, oorlogsgeschiedenis 1914-1918, Brussel, 1964.

DEBAEKE S., LERMYTTE J., Merkem in de kijker, het dorp anno 1900, tijdens de Grote Oorlog en de heropbouw, Veurne, 1995.

DE CONINCK DE MERCKEM, *Annales de Merckem*, Brugge, 1878.

DEVLIEGER L., Kunstpatrimonium van West-Vlaanderen. De molens in West-Vlaanderen, Tielt, 1984.

JACOBS M., Naamstenen 1914-1918, Brugge, 1988.

JACOBS M., Zij, die vielen als heldenInventaris van de oorlogsgedenktekens van de twee wereldoorlogen in West-Vlaanderen, Deel 2, Brugge, 1995.

Mercheem. Periodiek van heemkring Sidronius Hosschius, jg. 1 tot jg. 14, 1990-2004.

NEYENS J., De buurtspoorwegen in de provincie West-Vlaanderen 1885-1967, Lier, 1980.

NOTEBAERT A., NEUMANN C. e.a., Inventaris van het archief van de Dienst der Verwoeste Gewesten, Algemeen Rijksarchief, Brussel, 1986.

OPSOMER R., BOUCIQUE G, Ons dorp Merkem, 1952.

OPSOMER R., Merkem in de oorlogsperiode, 1959.

PRIEM V., Kastelen en landhuizen in de Westhoek, Ieper, 1998, p. 69-79.

ROOSE B., Repertorium van bronnen voor Kunst- en Cultuurgeschiedenis in het archief van de provincie West-Vlaanderen (3 de afdeling) 1817-1879, Brussel, 2001, p. 276.

SIX J., Inwijdingsfeest van de gerestaureerde houten Beukelaremolen te Merkem, Wijk Luigem, Gemeente Houthulst, op zondag 30 augustus 1987, in Molenecho's, jg. 15, nr. 5-6, 1987, p. 217-221.

VAN ACKER J., Abdijen in de Middeleeuwse kustvlakte, in Vlaanderen, jg. 49, nr. 281, 2000.

VAN ACKER J., Inventaris van de abdij van Merkem, in Biekorf, jg. 87, 1987, p. 286-291.

VAN ACKER L., De verovering van het Fort de Knocke, in Biekorf, jg. 81, nr. 1, 1981, p. 9-28

VERBRUGGEN J.F., La bataille de Merkem 17 avril 1918, 1977. VLAMYNCK M., Sidronius de Hossche Vlaams neo-Latijns dichter uit Merkem, in Bachten de Kupe, jg. 21, nr. 2, p. 29-35. WARLOP E., Inventaris van het archief van de Abdij van Merkem, Deel 1. Inleiding. Ontledingen van de oorkonden (1173-1585), Brussel, 1965.

Bron: Missiaen H. & Vanneste P. met medewerking van Gherardts F. 2006: Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Houthulst, Deelgemeenten Jonkershove, Klerken en Merkem, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen WVL24, (onuitgegeven werkdocumenten).

De Sint-Bavokerk is een georiënteerd bedehuis in de jaren 1920 heropgebouwd naar ontwerp van architect Amand. Janssens (Gent) en beschermd als monument bij K.B. van 20/02/1939.

Gelegen ten westen van de Westbroekstraat in een ommuurd en deels omhaagd kerkhof.

Aan de oostzijde, grenzend aan de Westbroekstraat, laag geelbakstenen muurtje onder ezelsrug met brede toegang geflankeerd door bakstenen pijlers met daarop overhoekse pijler afgewerkt met topstuk en verdiepte nis. Ongeveer halverwege de oostelijke muur geïntegreerde geelbakstenen [kapel toegewijd aan Sint-Anna](#).

Rechts van de toegang: [Heilig Hartbeeld](#) voor de burgerlijke en militaire slachtoffers van beide Wereldoorlogen op zware arduinen sokkel. Bewaarde arduinen 19de-eeuwse grafmonumenten met neogotische inslag waaronder twee grafmonumenten van de familie Syoen (1841, 1869) en één van de familie Buysschaert - La Grange (1872). Voorts het 20ste-eeuwse grafmonument van de familie de Coninck de Merckem en bewaarde gietijzeren kruisen.

Kapel toegewijd aan Sint-Anna

inventaris bouwkundig erfgoed \ bouwkundig relict

- ID: 79627
- URI: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/79627>

Locatie

Provincie	West-Vlaanderen
Gemeente	Houthulst
Deelgemeente	Merkem
Straat	Westbroekstraat
Locatie	Westbroekstraat zonder nummer, Houthulst (West-Vlaanderen)
Status	<u>Bewaard</u>

Administratieve gegevens

Gebeurtenissen	Adrescontrole Houthulst (adrescontroles: 08-02-2008 - 08-02-2008). Inventarisatie Houthulst (geografische inventarisatie: 01-01-2006 - 31-12-2006).
-----------------------	--

Juridische gevolgen

is vastgesteld als **bouwkundig erfgoed** Kapel toegewijd aan Sint-Anna

Deze vaststelling is geldig sinds 05-10-2009. (Vaststellingsbesluit)

Beknopte karakterisering

Typologie	<u>kerkhofkapellen</u>
Datering	<u>interbellum</u>

Beschrijving

Westbroekstraat z.nr. In de kerkhofmuur ingewerkte kapel toegewijd aan Sint-Anna, cf. opschrift. Geelbakstenen kapel uit de jaren 1920 op rechthoekige plattegrond met overhoekse versneden steunberen onder blauw pannen zadeldak tussen twee tuitgevels met muurvlechtingen. Geprofileerde korfboogvormige toegang met daarboven ruitvormige steen met het opschrift "H. M. ANNA B.V.O.". Zijgevels met geprofileerde rondboograampjes met glas-in-lood. Vernieuwd houtwerk. Witbepleisterd interieur met vlak plafond en vernieuwd altaar met beeld van de H. Anna.

Bron: Missiaen H. & Vanneste P. met medewerking van Gherardts F. 2006: Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Houthulst, Deelgemeenten Jonkershove, Klerken en Merkem, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen WVL24, (onuitgegeven werkdocumenten).

Auteurs: Missiaen, Halewijn & Vanneste, Pol

maakt deel uit van Westbroekstraat

Westbroekstraat (Houthulst)

U kunt deze pagina citeren als:

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: Kapel toegewijd aan Sint-Anna [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/79627> (geraadpleegd op 25 augustus 2017).

Heilig Hartbeeld

inventaris bouwkundig erfgoed \ bouwkundig relict

- ID: 79626
- URI: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/79626>

[Alle foto's](#)

Locatie

Provincie	West-Vlaanderen
Gemeente	Houthulst
Deelgemeente	Merkem
Straat	Westbroekstraat
Locatie	Westbroekstraat zonder nummer, Houthulst (West-Vlaanderen)
Status	<u>Bewaard</u>

Administratieve gegevens

Gebeurtenissen	Adrescontrole Houthulst (adrescontroles: 08-02-2008 - 08-02-2008). Inventarisatie Houthulst (geografische inventarisatie: 01-01-2006 - 31-12-2006).
-----------------------	--

Juridische gevolgen

is vastgesteld als **bouwkundig erfgoed** Heilig Hartbeeld

Deze vaststelling is geldig sinds 05-10-2009. (Vaststellingsbesluit)

Beknorte karakterisering

Typologie	<u>Heilig Hartbeelden, oorlogsmonumenten</u>
Datering	<u>interbellum</u>

Beschrijving

Heilig Hartbeeld in 1928 onthuld voor de burgerlijke en militaire slachtoffers van de Eerste en nadien van de Tweede Wereldoorlog. Rechts van de kerk gelegen.

Heilig Hartbeeld met gespreide armen op arduinen tweeledige sokkel en dito zeshoekig podium van drie treden. Op de bovenste geleding de wapenschilden van Merkem, West-Vlaanderen en Vlaanderen. Op de onderste geleding de volgende opschriften in vlakreliëf: op de voorkant "MERCKEM AAN HET H. HART VAN JEZUS EN HARE GESNEUEVELDEN 1914-1918", op de tekstplaten van links naar rechts de namen van de "SOLDATEN GESNEUEVELD VOOR VRIJHEID VORST EN VADERLAND", "BURGERLIJKE SLACHTOFFERS TE MERCKEM OVERLEDEN", "BURGERLIJKE SLACHTOFFERS VAN MERCKEM IN EEN ANDERE GEMEENTE OVERLEDEN" en helemaal onderaan "1940-1945" met de namen alfabetisch gerangschikt.

- DEBAEKE S., LERMYTTE J., Merkem in de kijker, het dorp anno 1900, tijdens de Grote Oorlog en de heropbouw, Veurne, 1995, p. 155.
- JACOBS M., Zij, die vielen als helden,Inventaris van de oorlogsgedenktekens van de twee wereldoorlogen in West-Vlaanderen, Deel 2, Brugge, 1995, p. 244.

Bron: Missiaen H. & Vanneste P. met medewerking van Gherardts F. 2006: Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Houthulst, Deelgemeenten Jonkershove, Klerken en Merkem, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen WVL24, (onuitgegeven werkdocumenten).

Auteurs: Missiaen, Halewijn & Vanneste, Pol

is gerelateerd aan H. Hart-beeld militaire en burgerlijke doden (Merkem - WOI-WOII)
Westbroekstraat (Houthulst)

U kunt deze pagina citeren als:

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: Heilig Hartbeeld [online],
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/79626> (geraadpleegd op 25 augustus 2017).

Geschiedenis van de kerk

868: volgens sommige auteurs bouw van de kerk waarvan het patronaatschap waarschijnlijk toebehoorde aan de Sint-Vaastabdij van Atrecht (anderen situeren het ontstaan van de kerk rond 1100). 1107: het patronaatschap van de kerk gaat over op de Sint-Bertinusabdij van Sint-Omaars. 1565-1566: de kerk wordt geplunderd en in brand gestoken door de Geuzen. Circa 1567 - 1580: heropbouw als driebeukige hallenkerk met pseudotransept in laatgotische stijl. 1770-1778: de kerk is aangeduid op de Ferrariskaart. Circa 1843: op de Atlas der Buurtwegen is de kerk aangeduid als een driebeukige hallenkerk met voorgeplaatste westtoren en in het verlengde van het zuidelijke koor een aangebouwde sacristie. 1844: inhuldiging van het bronzen standbeeld (gesitueerd voor de kerk) ter ere van de van Merkem afkomstige dichter Sidronius Hosschius (1596-1653) naar ontwerp van beeldhouwer P. De Vigne (Gent). 1872: restauratie van de toren naar ontwerp van architect Pierre Buyck (Brugge).

1897-1904: ingrijpende herstellingswerken naar ontwerp van architect Auguste Van Assche (Gent) waarbij de gewelven en de scheibogenarcade en de vloer vernieuwd worden. Langs de noordbeuk wordt een ronde doopkapel gebouwd (zie plannen KCML) en wordt de bestaande sacristie gesloopt en vervangen door een grotere sacristie langs de zuidbeuk. Ook de westtoren ondergaat een aantal wijzigingen: de stompe torenspits met leien wordt vervangen door een slankere en hogere bakstenen spits met hogels en de borstwering wordt voorzien van vier hoektorentjes. Tot slot worden drie tegen het kerkhof aangebouwde huisjes langs de Westbroekstraat afgebroken. 1904-1906: plaatsen van glasramen naar ontwerp van C. Gantois. 1914-1918: vanaf juli 1917 wordt Merkem intensief beschoten door de Franse artillerie. Na de oorlog blijven slechts twee bogen van het oorspronkelijke koor rechtop. Ook de dorpspomp met bronzen borstbeeld van Sidronius Hosschius wordt vernield en vermoedelijk tot oorlogsmateriaal verwerkt. 1922-1925: de kerk wordt min of meer naar vóóroorlogs model (driebeukige hallenkerk met voorgeplaatste westtoren) heropgebouwd

naar ontwerp van architect A. Janssens (Gent). Gebruik van gerecupereerde bakstenen van de vernielde kerken van Merkem, Woumen (Diksmuide) en de duiventoren van Nieuwpoort voor de buitenmuren. Oorspronkelijke plannen om de drielichten in de westgevel te moderniseren worden geweigerd door Jozef Viérin (Brugge), architect en raadgevend lid bij de wederopbouw namens de KCML omdat dit niet strookt met de regionale spitsboogvensters en niet zou passen bij de stijl van de toren (zie plannen en archief KCML en Dienst der Verwoeste Gewesten). De zijkoren tellen één travee minder dan de vóóroorlogse kerk. Voor de toren keert men terug naar de toestand van vóór de herstellingswerken van 1897-1904: waaronder een leien spits in plaats van de bakstenen spits en het weglaten van de vier hoektorentjes. Ook de doopkapel wordt niet meer heropgebouwd. De sacristie daarentegen behield hetzelfde grondplan, maar werd stijlzuiverder uitgewerkt met betrekking tot de vensteropeningen. 1924: de nieuwe kerk wordt op 29 juni in gebruik genomen alhoewel ze nog niet volledig afgewerkt was. 1925-1928: op 17 juli 1925 worden de drie nieuwe klokken geplaatst door M. Michiels (klokkengieter, Doornik) (heden niet meer ter plaatse). De firma Coppejans (Gent) plaatst in 1925 en 1928 glasramen. 1931: plaatsing van het nieuwe orgel door de firma Loncke (Esen). 1940-1945: beschadiging van de kerk met in 1953 herstellingswerken waarover geen verdere details bekend zijn. 1969-1971: herstellingswerken aan de kerktoeren (zie archief KCML). 2000-2003: herstellingswerken van daken, metselwerk, omlooppad, klokken, torenuurwerk en de restauratie van de glasramen.

Beschrijving van de kerk

De plattegrond ontvouwt: voorgeplaatste vierkante westtoren met ten zuidwesten polygonaal traptorentje; driebeukige hallenkerk van drie traveeën; pseudo-transept van één travee; zijkoren en hoofdkoor van twee traveeën met driezijdige koorsluiting. In het verlengde van het zuidkoor: sacristie van drie traveeën op rechthoekige plattegrond onder leien zadeldak met dakkapel. Gele baksteenbouw op circa 80 centimeter hoge plint in ijzerzandsteen en Atrechtse steen, afdekking door middel van leien zadeldaken. Veralgemeende toepassing van geprofileerde bakstenen spitsboogramen met dito maaswerk en afzaten. Omlopend druippad deels in rode baksteen, deels in cementtegels en deels in rode klinkers; wapenschild van Merkem ingewerkt in de rode klinkers voor de westtoren. Aansluitend bij de regionale baksteengotiek. Voorgeplaatste westtoren gekenmerkt door verzorgd metselwerk; vier geledingen onder achzijdige leien torenspits. De toren wordt gemarkeerd door natuurstenen cordonlijsten en door zware haaks op elkaar gestelde versneden steunberen met smalle spitsboognissen, de steunberen verjongen en lopen een eerste maal uit in driezijdige torentjes onder bakstenen spits met hogels en kruisbloem ter hoogte van de derde geleding en een tweede maal ter hoogte van de vierde geleding. Korfboogportaal in een geprofileerde witte natuurstenen omlijsting met druiplijst voorzien van hogels en kruisbloem heropgebouwd naar vooroorlogs model in laatgotische stijl (zie plannen KCML). Tweede geleding: spitsboogvenster (vierlicht) met geprofileerde bakstenen omlijsting en dito maaswerk en afzaat. Derde geleding: twee spitsboognissen (tweelichten). Vierde geleding: twee spitsbogige galmgaten (tweelichten) onder natuurstenen druiplijst met erboven rondboogfries en borstwering. Zijbeuken, pseudo-transept en koren: veralgemeende toepassing van geprofileerde bakstenen spitsboogramen met dito maaswerk en afzaten. De zijbeuken en het hoofdkoor vertonen drielichten, het pseudo-transept wordt gekenmerkt door vierlichten en de zijkoren door twee- en drielichten. Doorlopende waterlijst onder de afzaten en versneden steunberen. Westgevel: tuitgevel op schouderstukken met aandaken. Pseudo-transept: puntgevel met aandaken. Korfboogportaal in eerste travee van noord- en zuidbeuk. Sacristie: bolkozijnen met natuurstenen onderdorpel, middenstijl en latei.

Interieur. Portaal in de westtoren met bakstenen kruisribgewelf voorzien van mangat en witte natuurstenen ribben en dito consoles. Korfboogdeur in bakstenen omlijsting langs zuidzijde. Witbepleisterde hallenkerk met pseudo-transept. Geprofileerde bakstenen spitsboogarcade op witte natuurstenen zuilen met achtzijdige kapitelen en dito sokkels, bakstenen halfzuilen ter hoogte van pseudo-transept en -viering. Overwelfing van schip en koren door middel van houten spitstongewelven met gepolychromeerde houten ribben en op dito kroonlijst en consoles, verzorgde metalen trekstangen; steekkap ter hoogte van pseudo-transept. Afdekking van koren door middel van houten straalgewelf. Lambrisering van groen-zwart geglazuurde tegels in de koren en bruin-zwarte tegels in het schip.

Mobilair met neogotische inslag uit de jaren 1920. Arduinen hoofdaltaar in neogotische stijl van 1924 met basreliëf en goudkleurige inscriptie, erboven schilderij met calvarie. Dito maar soberdere zijaltaren resp. gewijd aan Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Bavo. Voorts neogotische preekstoel, biechtstoel, communiebanken, en koorgestoelte. Arduinen doopvont met zeszijdig bekken, dito sokkel en smeedijzeren hekwerk. Orgel van de firma Loncke van eind jaren 1920. Eerder sobere glasramen uit de jaren 1920.

- AFDELING RUIMTELIJKE ORDENING, HUISVESTING EN MONUMENTEN EN LANDSCHAPPEN WEST-VLAANDEREN, Cel Monumenten en Landschappen, archief nr. 583.
- VLAAMS INSTITUUT VOOR HET ONROEREND ERFGOED, Documentatiecentrum, plannen K.C.M.L.
- PROVINCIALE BIBLIOTHEEK EN DOCUMENTATIECENTRUM WEST-VLAANDEREN, Iconografische collectie.
- DEBAEKE S., LERMYTTE J., Merkem in de kijker, het dorp anno 1900, tijdens de Grote Oorlog en de heropbouw, Veurne, 1995, p. 6, 33-37, 100.
- DE VOS-STOCKMAN A., ROOSE B., Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie West-Vlaanderen, Kanton Diksmuide, 1973, p. 21.
- NOTEBAERT A., NEUMANN C. e.a., Inventaris van het archief van de Dienst der Verwoeste Gewesten, Algemeen Rijksarchief, Brussel, 1986 (dossiers 4897, 4898, 4949 en 4948).

ROOSE B., Repertorium van bronnen voor Kunst- en Cultuurgeschiedenis in het archief van de provincie West-Vlaanderen (3de afdeling) 1817-1879, Brussel, 2001, p. 276

Bron: Missiaen H. & Vanneste P. met medewerking van Gherardts F. 2006: Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Houthulst, Deelgemeenten Jonkershove, Klerken en Merkem, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen WVL24, (onuitgegeven werkdocumenten).

Auteurs: Missiaen, Halewijn & Vanneste, Pol

Datum tekst: 2006

Aanvullende informatie

Op het kerkhof bevinden zich twee graven voor oorlogsdoden, namelijk voor Jules Van Limburg en Achiël Therry. Het is niet duidelijk of het militaire of burgers betreft. Verder nog grafstenen voor talrijke oud-strijders.

- DECOODT H. & BOGAERT N. 2002-2005: Inventarisatie van het Wereldoorlogerfgoed in de Westhoek, project in opdracht van de provincie West-Vlaanderen, "Oorlog en Vrede in de Westhoek", en Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Monumenten en Landschappen.

Marchand, Sofie (21-04-2017)

Architecturale mogelijkheden

Beschermd monument: enkel te bewaren. Er is een aparte sacristie en een vergaderzaal boven de sacristie. Verwarming en elektriciteit werken goed, er is een wc maar geen keuken. Het gebouw is toegankelijk voor andersvalieden. Er zijn 6 kunststukken opgenomen in het KIK (Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium). Bij de volgende restauratiefase zal de domotica voorzien worden om de kerk polyvalent te kunnen gebruiken (schermen, geluid, ...)

Bouwfysische toestand

De laatste grote restauratiewerken zijn afgerond in 2011. De toekomstige restauratiewerken zullen gebeuren volgens een beheersplan dat in opmaak is in samenwerking met architect Peter Seys uit Diksmuide. De volgende fase, de restauratie van de toren is voorzien voor 2025.

Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

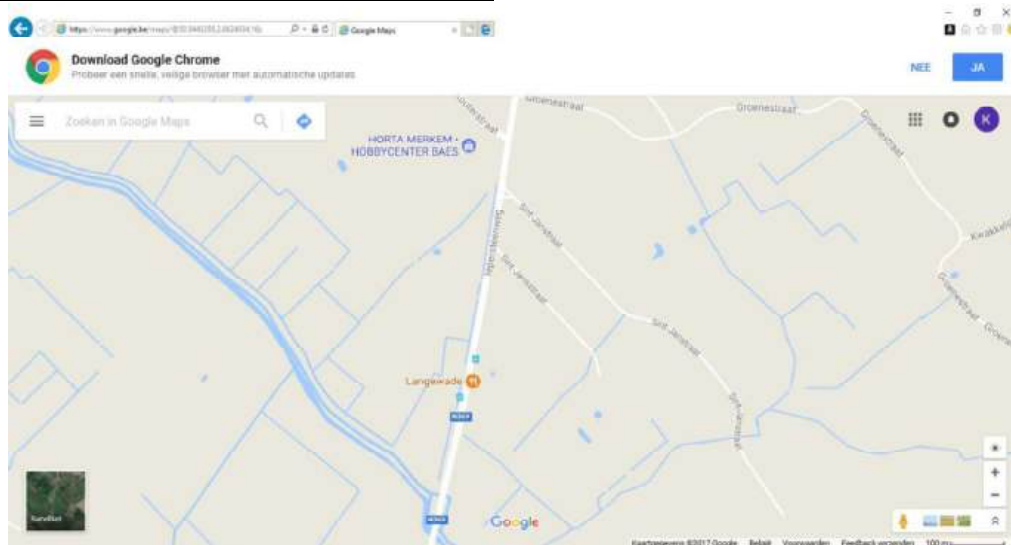

De omgeving is niet beschermd. De toren is niet verlicht. Er is een busverbinding met Ieper, Diksmuide, Houthulst, Vleteren. Er is geen parking. Er is een kerkhof rond de kerk. De pastorie naast de kerk is verkocht en is nu privé-bezit. De kloosterkapel, sinds 2020 (Corona) niet meer in gebruik, bevindt zich op een halve km, en de Langewade-kapel op een 2-tal km.

Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Rooms – katholieke eredienst, momenteel eucharistieviering per 14 dagen + feestdagen. Begrafenis en huwelijk. In 2023 en 2024 is er tijdelijk wekelijks een eucharistieviering geweest. Muzikale optredens en concerten, tentoonstelling: enkele keren per jaar.

2.2. Kapel OLV van Langewaede in Merkem

Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Langewaede, Merkem [deelgemeente in gemeente Houthulst - BE] (1967-)

2.2.1. Identificatie

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Brugge
- Dekenaat: Diksmuide
- Parochie: Merkem

Eigenaar: kerkfabriek Sint-Bavo Merkem

Bescherming(en)

- Niet-beschermd

Namen

Naamsoort	Naam
alternatief	O.-L.-V. van Langewaedekapel
alternatief	O.-L.-Vrouw van Langewaedekapel
alternatief	Kapel O.-L.-V. van Langewaede
alternatief	Onze-Lieve-Vrouw van Langewaedekapel
alternatief	Kapel O.-L.-Vrouw van Langewaede
alternatief	OLV van Langewaedekapel
alternatief	Kapel OLV van Langewaede
Volledig	Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Langewaede

Beschrijving

Cultuurhistorische waarde

Typering en stijl

Type

Type
Kapellen

Stijl

Stijl
Modernisme

Kerktype

Kerktype
Zaalkerk

Torentype

Torentype
geen toren

Profiel

Er was eerst sprake van een kapel rond 1450. Deze werd onteigend als zwart goed door de Franse Revolutie. In 1807 werd de kapel gekocht door de familie de Coninck, van wie de

voorouders Van Outryve waren. De kapel werd verwoest in WO I en wederopgebouwd op dezelfde plaats. In 1963 werd de kapel afgebroken wegens wegeniswerken. Een moderne kapel werd ca. 1968, iets verder van de straat, gebouwd.
De kapel is nog in gebruik voor de rooms-katholieke eredienst.

Geschiedenis

Bouwgeschiedenis

Er was eerst sprake van een kapel ongeveer rond 1450. Deze werd onteigend als zwart goed door de Franse Revolutie. In 1807 werd de kapel gekocht door de familie de Coninck, van wie de voorouders Van Outryve waren. De kapel werd verwoest in WO I en werd wederopgebouwd op dezelfde plaats. In 1963 werd de kapel afgebroken wegens wegeniswerken, rechtekking en verbreding van de baan. Een moderne kapel werd gebouwd, rond 1968, iets verder van de straat, n.o.v architect Jan Carpentier (Ieper) en uitgevoerd door aannemer A. Valleyes (Elverdinge).

Relaties met organisaties, personen, families en gebeurtenissen

Relaties met organisaties

Relatie	Naam
gebruiker	Parochie Sint-Bavo, Merkem

Relaties met personen

Functie	Naam	Datering
architect	Carpentier, Jan	vanaf 1967

Identificatie

Referentietype

Kapellen

Namen

Naamsoort	Naam
alternatief	O.-L.-V. van Langewaedekapel
alternatief	O.-L.-Vrouw van Langewaedekapel
alternatief	Kapel O.-L.-V. van Langewaede
alternatief	Onze-Lieve-Vrouw van Langewaedekapel
alternatief	Kapel O.-L.-Vrouw van Langewaede
alternatief	OLV van Langewaedekapel
alternatief	Kapel OLV van Langewaede
volledig	Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Langewaede

Locatie

Plaats: Merkem [deelgemeente in gemeente Houthulst - BE]

Straat en nummer : Iepersteenweg z.n.

Merkem sectie A ,25e omloop, 911E

Typering en stijl

Type

Type

kapellen

Stijl

Stijl

modernisme

Kerktype

Kerktype

zaalkerk

Torentype

Torentype

geen toren

Profiel

Er was eerst sprake van een kapel rond 1450. Deze werd onteigend als zwart goed door de Franse Revolutie. In 1807 werd de kapel gekocht door de familie de Coninck, van wie de voorouders Van Outryve waren. De kapel werd verwoest in WO I en wederopgebouwd op dezelfde plaats. In 1963 werd de kapel afgebroken wegens wegeniswerken. Een moderne kapel werd ca. 1968, iets verder van de straat, gebouwd. De kapel is nog in gebruik voor de rooms-katholieke eredienst.

Geschiedenis

Bouwgeschiedenis

Er was eerst sprake van een kapel ongeveer rond 1450. Deze werd onteigend als zwart goed door de Franse Revolutie. In 1807 werd de kapel gekocht door de familie de Coninck, van wie de voorouders Van Outryve waren. De kapel werd verwoest in WO I en werd wederopgebouwd op dezelfde plaats. In 1963 werd de kapel afgebroken wegens wegeniswerken, rechtekking en verbreding van de baan. Een moderne kapel werd gebouwd, rond 1968, iets verder van de straat, n.o.v architect Jan Carpentier (Ieper) en uitgevoerd door aannemer A. Valleyes (Elverdinge).

Relaties met organisaties, personen, families en gebeurtenissen

Relaties met organisaties

Relatie

Naam

gebruiker

Parochie Sint-Bavo, Merkem

Relaties met personen

Functie	Naam	Datering
architect	<u>Carpentier, Jan</u>	vanaf 1967

Bronnen en publicaties

Kort bronnenoverzicht

Vandeputte, O., 2007, Gids voor Vlaanderen: Toeristische en culturele gids voor alle steden en dorpen in Vlaanderen, Tielt: Lannoo.
 Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Langewaede (ID: 79572), in: Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed,
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/79572>

Varia

Trefwoorden

levensbeschouwing

katholieke kerk; parochies

Kapel

Geografische trefwoorden

Houthulst ; Merkem

Online bijlagen

Website

Inventaris Onroerend Erfgoed

Kapelletjes in Vlaanderen

Auteur(s)

Dimitri Stevens [28 oktober 2014]

Illustraties

Foto	Onderschrift	Beschrijving	Datum	Fotograaf	Eigenaar	Copyright	Opmerkingen
<u>405</u> <u>Z</u>			1 januari 2006	Vannes te, Pol		©Vlaamse Gemeenschap	

Verwijzingen naar deze steekkaart als volgt:

Dimitri Stevens. Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Langewaede, Merkem [deelgemeente in gemeente Houthulst - BE] (1967-). In: ODIS. Record last modified date: 28 oktober 2014. Available from World Wide Web: http://www.odis.be/lnk/OB_338

Vragen, opmerkingen of suggesties? Contacteer info@odis.be.

Cultuurhistorische waarde

Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Langewaede

inventaris bouwkundig erfgoed \ bouwkundig relict

- ID: 79572
- URI: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/79572>

Locatie

Provincie	West-Vlaanderen
Gemeente	Houthulst
Deelgemeente	Merkem
Straat	Iepersteenweg
Locatie	Iepersteenweg zonder nummer, Houthulst (West-Vlaanderen)
Status	<u>Bewaard</u>

Administratieve gegevens

Gebeurtenissen	Adrescontrole Houthulst (adrescontroles: 08-02-2008 - 08-02-2008). Inventarisatie Houthulst (geografische inventarisatie: 01-01-2006 - 31-12-2006). Thematische inventarisatie 20ste-eeuwse kerken (geografische inventarisatie: 01-07-2008 - 31-12-2009).
----------------	--

Juridische gevolgen

is vastgesteld als bouwkundig erfgoed Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Langewaede

Deze vaststelling is geldig sinds 05-10-2009. ([Vaststellingsbesluit](#))

Beknorte karakterisering

Typologie	<u>kapellen (gebouwen en structuren) (gebouwen en structuren)</u>
Datering	<u>na WO II</u>
Betrokken personen	<u>Carpentier, Jan (Ontwerper)</u>

Beschrijving

Iepersteenweg nr. + 1 (links van nr. 1). Z.g. "KAPEL O.L.V. VAN LANGEWAEDE". Niet-georiënteerde kapel van 1967 naar ontwerp van architect Jan Carpentier (Ieper) en uitgevoerd door aannemer A. Valleyes (Elverdinge). Volgens de literatuur klimt de vroegste vermelding van een kapel terug tot omstreeks 1506. Volgens de stichtingslegende zou hier te Langewaede een Mariabeeld per schip zijn aangemeerd. Aangezien het beeldje op miraculeuze wijze telkenmale op dezelfde plaats verscheen na herhaalde pogingen om het beeld in de kerk van Merkem onder te brengen wordt hier een kapel opgericht. In het laatste kwart van de 16de eeuw steken de Calvinisten de kapel in brand die pas na 1620 hersteld wordt. Met de Franse revolutie wordt ze als nationaal goed verkocht en als schuur gebruikt. In 1830 wordt het gebouw opnieuw als kapel gebruikt, cf. o.m. aangeduid als "Chapelle de Langewaede" op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1843). Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt ze echter vernield en tegen 1925 heropgebouwd. Bij de verbreding van de Iepersteenweg in 1967 moet de heropgebouwde kapel echter plaats ruimen voor een nieuwe, moderne kapel ten westen van de bestaande kapel naar ontwerp van architect Jan Carpentier (Ieper). Volgens Deflou kan de naam Langewaede verklaard worden als 'lange doorwaadbare plaats' in het "Martie Vaerteken" cf. Ferrariskaart (1770-1778) die ten zuiden van deze plaats stroomt.

Moderne eenbeukige kapel op trapezoïdale plattegrond en half ovale apsis onder plat dak. Blinde geelbakstenen zijmuren onder de daklijst verlicht door horizontale bandramen in glas-in-lood. Vooraan doorgetrokken zijmuur met haaks muurgedeelte met opengewerkte klokkenstoel. Eenvoudig witgeschilderd interieur overdekt met gelamineerde spanten. Glasramen naar ontwerp van Michel Leenknecht (Kwaremont) met aan de westzijde de voorstelling van de hulppost in 1914-1918 en aan de oostzijde de voorstelling van de legende. PROVINCIALE BIBLIOTHEEK EN DOCUMENTATIECENTRUM WEST-VLAANDEREN, Iconografische collectie.

DEBAEKE S., LERMYTTE J., Merkem in de kijker, het dorp anno 1900, tijdens de Grote Oorlog en de heropbouw, Veurne, 1995, p. 44-45 en 153.

Mercheem. Periodiek van heemkring Sidronius Hosschius, jg. 1 tot jg. 14, 1990-2004.

Bron: Missiaen H. & Vanneste P. met medewerking van Gherardts F. 2006: Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Houthulst, Deelgemeenten Jonkershove, Klerken en Merkem, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen WVL24, (onuitgegeven werkdocumenten).

Auteurs: Missiaen, Halewijn & Vanneste, Pol
maakt deel uit van lepersteenweg (Merkem)
lepersteenweg (Houthulst)

U kunt deze pagina citeren als:

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Langewaede [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/79572> (geraadpleegd op 28 augustus 2017).

Architecturale mogelijkheden

Aan- ver- of bijbouwen is mogelijk. Er is een parking naast de kapel. Recent werd de oprit vernieuwd, en een regenwaterput geplaatst. Momenteel is er geen compartimentering. Er is ruimte voor uitbreiding. Gezien de kapel enkel in de zomer gebruikt wordt is er geen verwarming nodig. Het gebouw is toegankelijk voor andersvaliden. Er is kunst aanwezig: het beeld OLVrouw van Langewaede en de Kruisweg door Roger Slosse (Merkems Kunstschilder, Zonnebeke 1933 – Merkem 2011).

Door de toenemende drukte op de lepersteenweg, en door het feit dat de kapel voornamelijk in de zomer wordt gebruikt, is er een toenemend probleem van geluidsoverlast (de deuren gericht naar de lepersteenweg staan open om te verluchten, waardoor het lawaai van de straat erg storend is voor de viering). De oplossing dient gezocht te worden in isolatie, in airconditioning of beter nog in het herplaatsen van de deuren naar het westen (richting weide en weg van de straat).

Bouwfysische toestand

Het gebouw is onderhouden en verzorgd.

Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Het gebouw ligt naast de (druk bereden) lepersteenweg. Er is geen kerkhof. Er is een fietspad; de dichtste bushalte (lijn Ieper - Diksmuide) is op 300 m. Het gebouw noch de omgeving zijn beschermd. Er is een café-restaurant aan de overkant.

Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Het gebouw wordt in de mei-maand en de augustusmaand gebruikt om Maria te vereren met eucharistievieringen. Het Langewaede – comité zamelt geld in om het gebouw te onderhouden, en doet met vrijwilligerswerk vele zaken zelf. In de zomer van 2024 werd het dak vernieuwd.

NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Merkem	Sint-Bavo	In stand houden van de waarde van het gebouw (voor Sint-Bavo verplicht als monument) en onderhouden van de traditie (Rooms – katholieke eredienst). Bijgebruik zo mogelijk indien passend bij de waardigheid van het gebouw en haar geschiedenis. dagelijks de kerk openen en toegankelijk maken stilte-dagen in het weekend: kerk open en verwarmd, je kan er komen lezen, studeren, met ofwel stilte ofwel heel lichte muziek, orgelmuziek Een moment en materiaal voorzien voor digitale ondersteuning van internetanalfabeten. moment voor bespreking maatschappelijke problemen, eerst te filteren via ideeënbus (algemene) koorrepetities en muziekrepetities in verwarmde kerk voor het publiek toegankelijk maken mindfulness sessies yoga lessen zowel live als via streaming op scherm bischoppelijke en pauselijke brieven voorlezen live streaming liturgische vieringen bisdom rome of ook uit de dekenij of naburige parochies, bvb vieringen met koren liturgische vieringen samen doen met verschillende parochies/kerken: priester in ene kerk, voorlezer in andere kerk, organist in nog andere kerk. activiteiten die in andere kerken gebeuren live streamen, bvb de vredes missen uit Langemark = avonden en zondagvoormiddagen die daarmee gevuld kunnen worden Cinema van de door Otheo aangeraden films vragen dat iedere vereniging minstens 1x/j een activiteit in de kerk doet (bij voorkeur in de zomer) concerten tentoonstellingen
Merkem	Langewade	Maria-verering; bijgebruik kan indien zinvol en toegestaan door het Langewade-comité.

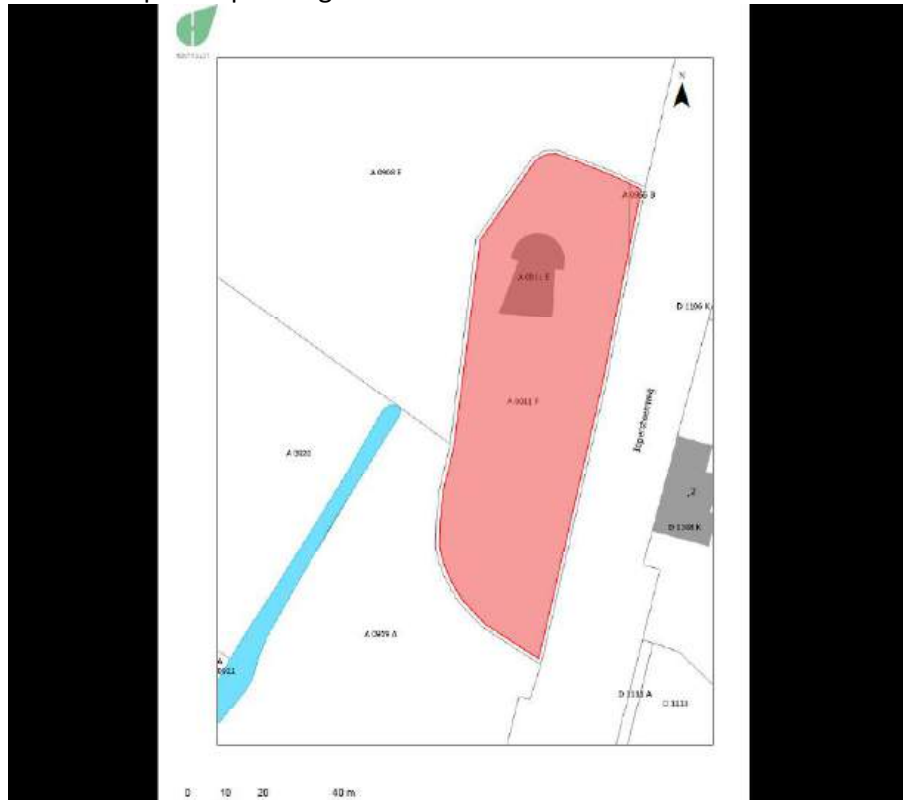
Plan van aanpak hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

De nodige technologie voorzien. Een verantwoordelijke voor deze technologie aanstellen. Offertes kunnen gebeuren bij de lokale elektrotechniker als het niveau van het ckb/federatie of dekenij meedoet, of rechtstreeks bij Philips, Panasonic, Barco ea als het (aarts)bisdom of het vaticaan meedoet.

BIJLAGEN

Bijlagen: kadastrale gegevens (bezorgd door mevr Annemarie Desmyttere, voorzitter ckb op de vergadering van 15/4/25), architecturale plannen en plan Heleblitz

Kadastraal plan kapel Langewade

Kadastraal plan Kerk Merkem:

Kadastrale gegevens Kapel Langewade

Deze afdruk is onderhevig aan de gebruiksvoorwaarden van de kadastrale leggers, 1/6
 zoals geformuleerd door de Algemene Administratie van de Patriëmoniumdocumentatie
 Uittreksel van de Kadastrale gegevens
 van eigendom 32015A0911/00F000 - P0000

1 Perceelgegevens

Capakey Afdelingsnr. 32015

Sectie A

Grondnr. 0911

Noemer 00

Letterexponent F

Nummerexponent 000

Situering Gemeente Houthulst

Afdelingsnummer 2e

Afdelingsnaam MERKEM

Aantallen op Eigendommen 1

perceel Eigenaars van eigendommen 1

Unieke eigenaars van eigendommen 1

2 Eigendomsgegevens

2.1 Basiskenmerken

Identificatie Partitienr. P0000

Identificatienr. 81794

Omschrijving Aard WEILAND

Privatief deel -

Grensdeel -

Ligging Gemeente Houthulst

Adres 25E OMLOOP

Situering binnen site -

2.2 Kenmerken constructie

Opdeling Aard -

Type. -

Oppervlakte Nuttig -

Bebouwd -

Tijdstippen Bouwjaar -

Verbouwingsjaar -

Uitrusting CV -

Kwaliteit -

Bouwlagen Verdiepingen -

Dakverdiepingen -

Indeling Wooneenheden -

Ruimtes -

Garages -

Badkamers –

2.3 Materieel & Outillering ALTERNATIEF

Fiscaal regime -

2.4 Taxatie

1 Inkomen KI (€) 27

Regime Belastbaar kadastraal inkomen

Type OG Gewoon ongebouwd onroerend goed

Oppervlakte Opp. (m2) 4286

Regime Belast

Geverifiëerd Oppervlakte - geen titel of geen verificatie

Grond Koop 2

Huur -

KI/ha (€) 64

Code P/W Code 32015P1

Niet in programma Decreet -

3 Eigenaarsgegevens

1 Algemeen Type Rechtspersoon

Recht -VE 1/1-

Fiscale

hoofdpersoon

Naam Kerkfabriek Sint-Bavo te Merkem (VL - Houthulst)

Nr. 0211302325

Adres Kouterstraat 77c
8650 HOUTHULST

Partner Naam -

Nr. -

Adres -

4 Beheerder

Uittreksel van de Kadastrale gegevens

van eigendom 32015A0955/00B000 - P0000

5 Perceelgegevens
Capakey Afdelingsnr. 32015
Sectie A
Grondnr. 0955
Noemer 00
Letterexponent B
Nummerexponent 000
Situering Gemeente Houthulst
Afdelingsnummer 2e
Afdelingsnaam MERKEM
Aantallen op Eigendommen 1
perceel Eigenaars van eigendommen 1
Unieke eigenaars van eigendommen 1
6 Eigendomsgegevens
6.1 Basiskenmerken
Identificatie Partitienr. P0000
Identificatienr. 81839
Omschrijving Aard WEILAND
Privatief deel -
Grensdeel -
Ligging Gemeente Houthulst
Adres 25E OMLOOP
Situering binnen site -
6.2 Kenmerken constructie
Opdeling Aard -
Type. -
Oppervlakte Nuttig -
Bebouwd -
Tijdstippen Bouwjaar -
Verbouwingsjaar -
Uitrusting CV -
Kwaliteit -
Bouwlagen Verdiepingen -
Dakverdiepingen -
Indeling Wooneenheden -
Ruimtes -
Garages -
Badkamers -
6.3 Materieel & Outillering ALTERNATIEF
Fiscaal regime -
6.4 Taxatie
1 Inkomen KI (€) 0
Regime Belastbaar kadastraal inkomen
Type OG Gewoon ongebouwd onroerend goed
Oppervlakte Opp. (m2) 27
Regime Belast
Geverifiëerd Oppervlakte - geen titel of geen verificatie

Grond Koop 1
Huur -
KI/ha (€) 75
Code P/W Code 32015P1
Niet in programma Decreet -
7 Eigenaarsgegevens
1 Algemeen Type Natuurlijk persoon
Recht -VE 1/1-
Fiscale
hoofdpersoon
Naam Harou Etienne
Nr. 43080606535
Adres Ohaindal 25 3
1180 UKKEL

Partner Naam -
Nr. -
Adres -
8 Beheerder
Uittreksel van de Kadastrale gegevens
van eigendom 32015A0911/00E000 - P0000
9 Perceelgegevens
Capakey Afdelingsnr. 32015
Sectie A
Grondnr. 0911
Noemer 00
Letterexponent E
Nummerexponent 000
Situering Gemeente Houthulst
Afdelingsnummer 2e
Afdelingsnaam MERKEM
Aantallen op Eigendommen 1
perceel Eigenaars van eigendommen 1
Unieke eigenaars van eigendommen 1
10 Eigendomsgegevens
10.1 Basiskenmerken
Identificatie Partitienr. P0000
Identificatienr. 108070
Omschrijving Aard KERK
Privatief deel -
Grensdeel -
Ligging Gemeente Houthulst
Adres Iepersteenweg 1 +
Situering binnen site -
10.2 Kenmerken constructie
Opdeling Aard Gebouw bestemd voor de uitoefening van erediensten, enz.
Type. -
Oppervlakte Nuttig -
Bebouwd 258

Tijdstippen Bouwjaar 1968
Verbouwingsjaar -
Uitrusting CV Niet voorzien
Kwaliteit -
Bouwlagen Verdiepingen 1
Dakverdiepingen Niet voorzien
Indeling Wooneenheden -
Ruimtes -
Garages -
Badkamers -
10.3 Materieel & Outillering ALTERNATIEF
Fiscaal regime -
10.4 Taxatie
1 Inkomen KI (€) 1085
Regime Kadastraal inkomen vrijgesteld van de onroerende
voorheffing op grond van art 253,1° van het W.I.B. 92 of
voorlopig vrijgesteld gedeelte van een in aanbouw genomen
onbebouwde grond
Type OG Gewoon gebouwd onroerend goed
Oppervlakte Opp. (m2) 308
Regime Belast
Geverifiëerd Oppervlakte - geen titel of geen verificatie
Grond Koop -
Huur -
KI/ha (€) -
Code P/W Code 32015P1
Niet in programma Decreet -
11 Eigenaarsgegevens
1 Algemeen Type Rechtspersoon
Recht -VE 1/1-
Fiscale
hoofdpersoon
Naam Kerkfabriek Sint-Bavo te Merkem (VL - Houthulst)
Nr. 0211302325
Adres Kouterstraat 77c
8650 HOUTHULST

Partner Naam -
Nr. -
Adres -
12 Beheerder

Kadastrale gegevens kerk Merkem

Uittreksel van de Kadastrale gegevens
van eigendom 32015A0701/00E000 - P0000
1 Perceelgegevens
Capakey Afdelingsnr. 32015
Sectie A
Grondnr. 0701

Noemer 00
 Letterexponent E
 Nummerexponent 000
 Situering Gemeente Houthulst
 Afdelingsnummer 2e
 Afdelingsnaam MERKEM
 Aantallen op Eigendommen 1
 perceel Eigenaars van eigendommen 6
 Unieke eigenaars van eigendommen 2
 2 Eigendomsgegevens
 2.1 Basiskenmerken
 Identificatie Partitienr. P0000
 Identificatienr. 81486
 Omschrijving Aard KERKHOF
 Privatief deel -
 Grensdeel -
 Ligging Gemeente Houthulst
 Adres DORP
 Situering binnen site -
 2.2 Kenmerken constructie
 Opdeling Aard -
 Type. -
 Oppervlakte Nuttig -
 Bebouwd -
 Tijdstippen Bouwjaar -
 Verbouwingsjaar -
 Uitrusting CV -
 Kwaliteit -
 Bouwlagen Verdiepingen -
 Dakverdiepingen -
 Indeling Wooneenheden -
 Ruimtes -
 Garages -
 Badkamers -
 2.3 Materieel & Outillering ALTERNATIEF
 Fiscaal regime -
 2.4 Taxatie
 1 Inkomen KI (€) 1
 Regime Kadastraal inkomen vrijgesteld van de onroerende
 voorheffing op grond van art 253,2° of 3°, van het W.I.B. 92
 of van bijzondere wetten
 Type OG Gewoon ongebouwd onroerend goed
 Oppervlakte Opp. (m2) 5392
 Regime Niet belast
 Geverifieerd Oppervlakte - geen titel of geen verificatie
 Grond Koop -
 Huur -
 KI/ha (€) 2
 Code P/W Code 32015P1
 Niet in programma Decreet -
 3 Eigenaarsgegevens
 1 Algemeen Type Rechtspersoon

Recht -VR 48A 72CAFiscale
 hoofdpersoon
 Naam Kerkfabriek Sint-Bavo te Merkem (VL - Houthulst)
 Nr. 0211302325
 Adres Kouterstraat 77c
8650 HOUTHULST

 Partner Naam -
 Nr. -
 Adres -
 1 Algemeen Type Rechtspersoon
 Recht -VR 05A 20CAFiscale
 hoofdpersoon
 Naam Gemeente Houthulst
 Nr. 0207532092
 Adres Markt 1
8650 HOUTHULST

 Partner Naam -
 Nr. -
 Adres -
 1 Algemeen Type Rechtspersoon
 Recht -VR 48A 72CAFiscale
 hoofdpersoon
 Naam Kerkfabriek Sint-Bavo te Merkem (VL - Houthulst)
 Nr. 0211302325
 Adres Kouterstraat 77c
8650 HOUTHULST

 Partner Naam –
 Nr. -
 Adres -
 2 Algemeen Type Rechtspersoon
 Recht -VR 05A 20CAFiscale
 hoofdpersoon
 Naam Gemeente Houthulst
 Nr. 0207532092
 Adres Markt 1
8650 HOUTHULST

 Partner Naam -
 Nr. -
 Adres -
 2 Algemeen Type Rechtspersoon
 Recht -VR 48A 72CAFiscale
 hoofdpersoon
 Naam Kerkfabriek Sint-Bavo te Merkem (VL - Houthulst)
 Nr. 0211302325
 Adres Kouterstraat 77c
8650 HOUTHULST

 Partner Naam -
 Nr. -
 Adres -
 2 Algemeen Type Rechtspersoon
 Recht -VR 05A 20CAFiscale
 hoofdpersoon
 Naam Gemeente Houthulst
 Nr. 0207532092
 Adres Markt 1
8650 HOUTHULST

 Partner Naam -
 Nr. -

Adres -
 4 Beheerder
 -
 Uittreksel van de Kadastrale gegevens
 van eigendom 32015A0702/00A000 - P0000
 5 Perceelgegevens
 Capakey Afdelingsnr. 32015
 Sectie A
 Grondnr. 0702
 Noemer 00
 Letterexponent A
 Nummerexponent 000
 Situering Gemeente Houthulst
 Afdelingsnummer 2e
 Afdelingsnaam MERKEM
 Aantallen op Eigendommen 1
 perceel Eigenaars van eigendommen 1
 Unieke eigenaars van eigendommen 1
 6 Eigendomsgegevens
 6.1 Basiskenmerken
 Identificatie Partitienr. P0000
 Identificatienr. 107968
 Omschrijving Aard KERK
 Privatief deel -
 Grensdeel -
 Ligging Gemeente Houthulst
 Adres Westbroekstraat 3/ 5 +
 Situering binnen site -
 6.2 Kenmerken constructie
 Opdeling Aard Gebouw bestemd voor de uitoefening van erediensten, enz.
 Type. -
 Oppervlakte Nuttig -
 Bebouwd 1223
 Tijdstippen Bouwjaar van 1919 tot 1930
 Verbouwingsjaar -
 Uitrusting CV Niet voorzien
 Kwaliteit -
 Bouwlagen Verdiepingen 1
 Dakverdiepingen Niet voorzien
 Indeling Wooneenheden -
 Ruimtes -
 Garages -
 Badkamers -
 6.3 Materieel & Outillering ALTERNATIEF
 Fiscaal regime -
 6.4 Taxatie
 1 Inkomen KI (€) 4189
 Regime Kadastraal inkomen vrijgesteld van de onroerende
 voorheffing op grond van art 253,2° of 3°, van het W.I.B. 92
 of van bijzondere wetten
 Type OG Gewoon gebouwd onroerend goed
 Oppervlakte Opp. (m2) 1260

Regime Niet belast
Geverifiëerd Oppervlakte - geen titel of geen verificatie
Grond Koop -
Huur -
KI/ha (€) -
Code P/W Code 32015P1
Niet in programma Decreet -
7 Eigenaarsgegevens
1 Algemeen Type Rechtspersoon
Recht -VE 1/1-
Fiscale
hoofdpersoon
Naam Kerkfabriek Sint-Bavo te Merkem (VL - Houthulst)
Nr. 0211302325
Adres Kouterstraat 77c
8650 HOUTHULST

Partner Naam -
Nr. -
Adres -
8 Beheerder

Legende

DIEFSTAL

beamsdetector
diefstaldetector
magneetcontact
afbakdoos
skoutelstatus

Buizendetector
kodeluier
tridetector
optische vizual

flaklicht
inbraakcontrole
buitensirene
interne sirene

ARDOVLAM NV
www.ardovlam.be
T: 051/74.71.79
F: 051/74.71.78

Project : MERKEM - St Baafskerk

Index	Onderdeel
A	26-06-2018
B	-
C	-
D	-
E	-

Tekenaar: CBA
Datum: 15-10-2015
Projectnr.: D-45277
Index: A

Legende

BRAND

beamscontrole
reflector
brandsonne

optische branddetector
thermische branddetector
conthermische branddetector

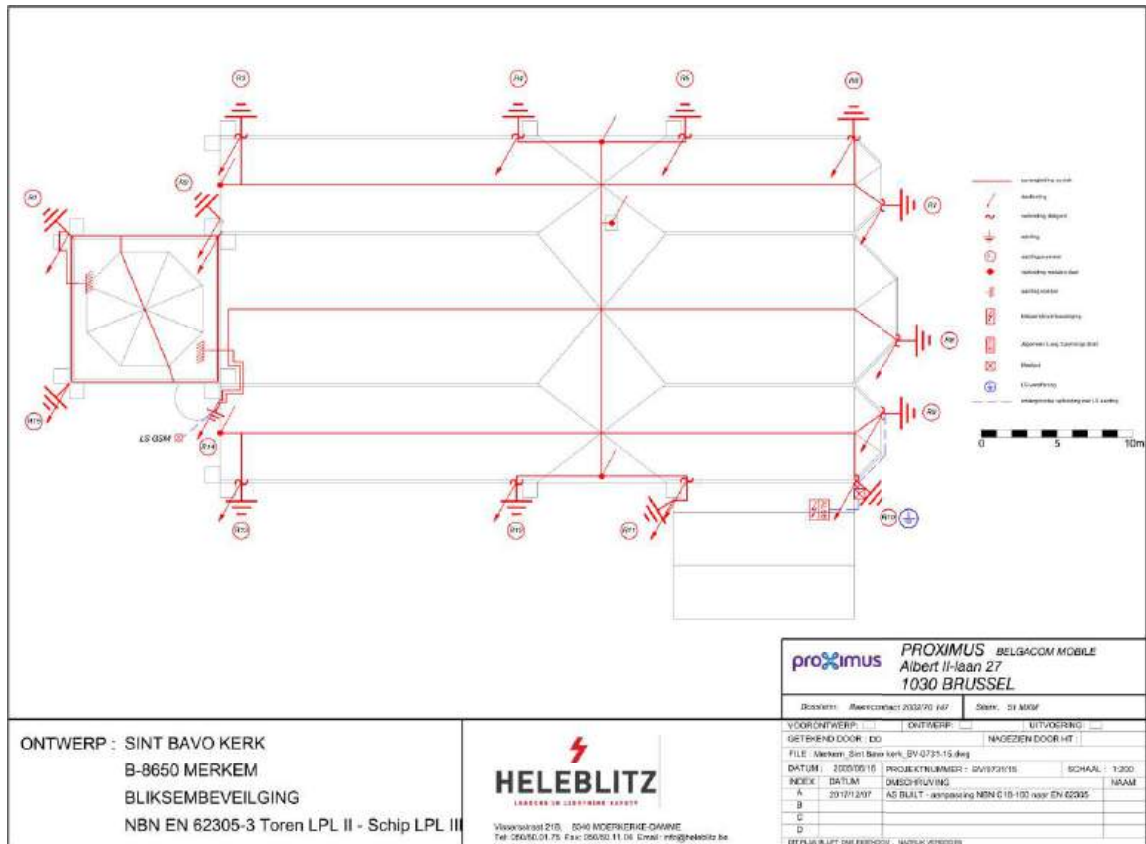
4-been zender
4-been ontvanger
warmte opbouwair
handmade

ARDOVLAM NV
www.ardovlam.be
T: 051/74.71.79
F: 051/74.71.78

Project : MERKEM - St Baafskerk

Index	Onderdeel
A	29-06-2018
B	-
C	-
D	-
E	-

Tekenaar: CBA
Datum: 15-10-2015
Projectnr.: D-45277
Index: A

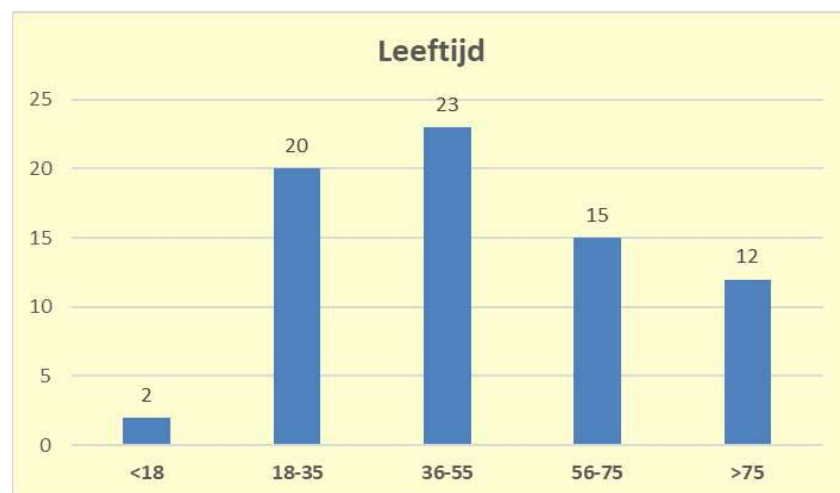
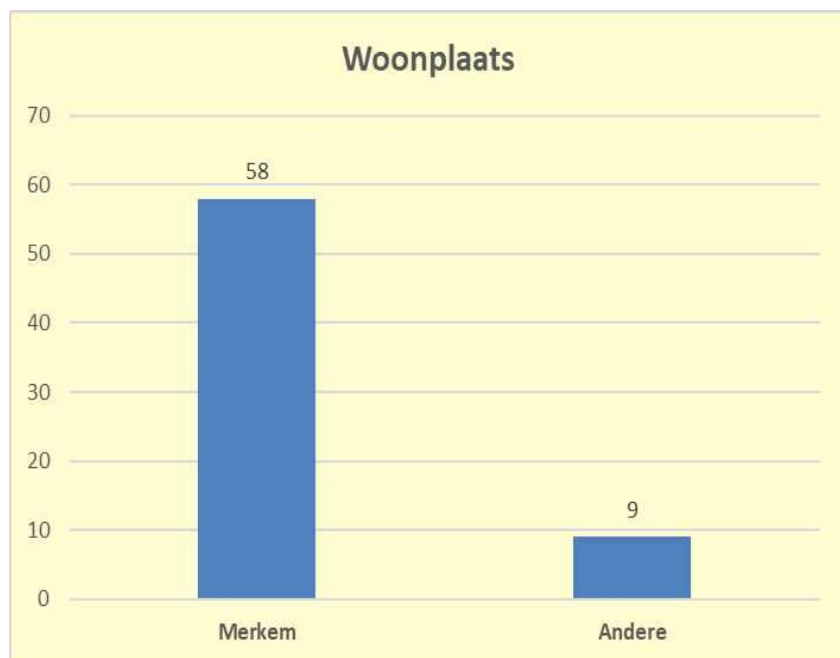

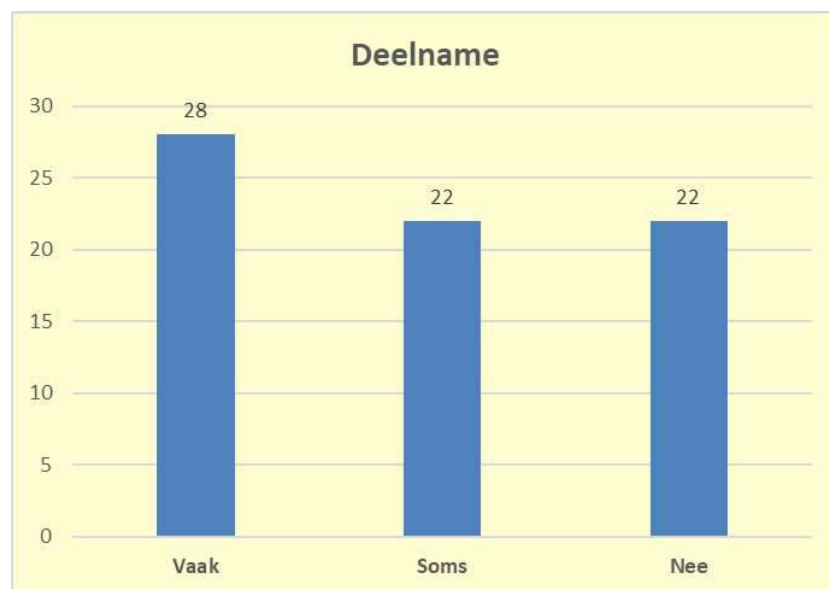
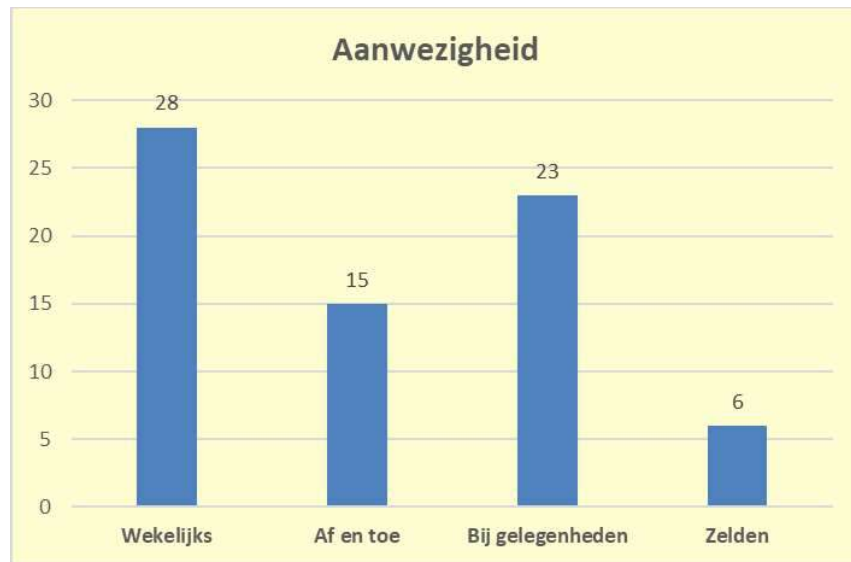

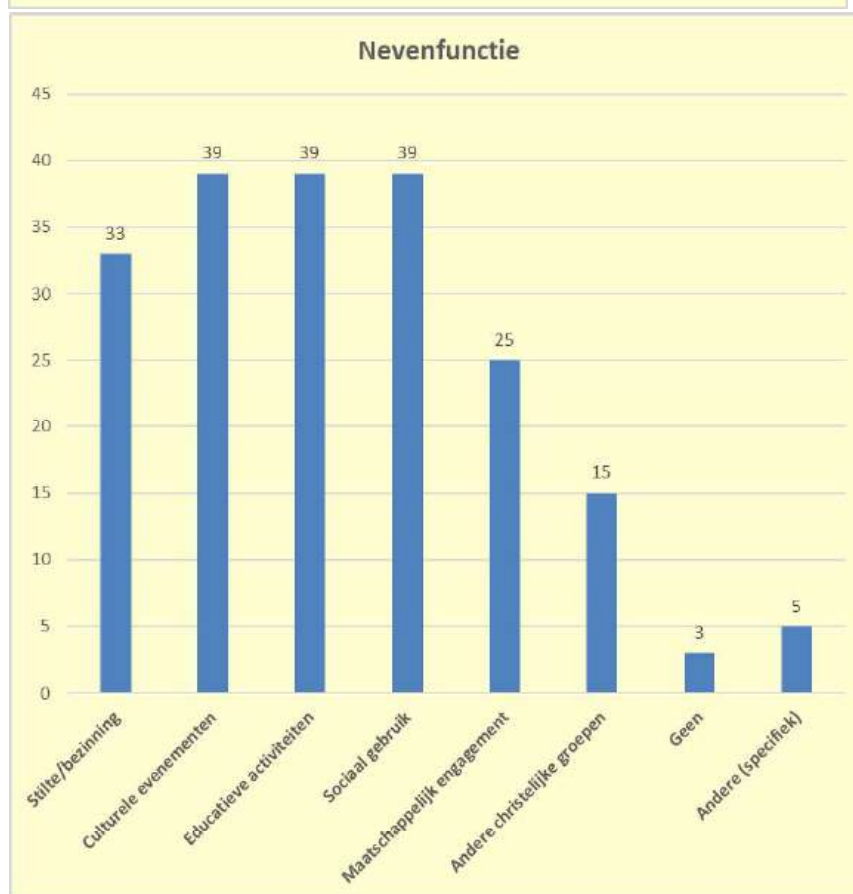
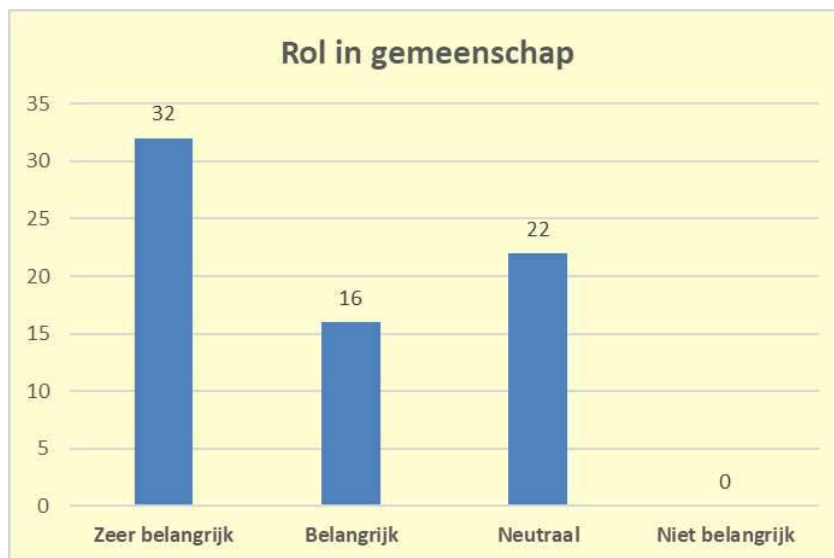
Resultaten bevraging bevolking ivm de nevenbestemming

Vraag	Aantal		Percentage
Woonplaats			
Houthulst	1		1.39%
Jonkershove	2		2.78%
Klerken	1		1.39%
Sint-Kristoffel	1		1.39%
Merkem	58		80.56%
Andere	9	72	12.50%
Leeftijd			
<18	2		2.78%
18-35	20		27.78%
36-55	23		31.94%
56-75	15		20.83%
>75	12	72	16.67%
Aanwezigheid			
Wekelijks	28		38.89%
Af en toe	15		20.83%
Bij gelegenheden	23		31.94%
Zelden	6	72	8.33%
Deelname			
Vaak	28		38.89%
Soms	22		0.00%
Nee	22	72	30.56%
Nevenfunctie			
Stilte/bezinning	33		45.83%
Culturele evenementen	39		54.17%
Educatieve activiteiten	39		54.17%
Sociaal gebruik	39		54.17%
Maatschappelijk engagement	25		34.72%
Andere christelijke groepen	15		20.83%
Geen	3		4.17%
Andere (specifiek)	5	NVT	6.94%
Openstelling			
Dagelijks	38		52.78%
Enkele dagen/week	24		33.33%

Op aanvraag	6	8.33%
Nee	3	4.17%
Geen antwoord	1 72	1.39%
Rol in gemeenschap		
Zeer belangrijk	32	44.44%
Belangrijk	16	22.22%
Neutraal	22	30.56%
Niet belangrijk	0	0.00%
Geen antwoord	2 72	2.78%
Suggesties ontvangen	12 NVT	

KERKENBELEIDSPLAN

JONKERSHOVE

SINT-JOZEF

2025

1.SITUERING KERKGEBOUWEN

Uittreksel van de Kadastrale gegevens
van eigendom **32306B1044/00E000 - P0000**

1 Perceelgegevens

Capakey	<i>Afdelingsnr.</i>	32306
	<i>Sectie</i>	B
	<i>Grondnr.</i>	1044
	<i>Noemer</i>	00
	<i>Letterexponent</i>	E
	<i>Nummerexponent</i>	000
Situering	<i>Gemeente</i>	Houthulst
	<i>Afdelingsnummer</i>	3 ^e
	<i>Afdelingsnaam</i>	deel van WOUMEN
Aantallen op perceel	<i>Eigendommen</i>	1
	<i>Eigenaars van eigendommen</i>	1
	<i>Unieke eigenaars van eigendommen</i>	1

2 Eigendomsgegevens

2.1 Basiskenmerken

Identificatie	<i>Partitiennr.</i>	P0000
	<i>Identificatiennr.</i>	109849
Omschrijving	<i>Aard</i>	KERK
	<i>Privatief deel</i>	-
	<i>Grensdeel</i>	-
Ligging	<i>Gemeente</i>	Houthulst
	<i>Adres</i>	Mgr. Schotterstraat
	<i>Situering binnen site</i>	-

- 2.2 Kenmerken constructie
- 2.3 Materieel & Outillering ALTERNATIEF

Fiscaal regime	-
-----------------------	---

2.4 Taxatie

1	Inkomen	<i>KI (€)</i>	2699
		<i>Regime</i>	Kadastraal inkomen vrijgesteld van de onroerende voorheffing op grond van art 253,2° of 3°, van het W.I.B. 92 of van bijzondere wetten
		<i>Type OG</i>	Gewoon gebouwd onroerend goed
	Oppervlakte	<i>Opp. (m2)</i>	3454
		<i>Regime</i>	Niet belast
		<i>Geverifiëerd</i>	Oppervlakte - geen titel of geen verificatie
	Grond	<i>Koop</i>	-
		<i>Huur</i>	-
		<i>KI/ha (€)</i>	-
	Code P/W	<i>Code</i>	-
	Niet in programma	<i>Decreet</i>	-

3 Eigenaarsgegevens

1	Algemeen	<i>Type</i>	Rechtspersoon
		<i>Recht</i>	-VE 1/1-
	Fiscale hoofdpersoon	<i>Naam</i>	Kerkfabriek Sint-Jozef te Jonkershove (VL - Houthulst)
		<i>Nr.</i>	0211383289
		<i>Adres</i>	Pastoor Costenoblestraat 2B 8650 HOUTHULST
	Partner	<i>Naam</i>	-
		<i>Nr.</i>	-
		<i>Adres</i>	-

2. FICHE PER KERKGEBOUW

2.1. Sint-Jozef in Jonkershove (Houthulst)

2.1.1. Identificatie

Naam: Sint-Jozef Jonkershove

Patroonheilige: Sint-Jozef : **Jozef** was volgens het Nieuwe Testament de pleegvader, of "voedstervader", van Jezus Christus. Hij was timmerman van beroep. Jozef is de beschermheilige van de Universele Kerk, gezinnen, vaders, aanstaande moeders, reizigers, immigranten, huizenkopers- en verkopers, ambachtslieden, ingenieurs en werkende mensen.

Geografische ligging: Mgr. Schottestraat 1 8650 Jonkershove (Houthulst) Provincie: West-Vlaanderen

Straat met een recht tracé vanaf de Merkemstraat/ Jonkershovestraat tot aan de Melanedreef op grondgebied Merkem. Benaming voor de fusionering van 1976 was Langemarkstraat. Huidige benaming naar Monseigneur Gaspar Schotte: geboren te Merkem in 1881, opgegroeid te Jonkershove, werd hij als pater van Scheut in 1932 tot monseigneur en titelvoerend bisschop van Petinessus (China) gewijd, gestorven te Sheng Kung (China) in 1944.

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom: Brugge
- Dekenaat of Regio: Diksmuide
- Parochie: Jonkershove

Bouwperiode: 1864 : eerste Kerk
1917 : vernield tijdens de Eerste Wereldoorlog
1924 : vernieuwde Kerk : uitvoering door de West-Vlaamse Heropbouwmaatschappij

Architect: René Cauwe (1883-1964) uit Brugge

Bouwstijl: Neogotische hallenkerk in gele baksteen met een karakteristieke westtoren. Dak afgewerkt met leien.

Bescherming(en): - Niet beschermd, maar wel opgenomen als vastgesteld bouwkundig erfgoed (Inventaris Onroerend Erfgoed) (ID15115)
- Ook opgenomen als vastgesteld bouwkundig erfgoed is het Heldenhuldezerk van E-H Duron (ID 5825)

Huidig gebruik: Rooms-katholieke kerk met wekelijkse eredienst en nevenactiviteiten als gebedswake (op dinsdag), tentoonstellingen, muzikale opvoeringen muziekschool, optredens Lagere School, enz.

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Jozef Diocesaannummer DN0820 – KBOnr 0211383289

Zetel: Pastoor Costenoblestraat 2B 8650 Jonkershove – Houthulst

Beschrijving

Cultuurhistorische waarde

Geschiedenis over het ontstaan van de parochie Jonkershove

Hoe is de Parochie Jonkershove ontstaan? Het vroegere Jonkershof werd voor het eerst vermeld in het jaar 1483, als eigendom van Jan Van Provyn. Dit Jonkershof was destijds een omwalde Kasteelhoeve of Heerlijkheid genaamd, met een oppervlakte van ongeveer een 120 tal hectaren. De familie Van Provyn bleef eigenaar tot de tweede helft van de 18de eeuw, waarna de familie De Corte hen opvolgde. Het Jonkershof was dan een Heerlijkheid binnen de gemeente Woumen en afhankelijk van de Burg te Brugge.

Zo'n 200 jaar geleden was het gehucht Jonkershove nog grotendeels ingepalmd door het Grote Vrijbos. Waar de mensen vooral leefden aan de rand van dit grote bos. Ze werden De Buskanters genaamd en waren arm en ongeletterd, wonende in kleine lemen huisjes met wat stro of riet als dakbedekking. Vandaar de naam in vroegere tijden 'Het Strooien Dorp'. Het merendeel van deze huisjes waren maar bereikbaar via smalle en onverharde voetwegels, waar enkel een kruiwagen kon passeren. Van cultuur en geestelijke ontwikkeling was geen sprake. Zodoende waren deze mensen wat verstoten, waardoor zij vasthielden aan hun eigen oeroude gebruiken.

In de twee helft van de 19de eeuw waren aan de noordwest rand van het Vrijbos reeds een drietal hofsteden gevestigd en ontwikkelde het gehucht Jonkershove zich langzamerhand.

De eerste naam die vermeld moet worden in Jonkershove, is deze van E.H. Frans Beauprez. Hij was een geboren Woumenaar, die als missionaris naar Noord-Amerika trok. Bij zijn overlijden op 25 maart 1849, liet hij een hele som geld na, die volgens zijn testament moest besteed worden voor het bouwen van een school en een kerk op het gehucht Jonkershove. E.H. Beauprez wilde dat er iets gebeurde voor deze arme boskanters.

E.H. Chavaete, pastoor te Woumen, was een ijverig man. Om het testament van E.H. Beauprez te volgen, liet hij eerst een school bouwen door ambachtslieden, aan het begin van de huidige Schrevelstraat, met lokalen voor jongens en meisjes. De eerste onderwijzer bij de jongens was August Vermeersch. In het jaar 1874 werd hij opgevolgd door Serafijn Schotte. Maar het godsdienstig leven op het toenmalig gehucht werd toen geleid door drie Zusters van het moederklooster te Woumen. Zij waren de eerste onderwijsverstrekkers en ontwikkelingshulpers avant-la-lettre. De zusters kwamen te voet van het hoofdklooster te Woumen, in lange zwarte kleren met een stijve kap op hun hoofd, die dan nog bedekt was met een lange zwarte sluiters. Was het nu zomer of winter, steeds stapten zij met hun klompen over de hobbelige straten en ploeterden ze door sneeuw en slijk. Vaak zag men enkel hun grote zwarte paraplu's, vechtend tegen regen, wind of sneeuw. Eenmaal de scholen werden gebouwd, hielp E.H. Chavaete eigenhandig mee een kerk te bouwen in het jaar 1862-1863, op de plaats waar nu de huidige kerk staat. De gronden werden geschonken door de Rijselse families 'de la Chaussée' en 'Jombart'. De kerk was bijna opgebouwd en men zocht het Bisdome rond om een pastoor te vinden met grote ijver, bezielde om zijn leven te slijten midden die verlaten streek en onder deze onwetende en arme bevolking.

Vrienden van E.H.Costenoble, die hem goed kenden, vonden hem als 'missionaris' de gepaste persoon en spraken hem aan. E.H.Costenoble werd door medelijden geraakt en hij kwam om vader en herder te zijn van deze verlaten mensen. Reeds op het einde van het jaar 1863 kwam hij te Jonkershove aan en op 1 juli 1864 volgde dan zijn aanstelling tot eerste pastoor van Jonkershove door Mgr. Faict, Bisschop te Brugge, dit onder de gemeente Woumen. Maar al gauw werd in alle stilte de oprichting van de parochie Jonkershove voorbereid. De 'Bestendige Deputatie' achtte een uitbreiding van Jonkershove noodzakelijk, vooral voor de leefbaarheid van de nieuwe parochie. Hierdoor kreeg Pastoor Costenoble veel tegenkanting, vooral van aanpalende gemeenten. Het duurde nog tot 19 juli 1873, de dag dat Mgr. Faict de oprichting van de parochie Jonkershove bekend maakte. Jonkershove telde in het jaar 1876 reeds 1335 inwoners.

Twintig jaar lang had Pastoor Costenoble vol ijver gewerkt voor de uitbouw en de bloei van zijn parochie. In het jaar 1884 werd hij getroffen door een pijnlijke en langdurige ziekte en vroeg hij zijn bisschop voor vervanging. Op 20 juli 1886 nam hij zijn intrek in het klooster te Woumen, waar hij overleed op 6 augustus van dat zelfde jaar. Hij werd te Jonkershove begraven onder grote volkstoeloop. In de huidige kerk is achteraan nog een herdenkplaat te zien van E.H. Costenoble.

Tijdens de eerste wereldoorlog lag Jonkershove volop in de frontlinie (Brabantlinie). Bij de inval van de Duitse troepen op 21 oktober 1914 werden uit vergelding verschillende huizen en de pastorie in brand gestoken. De kerk werd dan ook als ziekenboeg ingericht door de Duitse troepen en in oktober 1918 wordt ze opgeblazen tijdens de Slag om het Houthulstbos.

De hele regio zag er als een puinhoop uit na de oorlog. Vooral door de vele obusputten, bunkers en militaire begraafplaatsen. Weldra volgde de heropbouw van de pastorie en de kerk. Dit gebeurde onder het pastoorschap van E.H. Arthur Hosten.

Alle kerkelijke activiteiten gebeurden tijdens de heropbouw in een noodkerk of barakgebouw. Eerst werd de pastorie heropgebouwd in de winter van 1922-1923. Na de oorlog wordt de kerk volledig heropgebouwd (1922-1924) naar een ontwerp van de Brugse architect René Cauwe. Op zaterdag 16 februari 1924 werd het kruis en de haan op de toren geplaatst en werd de driebeukige kerk op 25 april 1924 plechtig geconsacreerd.

Na de oorlog was er onder de bevolking veel zwarte armoede. Ieder cent werd geteld voor men hem uitgaf en alles ging schrap en gemeten. Elektriciteit was er nog niet. Het was de tijd van de 'Lampes Belges' en de 'Quinquets'. De boeren gebruikten een stallantaarn. Elektriciteit kwam er pas rond de jaren '50 en de slechte kasseiweg werd in 1949 vervangen door 'macadam'. Vele bewoners moesten op de dool naar werk om te overleven. Er ontstond toen een grote kolonie van bietenseizoenarbeiders, die eerst tot in Poperinge, Abeele en verder naar Frankrijk trokken met de 'baluchon' op de rug. Ook velen waren werkzaam in dampende chicorei-asten. Ze waren maanden aan een stuk van huis weg. Tussen de seizoenen door werd er in het vlas gewerkt of met de dorsmachines meegegaan. Ook gingen velen de baan op om te gaan 'leuren'. Verder werd er 'gediepground' naar ijzer, koper en lood. Nog vele jaren zou het epos van de noeste seizoenarbeider duren.

Na de oorlog bleef er ook van het onderwijs en het schooltje aan de Schrevelstraat niets meer over. In het jaar 1920 is het klooster te Woumen, met zijn filialen in Kaaskerke en Jonkershove, verenigd met de Congregatie van de H. Vincentius te Gits. Er werd voorlopig onderwijs verstrekt in barakken, tussen het puin. E. Moeder Genoveva, Zr. Gertrude en Zr. Jozefa waren de eerste zusters die terugkeerden na de oorlogsjaren. Zij hadden hier een standvastig verblijf

en leefden in barakken. Onder het pastoraat van E.H. Bylo, werden de scholen herbouwd. Een school voor de meisjes in de Merkemstraat en daarbij een nieuw te bouwen klooster voor de zusters, en een jongensschool in de Mgr. Schottestraat. In 1923 kwam het onderwijs terug op gang.

In de jaren erna groeide Jonkershove uit tot een volwaardige parochie en steeg ook het welzijn van zijn bevolking. Onderwijs draaide op volle toeren. De parochie floreerde, gezinnen kwamen er zich vestigen en de landbouw was een heel belangrijke factor in de welvaart van de Parochie. Er kwamen meerdere cafés (herbergen), bakkers, beenhouwers, ambachtslieden, enz. Ook het katholieke geloof was heel belangrijk en telde vele gelovigen. Er waren iedere dag eucharistievieringen en op zondagvoormiddag zelfs drie (7u, 8u30 en 10u). Later kwam Jonkershove niet meer onder Woumen te vallen, maar werd in 1976 opgenomen als deelgemeente van de gemeente Houthulst (naast Klerken, Merkem en Houthulst zelf)

Op 22 juni 2014 werd een herdenking gehouden naar aanleiding van 150 jaar Parochie Jonkershove. Dit met een speciale viering, een receptie en een speciale tentoonstelling in de kerk zelf.

De nieuwe kerk van Jonkershove, 24 april 1924 terug in gebruik genomen ; met arduinen overblijfsels van de pilaren der oude kerk, werd ter ere van het H. Hart een monument opgericht 8 juni 1924.

Exterieuze kenmerken omtrent de Sint-Jozef kerk Jonkershove

Eerste kerk werd gebouwd in 1862-1863 en Jonkershove werd een zelfstandige parochie in 1873.

Tijdens de eerste wereldoorlog werd de kerk gedynamiteerd.

Ze werd heropgebouwd in 1922-1924.

Het is een neogotische wederopbouwkerk, opgetrokken in gele baksteen met markerende sierankers, leien zadeldaken en spits. Vernieuwde bakstenen stoepen.

De Brugse architect René Cauwe ontwierp de kerk als interpretatie van de regionale baksteengotiek, typisch voor de wederopbouwarchitectuur na de Eerste Wereldoorlog.

De uitvoering gebeurde door de West-Vlaamse heropbouwmaatschappij uit Roeselare.

Het interieur wordt overwelfd door witgeschilderde houten spitstongewelven op hardstenen arduinen zuilen met gordelribben en ijzeren trekstangen, dit met gebrandschilderde ramen, die na de explosie in het munitiedepot van DOVO tijdens de Tweede Wereldoorlog in 1945 werden vernieuwd.

De plattegrond ontvouwt: een georiënteerde driebeukige hallenkerk met beuken van zes traveeën met centraal ingebouwde westtoren, pseudtransept van één travee, zijkoren van één travee met recht sluiting. Hoofdkoor met vijfzijdige sluiting. In het verlengde van de zijkoren, de sacristie rechts en een nutsruimte links.

Aansluitend bij de regionale baksteengotiek: vierkante, ingebouwde westtoren onder leien vierkante spits.

Geprofileerd korfboogportaal onder licht vooruitspringend puntgeveltje met bekronende stenen hogel, erboven groot spitsboograam met bakstenen monelen, een blinde geleding met lichtgheleuf, en een vierde geleding met spitsbogig galmgat.

Overige traveeën gemarkeerd door spitsboogvensters met bakstenen monelen en (overhoekse) steunberen met versnijdingen. In de zuidbeuk, klein geprofileerd korfboogportaal.

Als wederopbouwkerk zijn er uiteraard herinneringsplaten aan de stichter van de oorspronkelijke kerk E.H.Costenoble .

Tegen de westgevel van de linker zijgevel, bevindt zich een arduinen grafsteen met kruis met inscriptie : "Rustplaats van E.H.CH. Costenoble oud apostolische missionaris in Amerika, Eerste pastoor van Jonckershove 1864-1884. Geboren te Handzaeme 30 januari 1826 Gestorven te Woumen 6 augustus 1863" . Ook binnenin de Kerk, links van het portaal, is er nog een gedenkplaat ter ere van E.H. Costenoble. Verder is er ook nog een gedenkplaat voor E.H.Chavaete, die de eerste kerk bouwde. Volgende opschriften: "MEMOIRE CETTE EGLISE A ETE BATIE EN 1863 PAR MONSIEUR P.L. CHAVAETE, CURE DE WOUMEN. AVEC LES FONDS LEGUES SPECIALEMENT A CETTE FIN PAR MONSIEUR L'ABBE BEAUPREZ, MISSIONNAIRE DECEDE EN AMERIQUE L'AN 1850. LE TERRAIN A ETE DONNE PAR MESSIRE CHARLES-LEOPOLD-MARIE DE LA CHAUSSEE, ECUYER, ET MONSIEUR PIERRE-JOSEPH JOMBART, PROPRIETAIRES A LILLE DEPARTEMENT DU NORD " (rechts van het portaal) .

Op het kerkhof vertegenwoordigt de Sint-Jozef Kerk een belangrijk erfgoed van de Eerste Wereldoorlog namelijk een historische Heldenhuldezerk van E.H. Camiel Duron (gesneuveld geestelijke), wat de site extra oorlogserfgoedwaarde geeft. E.H. Duron werd geboren in Jonckershove in 1884. Hij was hulpaalmoezenier bij het 3de Linierregiment. Op 3 mei 1915 stierf hij te Steenstrate. Hij werd oorspronkelijk begraven te Lizerne (Zuidschote) en later gerepatriëerd naar het kerkhof van zijn geboortedorp. Ook op het lokale gedenkteken voor de oorlogsdoden (Heilig Hart) wordt hij herdacht.

Ook een Heilig Hartbeeld op de straathoek herinnert aan de katholieke devotie in het interbellum. Een wit beschilderd beeld van het Heilig Hart, bovenop een wereldbol, herinnert met uitgestrekte armen aan de militaire en burgerlijke slachtoffers van Jonkershove van beide wereldoorlogen. Dit beeld wordt ook door een speciale spot verlicht wanneer het donker wordt. In augustus 2006 werd dit beeld door vandalen beschadigd waarbij de beide armen van het beeld werden afgebroken. Met de hulp van het gemeentebestuur werd dit beeld terug hersteld en teruggeplaatst. Op de sokkel van het beeld is een marmeren plaat met daarop de alfabetisch gerangschikte namen van de slachtoffers van beide oorlogen. De originele gedenkplaten van de Eerste Wereldoorlog werden door de Duitsers tijdens de Tweede Wereldoorlog weggenomen omdat zij onterechte beschuldigingen tegen hen zouden hebben vermeld. Later zijn deze teruggekomen en zijn nu te zien in het portaal van de kerk.

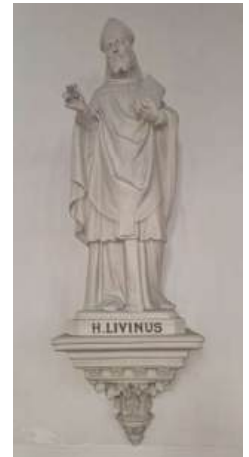
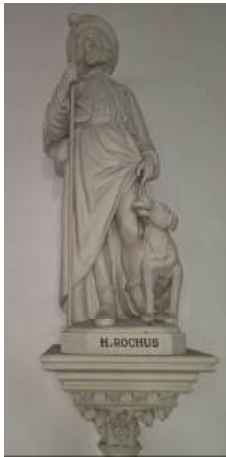

Kunsthistorische elementen en interieur

Ondanks het feit dat de Sint-Jozef kerk niet de grootste in omvang is, is en blijft het een gezellig en aangenaam kerkje met enkele noemenswaardige kunsthistorische elementen in.

In de kerk zijn er tal van heiligenbeelden. Vele van deze beelden werden door onze kerkfabriekvoorzitter Hubert Desimpel in een kleurtje gezet. Deze beelden staan telkens op een sokkel bevestigd aan een buitenmuur of aan een pilaar in de kerk. In onze archieven kunnen wij ook nog terugvinden wie deze beelden heeft geschonken aan de kerk, en in welk jaar ze werden ingewijd.

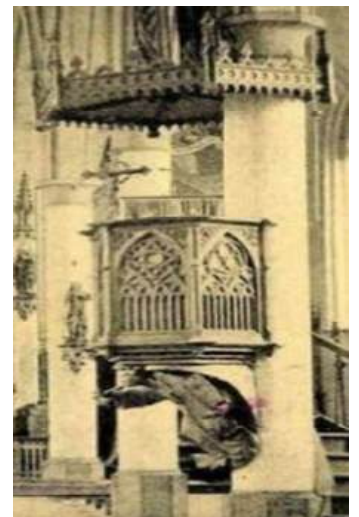

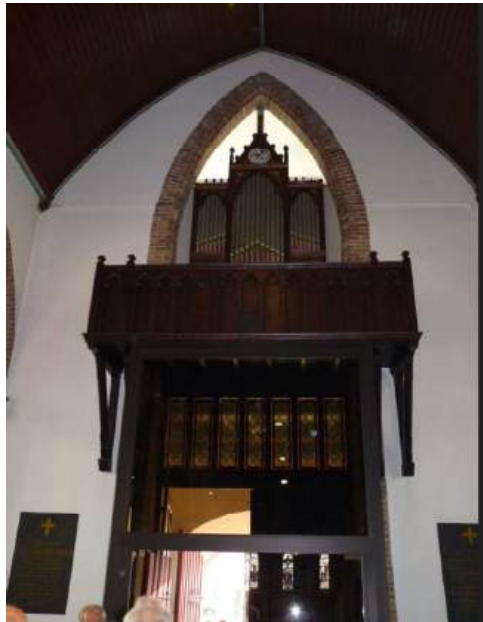
In de muren van de zijkanten van de kerk zijn er prachtige kunstwerken die de kruisweg voorstellen.

Biechtstoel en preekstoel: in 1873 was J. Moreels beeldhouwer en houtsnijder in Jonkershove. Hij kreeg de opdracht om de preekstoel en de biechtstoelen te snijden. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden deze vernield en werden deze opnieuw vernieuwd (aangekocht) in 1924.

Orgel: aangaande de orgels voor 1987 zijn geen gegevens voorhanden. Op een foto, genomen in 1968 genomen door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, is op het West-doksaal een orgelkast zichtbaar. Dit in eenvoudige neogotische stijl, met in de kroonornamenten een ingewerkt rond uurwerk. Dit orgel is thans niet meer aanwezig. Het huidige orgel is een nieuw instrument van Loncke Orgelbouw uit Zarren in 1987. Gelukkig beschikken wij nog steeds over een koster, die wekelijks de vieringen komt opluisteren.

In de toren bevinden zich de **twee klokken**. Via een computergestuurde bediening vanuit de sacristie kunnen hiermee verschillende luidingen worden gedaan: rouwklok, feestklok, ... Ook houden wij vast aan de gewoonte voor het luiden van de angelus om 8u, 12u en 20u. De klokken en het uurwerk worden in onderhoud uitgegeven aan de firma Clock-o-matic. Op zondag 1 april 1984 vond de inwijding plaats van de nieuwe klok in de kerk te Jonkershove. De peter is Walter De Ceuninck, de meter Monique Bogaert. De klok weegt 380 kg en heeft een diameter van 90 cm.

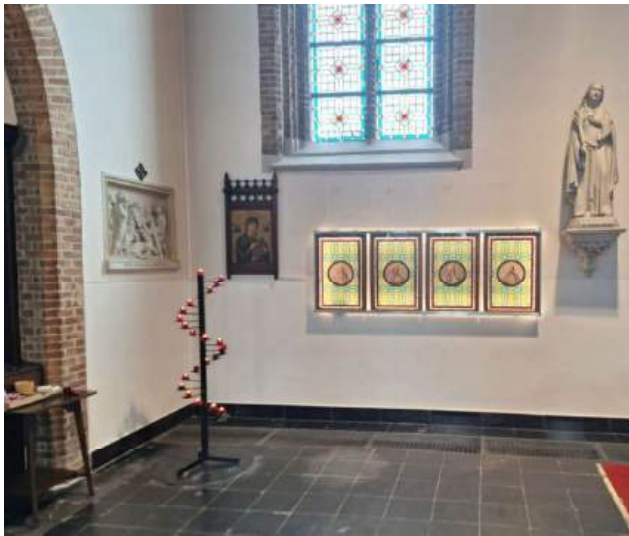
In het oksaal boven de inkom, staat nog steeds de sturingskast van het oorspronkelijk uurwerk van de kerk. Ook de oude **houten koorgestoelte** boven de inkom is nog intact gebleven.

In de kerk zijn er verschillende mooie brandglasramen. Vooral vooraan in de kerk bevatten deze prachtige afbeeldingen.

Onlangs werd er een prachtige collectie brandglasramen verkregen van wijlen Pastoor Louwagie.

Deze werden achteraan in de kerk opgehangen met LED verlichting achter, dit als decoratief element.

In de kerk zijn er nog prachtige zaken aanwezig als kerkschatten: diverse gouden kelken, prachtige gouden schalen en kannetjes, diverse zaken in prachtig koper, enz.

Uit veiligheidsoverweging en persoonlijke redenen, doen we hierover geen verdere toelichting.

In 2021 werd de verlichting in de kerk volledig omgebouwd naar **LED verlichting**. Dit betekende een grote besparing op de energiefactuur. De verlichting is warm wit, en maakt het aangenamer en gezelliger.

Ook is er in de kerk een prachtige **doopvont** aanwezig, die zich in een aparte ruimte bevindt vooraan rechts in de kerk. Zo kan er een doop plaatsvinden in een intiemere sfeer, allemaal gezellig rond de doopvont.

Ook is er achteraan een gedenkplaat voor de zusters, die zich zovele jaren hebben ingezet ten dienste van het onderwijs en de geloofsgemeenschap. Deze zusters hebben heel veel betekend voor de parochie en krijgen zodoende een eervolle vermelding in de kerk: Zuster Beatrice en Zuster Maria

Beschermingsstatus en erfgoedregisters

Erfgoedstatus: De Sint-Jozef kerk is niet beschermd als monument, maar wel aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed in Vlaanderen.

Deze opname op de inventaris (sinds 2009, herbevestigd in 2024) erkent de cultuurhistorische waarde van het gebouw en betekent dat bij ingrepen rekening gehouden moet worden met het behoud van de erfgoedelementen.

De combinatie van architecturale kwaliteit (neo-gotische wederopbouwstijl) en historiek (WOI-verwoesting en wederopbouw) verleent de kerk een bijzondere lokale waarde als historisch landmark.

De kerk wordt vermeld onder inventarisnummer ID15115 en is te vinden op de Erfgoedwebsite met een beschrijvende fiche.

Aanvullende informatie: wereldoorlogergegoed.

Op het kerkhof is er een heldenhuldezerk voor E.H. Camiel Duron. E.H. Camille Duron werd geboren in Jonkershove in 1884.

Hij was hulpaalmoezenier bij het 3de Linierregiment.

Op 2 of 3 mei 1915 stierf hij te Steenstrate.

Hij werd oorspronkelijk begraven te Lizerne (Zuidschote) en later gerepatriëerd naar het kerkhof van zijn geboortedorp.

Ook op het lokale gedenkteken voor de oorlogsdoden (Heilig Hart) wordt hij herdacht. (ID 5825)

Gebouw en architecturale mogelijkheden

De Sint-Jozef kerk is een heel toegankelijk gebouw. Een grote dubbele deur in de inkom, zonder niveauverschillen. Dit maakt het heel rolstoeltoegankelijk. Enkel het koor vooraan in de kerk is verhoogd met één trede.

Parking rondom de kerk is er in overvloed, ofwel op de markt op het kruispunt, alsook op de parking aan het OC Dorpshuis naast de kerk. Ook in de Mgr. Schottestraat kunnen wagens geparkeerd worden.

Aan de rechterkant vooraan in de kerk bevindt zich de sacristie met daarnaast een toilet voorzien met lavabo. Aan de linkerkant is de ruimte voor opslag en waar de verwarmingsinstallatie staat. Deze verwarmingsinstallatie werkt op aardgas en werd recentelijk volledig vernieuwd. De warmte wordt in de kerk verdeeld via kanalen in de grond aan de zijkant van de kerk, alsook met enkele radiatoren voor sacristie en achter orgel. Met een minimale stookkost kunnen we altijd de kerk vlotjes verwarmen. Ook de recentelijk geïnstalleerde LED verlichting in de kerk zorgt enerzijds voor een grote besparing op de energiefactuur, maar anderzijds ook voor een stuk gezelligheid door zijn warm witte licht.

In de kerk is er ook een degelijke geluidsinstallatie met vaste microfoons, draadloze microfoon, USB-speler, CD-speler en luidsprekers. Ook is een grote TV aanwezig met DVD-speler. Recentelijk werd ook een groot scherm (2.5m op 1.25m) aangekocht met projector. Dit blijkt intussen een noodzaak te zijn bij begrafenissen. Dit als reactie op uitvaartdiensten die heel vaak in een aula doorgaan. Wij kunnen dit nu ook aanbieden.

Met Kerst en Nieuwjaar bevinden er zich ook luidsprekers in de toren, die tussen 10u en 18u heel stilletjes kerstmuziek afspelen. Zo vloeit over de parochie een gezellige kerstsfeer tijdens de eindejaarsdagen.

In de kerktoeren bevindt zich ook de technische apparatuur van Orange en Proximus. Deze beide operatoren hebben hun antennes op de kerk staan. De ene staan bevestigd op het dak van de toren, de andere staan aan de binnenkant van de toren, met speciale leien die de straling doorlaten. De technische installatie van Orange staat in de opslagruimte aan de rechterkant van de inkom. Die van Proximus staat op het eerste verdiep van de toren.

In de kerk is nog geen alarminstallatie, al dan niet met camera's, aanwezig. Naar de toekomst toe zijn we hier zeker mee bezig, vooral omdat de kerk dagelijks zal worden opengesteld. Bliksembeveiliging op de kerk is wel aanwezig.

De algemene bouwfysische toestand van de kerk is heel goed. De kerk werd grondig gerenoveerd in 1984 door de firma Deneckere uit Roeselare, dit onder het pastoorschap van E.H. Soreyn.

Ook het dakstructuur met zijn vele houten eiken balken is in goede staat. Deze werd door een gespecialiseerde firma al meermalen behandeld tegen houtworm . Ook komt ieder jaar een gespecialiseerde firma om de goten van de daken na te zien en te reinigen. Dit voorkomt ons waterlekken en waterschade in de kerk zelf. De elektriciteit is in goede staat en wordt telkens zonder opmerkingen gekeurd door een gespecialiseerde firma. Ook brandblussers zijn aanwezig en worden ieder jaar gekeurd.

In het jaar 2008 werd de kerk nogmaals onder handen genomen door de firma Seynhaeve uit Gits: zinkwerken, muren hersteld , afgespoten en hervoegd, loopbruggen, sneeuwbanken, veluxen, opstijgend vocht, Architect van deze werken was Peter Seys uit Diksmuide.

Alle aflossingen van de leningen stoppen op 31/12/2027.

In algemene zin verkeert de kerk in redelijk goede staat. De structuur (metselwerk, spitsbooggewelven en steunberen) vertoont geen onmiddellijke grote gebreken – er zijn geen actieve stabiliteitsproblemen bekend.

Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Jozefkerk is gelegen in het dorpscentrum van Jonkershove, een landelijk gehucht (ca. 1.200 inwoners) in de gemeente Houthulst. Het kerkgebouw staat prominent aan de Monseigneur Schottestraat, op de hoek met de Jonkershovestraat.

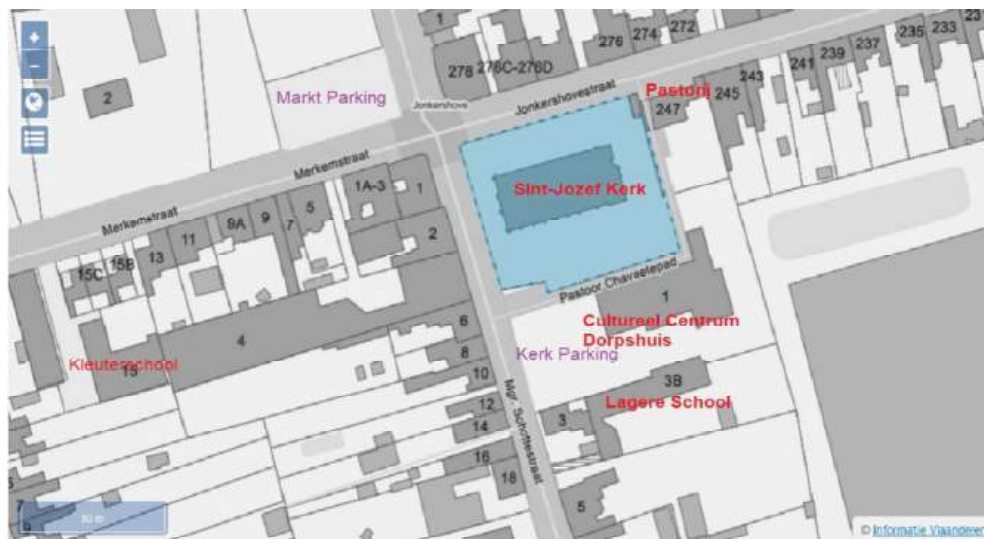
Rondom de kerk ligt het kerkhof omgeven door een lage haag, wat het groene karakter van de omgeving benadrukt. In de kerkhofmuur is een gedenkteken voor oorlogsslachtoffers ingewerkt, wat de kerkplaats ook een herdenkingsfunctie geeft.

Ook op het kerkhof is er een belangrijk erfgoed van de Eerste Wereldoorlog namelijk een historische Heldenhuldezerk van E.H. Camiel Duron (gesneuveld geestelijke), wat de site extra oorlogserfgoedwaarde geeft.

Monseigneur Schottestraat : genoemd naar Monseigneur Gaspar Schotte, geboren te Merkem in 1881, opgegroeid te Jonkershove, werd hij als pater van Scheut in 1932 tot monseigneur en titelvoerend bisschop van Petinessus (China) gewijd, gestorven te Sheng Kung (China) in 1944. Achteraan in de kerk hangt er ook een gedenkplaat aan Mgr. Schotte.

Direct naast de kerk, op Monseigneur Schottestraat 1, bevindt zich het Dorpshuis (gemeenschapscentrum) van Jonkershove. Dit modern ontmoetingscentrum (met vergaderruimte, foyer en kleine theaterzaal) fungeert als aanvullend voorzieningenpunt voor het dorp. De nabijheid ervan betekent dat de kerk en het dorps huis samen het kloppend hart van Jonkershove vormen. Wekelijkse activiteiten en bijeenkomsten in het dorps huis zorgen voor levendigheid in de onmiddellijke omgeving van de kerk.

Ook de nabijheid van de Lagere School en de Kleuterschool is een troef voor de kerk. Op geregelde tijdstippen vinden er schoolvieringen plaats en kunnen de kinderen dus te voet komen naar de kerk. Ook kan de kerk gebruikt worden door de school als ze eens een optreden willen doen of oefenen voor een schoolfeest, enz.

ok een samenwerking met de school en de jeugd is opportuun voor het brengen van een prachtige Kerstviering, enz.

Lagere school Mgr. Schottestraat - Kleuterschool Merkemstraat

Ook de muziekschool, gevestigd in het Dorpshuis en in de Pastorij, heeft al vaak de kerk gebruikt voor een kleinschalig optreden van kinderen. Ze kunnen dus steeds terecht in de kerk.

Bereikbaarheid : Jonkershove, centraal gelegen in de gemeente, is bereikbaar via lokale wegen vanuit Houthulst en de naburige dorpen Merkem, Woumen en Klerken.

De kerk ligt aan de hoofdstraat van het dorp en is goed zichtbaar en toegankelijk. Er is veel parkeergelegenheid, op het marktplein of aan het Dorpshuis en langs de straten rondom. De site is te voet en per fiets vlot toegankelijk voor dorpsbewoners. Openbaar vervoer is schaars (een lijnbus bedient het dorp enkele malen per dag), waardoor de meeste bezoekers uit de eigen omgeving komen. De ligging midden in het dorp en naast het gemeenschapscentrum en de scholen, maakt de kerk ideaal gelegen om een sociale en culturele rol op te nemen in de leefgemeenschap. Daar zijn wij ons dermate van bewust en willen naar de toekomst toe zeker meer gaan op inspelen.

Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Eredienst :

De Sint-Jozefkerk is momenteel in gebruik als parochiekerk voor Jonkershove. Wekelijks op zondagvoormiddag 10u wordt er een Eucharistieviering gehouden voor de parochiegemeenschap, doorgaans bijgewoond door een dalend maar trouw kerkgangerspubliek (voornamelijk 55-plussers).

Daarnaast vinden occasioneel andere kerkelijke diensten plaats, zoals uitvaartdiensten, doopvieringen, huwelijksvieringen of gebedsmomenten bij lokale gebeurtenissen. De pastorale zorg is onderdeel van de federatie Houthulst; de priesters rouleren tussen verschillende dorpen, maar Jonkershove behoudt voorlopig een eigen zondagse mis. Dit verandert echter in september 2025, waarbij er telkens viering zal zijn op de eerste, derde en vijfde zondag van de maand.

De betrokkenheid van de lokale geloofsgemeenschap is hoog onder de oudere generatie, al merken we dat geen jongeren onder de 35 meer actief participeren in de reguliere vieringen (de gemiddelde respondent van de bevraging was >55 jaar)

Nevenactiviteiten :

Buiten de liturgie zijn er momenteel een aantal nevenactiviteiten in de kerk (geweest). Er gebeurden al diverse tentoonstellingen. Namelijk een tentoonstelling over 150 jaar Parochie Jonkershove met diverse oud illustratiemateriaal, foto's, enz. Ook een tentoonstelling over plaatselijke kunstenaars was een succes. Dit gebeurt dan telkens naar aanleiding van de Kermisweken eind juni/ begin juli.

Lokale kunstenaars stellen tentoon in de kerk van Jonkershove

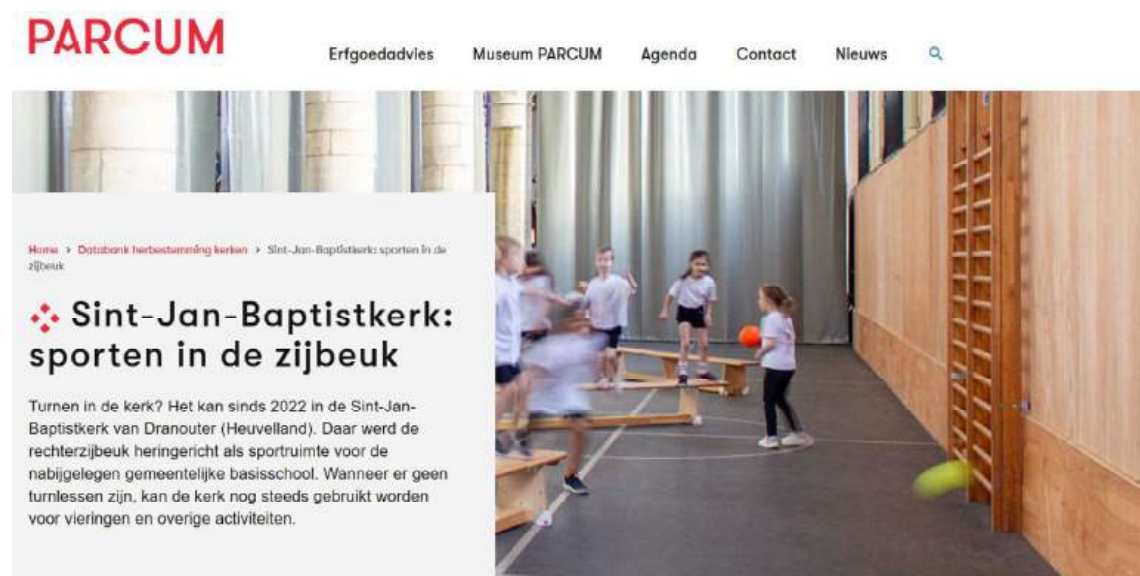

Sporadisch wordt de kerk ingezet voor een optreden van de plaatselijke muziekschool of de lagere school. Zij maken ook gebruik van de kerk als er een kleinschalig optreden moet gebeuren.

Ook het grootoudersfeest en het schoolfeest van de lagere school is al in de kerk doorgegaan. Recentelijk kwam de vraag van de directrice van de lagere school of we naar de toekomst niet konden nadenken om een deel van de kerk te kunnen gebruiken als turnzaal voor de lagere school. Dit in navolging van de Sint-Jan-Baptistkerk in Dranouter.

Nu moeten de leerlingen telkens met bussen vervoerd worden naar de grote sportzaal in Houthulst en dit kost de gemeente en de school veel geld.

Op termijn kan hiervoor in overleg gegaan worden, maar de haalbaarheid van dit project wordt heel moeilijk om in te vullen.

Toekomstgericht zal de kerk in eerste instantie meer opengesteld worden voor zijn gelovigen. Dan kan er nu en dan overdag langsgesproken worden voor persoonlijk gebed of om een kaars te branden. De enquête toonde dit aan dat veel inwoners de wens hebben om de kerk vaker open te zien buiten de liturgische momenten. Dit is een signaal richting toekomstig ruimer gebruik.

Om dit alles vlot realiseerbaar te maken, hebben bij een offerte nagevraagd bij een gespecialiseerde firma voor het plaatsen van een extra opendraaiende glaswand achteraan in de kerk. Dit ter voorkoming van diefstal en vandalisme in onze mooie kerk. Op deze manier kunnen alle 'kerkschatten' in de kerk aanwezig blijven en kan de gelovige bezoeker zich rustig in de kerk begeven voor zijn geloofsmoment, in een gezellige ruimte waar men kan zitten, waar een tafel met info zal staan, waar men de mogelijkheid heeft voor het branden van een kaars,...

Ook denken wij na over het volgende. In onze streek zijn heel wat landbouwers die werkrachten in loondienst hebben uit verre landen met een andere geloofsdienst; vooral Orthodoxe. Waarom kunnen we deze mensen niet informeren en een paar keer per jaar onze kerk openstellen voor het brengen van een Orthodoxe viering? Dat zou een mooie invulling zijn richting toekomstig ruimer gebruik van onze kerk.

Verder zullen we blijven werk maken om onze kerk zo proper en net te houden. Hier en daar een vers bloementje fleurt ook onze kerk helemaal op. Met Pasen krijgen alle kerkgangers een zakje met eitjes, met Nieuwjaar doen we een kleine receptie. Ook de levensgrote kerststal zorgt voor de ideale kerstsfeer, dit samen met de kerstmuziek die uit de toren weergalmt. Allemaal zaken die onze kerk een warm hart toedragen. Ook de jaarlijkse viering op 1 november ter nagedachtenis van de slachtoffers van beide oorlogen, in samenwerking met de Nationale Oudstrijdersbond, het Gemeentebestuur en met de Fanfare van Merkem lokt altijd heel veel volk.

Bevraging bij de parochianen rond nevenfuncties van de kerk van Sint-Jozef.

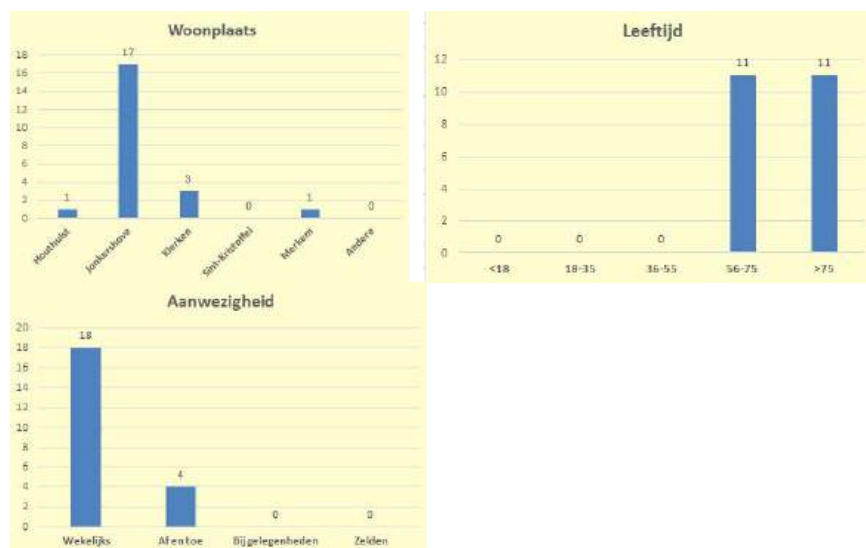
Vanuit het centraal kerkbestuur ontstond het initiatief om in alle kerken van Houthulst de parochianen te bevrage rond mogelijke nevenfuncties van onze kerken tijdens/na één weekendviering in de maand maart 2025. Op deze wijze krijgt elke kerkfabriek zicht op wat er leeft bij de parochianen, en wordt de betrokkenheid van de parochianen op de visie van ‘open kerken’ verruimd.

Vraag	Aantal		Percentage
Woonplaats			
Houthulst	1		1,39%
Jonkershove	17		23,61%
Klerken	3		4,17%
Sint-Kristoffel	0		0,00%
Merkem	1		1,39%
Andere	0	22	0,00%
Leeftijd			
<18	0		0,00%

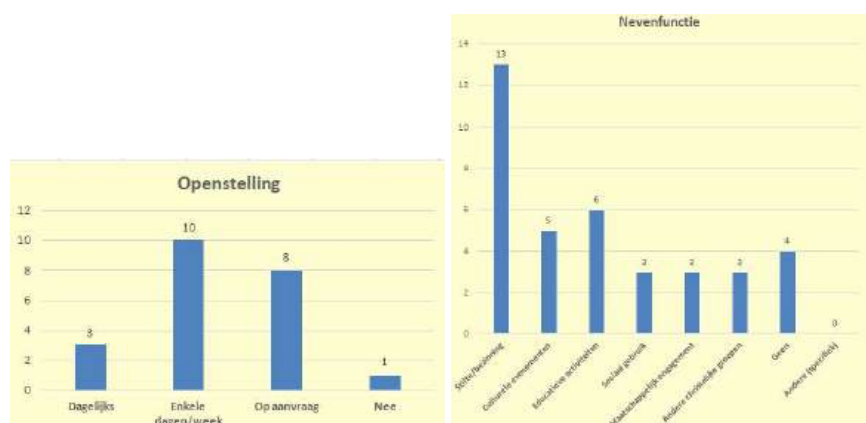
18-35	0		0,00%
36-55	0		0,00%
56-75	11		15,28%
>75	11	22	15,28%
Aanwezigheid			
Wekelijks	18		25,00%
Af en toe	4		5,56%
Bij gelegenheden	0		0,00%
Zelden	0	22	0,00%
Deelname			
Vaak	8		11,11%
Soms	8		0,00%
Nee	6	22	8,33%
Nevenfunctie			
Stilte/bezinning	13		18,06%
Culturele evenementen	5		6,94%
Educatieve activiteiten	6		8,33%
Sociaal gebruik	3		4,17%
Maatschappelijk engagement	3		4,17%
Andere christelijke groepen	3		4,17%
Geen	4		5,56%
Andere (specifiek)	0	NVT	0,00%
Openstelling			
Dagelijks	3		4,17%
Enkele dagen/week	10		13,89%
Op aanvraag	8		11,11%
Nee	1	22	1,39%
Rol in gemeenschap			
Zeer belangrijk	9		12,50%
Belangrijk	6		8,33%
Neutraal	4		5,56%

Niet belangrijk	3	4,17%
Suggesties ontvangen	12	NVT

In Jonkershove zitten we dus met een ouder publiek (>56 jaar) voornamelijk trouwe wekelijkse parochianen uit Jonkershove zelf.

Het belang van de kerk als plaats voor stilte en bezinning scoort hoog, wat duidelijk gelinkt kan worden aan het openstellen van de kerk buiten de erediensten. Er is dus vraag voor het openstellen van de kerk, dit een paar dagen per week. Bezinning en sociaal gebruik zijn de opvallende voorkeuren. Dit kan wijzen op het belang van kleinschalige gemeenschapsfuncties, eerder dan de grote evenementen. Maar hiervoor zal deels het naburige Dorpshuis de oorzaak zijn. Daar is een grote zaal met bar en dergelijke. De kerk kan gebruikt worden voor kleinschaliger evenementen zoals eerder reeds aangehaald.

NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente	Kerk	Toekomstvisie
Jonkershove	Sint-Jozef	Kerk met diverse nevenbestemmingen: verbindende plaats voor geloofsbelijdenis, stilte en rust, cultuur(tentoonstellingsruimte) en gemeenschap (muziekschool, lagere school).

Uitgangspunt: De Sint-Jozefkerk behoudt haar waarde als sacrale ruimte en dorpsicoon, maar zal zich in de toekomst ook openstellen als een multifunctionele plek die aansluit bij de noden van de gemeenschap. Uit de participatieve bevraging en slotreflectie blijkt een brede bereidheid om de functie van het kerkgebouw te herdenken en te verruimen, met respect voor het eigen karakter van de plek. Simpel gesteld ligt de toekomst niet in een binair “behouden als volle kerk of volledig sluiten”, maar in een heruitvinding van de kerk als verbindende plaats voor stilte, cultuur en gemeenschap

Draagvlak en wensen van de gemeenschap: Zowel de enquêtecijfers als de verzamelde suggesties geven duidelijke richtingaanwijzers:

- **Stilte en bezinning:** Dit aspect scoort het hoogst in alle dorpen – ook in Jonkershove wenst een meerderheid de kerk te kunnen gebruiken als stilteplek voor persoonlijke reflectie en gebed. Men hecht belang aan het behouden van de sacrale sfeer: nieuwe functies mogen de stilte en sacrediteit niet verdringen. Dit pleit voor het inrichten van een permanente gebedsruimte in (een deel van) de kerk, die dagelijks open kan zijn voor individueel bezoek, meditatie of een kaarsje aansteken.
- **Culturele invulling:** Eveneens breed gewaardeerd is een culturele nevenbestemming van het gebouw. Denk aan het organiseren van concerten van de muziekschool, tentoonstellingen, lezingen of andere culturele evenementen. Ook betrekking van de nabijgelegen school is hierbij een troef. De uitstekende akoestiek en de ruime capaciteit van de kerk bieden kansen voor muziek- en woordactiviteiten die in het naastgelegen dorps huis (met kleinere schaal) moeilijker passen. Inwoners staan hier positief tegenover, mits het karakter van de kerk gerespecteerd wordt (bijvoorbeeld passende programmering, geen al te commerciële of rumoerige activiteiten). Ook de nabijgelegen lagere school kan deze functie perfect gaan invullen.
- **Ontmoetingsruimte en sociaal gebruik:** Zeker in Jonkershove is er veel draagvlak voor sociale en gemeenschappelijke activiteiten in de kerk. Men ziet de kerk graag evolueren tot een ontmoetingsplek die verenigingen en dorpsinitiatieven kan huisvesten. Dit kan variëren van kleine receptie na een gebedsviering tot een ruimte voor lezingen of een plek voor herdenkingsmomenten (bv. 11 november ceremonie bij het monument). In de slotreflectie kwamen creatieve ideeën naar voren: van een leescafé tot een tentoonstellingsruimte, en van kleine herdenkingshoekjes tot laagdrempelige ontmoetingsmomenten voor bewoners. Deze voorstellen illustreren het potentieel om de kerk multifunctioneel te benutten als sociaal-cultureel centrum met een bijzondere invulling.
- **Toerisme en educatie:** Specifiek toeristische of educatieve bestemmingen (bv. toeristisch infopunt, museum) kregen in de enquête een wisselend onthaal. Gezien de beperkte schaal van Jonkershove en het feit dat grotere toeristische trekpleisters elders liggen, is een uitgesproken toeristische functie minder voor de hand liggend. Wel kan de educatieve waarde van het gebouw meegenomen worden: de

geschiedenis (WOI, wederopbouw) en erfgoedverhalen kunnen ontsloten worden via informatiepanelen of rondleidingen bij gelegenheid. Dit dient echter ondersteunend te zijn, niet de hoofdinfilling.

Toekomstscenario – gedeeld gebruik: Op basis van bovenstaande is het aanbevolen toekomstscenario voor de Sint-Jozefkerk “gedeeld gebruik”. Concreet betekent dit dat de kerk zowel sacraal gebruik als nieuwe culturele en sociale functies zal combineren. De kerk blijft een plek van stilte en gebed, toegankelijk voor wie rust of bezinning zoekt. Tegelijk wordt het gebouw ingericht en uitgerust om regelmatige nevenbestemmingen mogelijk te maken: concerten, exposities, bijeenkomsten en andere activiteiten die bijdragen aan het dorpsleven. Deze meervoudige invulling geniet lokaal draagvlak, op voorwaarde dat de eigenheid van het gebouw – de sfeer van sereniteit en respect – bewaard blijft.

In de praktijk houdt dit toekomstbeeld in dat de Sint-Jozefkerk evolueert naar een open huis voor de gemeenschap, met een dubbele rol:

1. Stiltekerk: een deel van de kerk kan ingericht worden als een intieme stilte- en bezinningsruimte die dagelijks toegankelijk is. Hier kunnen mensen individueel terecht voor gebed, meditatie of eenvoudigweg de rust ervaren van de historische ruimte. Deze stille ruimte blijft sober en religieus van karakter (met behoud van crucifix, Mariabeeld, kaarsenstandaard...), zodat de continuïteit met de oorspronkelijke functie voelbaar blijft.
2. Cultureel en gemeenschapsgericht gebruik: de grote centrale ruimte (middenschip) kan flexibel ingericht worden om diverse evenementen te ontvangen. Denk aan klassieke concerten, voordrachten, lokale tentoonstellingen (bijvoorbeeld van plaatselijke kunstenaars of over de dorpsgeschiedenis) en ontmoetingsmomenten na herdenkingsvieringen. De kerk kan zo nu en dan uitgroeien tot een dorpszaal met unieke sfeer, aanvullend op het moderne dorps huis. Verenigingen kunnen de ruimte gebruiken voor bijzondere gelegenheden die gebaat zijn bij de uitstraling of capaciteit van de kerk (bv. een kooroptreden, een kerstsamenzang, een lezing in het kader van de erfgoeddag). Het koor en de zijbeuken kunnen eventueel multifunctioneel benut worden (bijvoorbeeld een kleine leeshoek inrichten of tafels plaatsen voor koffiemomenten).

Liturgische functie op termijn: Zolang de lokale gemeenschap hier behoefte aan heeft en er een bedienaar beschikbaar is, blijft de wekelijkse misviering behouden in de kerk. Op langere termijn, als de kerkgemeenschap verder krimpt, kan dit evolueren naar occasionele vieringen: hoogdagen, patronaatsfeest van Sint-Jozef, uitvaarten en huwelijken op aanvraag. Het toekomstplan voorziet dus ruimte voor gedeelde benutting: zelfs indien de reguliere eredienst op termijn wegvalt, blijft de kerk via de stiltefunctie en andere sacraal geïnspireerde momenten (bv. gebedsvieringen geleid door leken of oecumenische ceremonies) verbonden met haar religieuze oorsprong. Tegelijk is de kerk voldoende getransformeerd tegen dan om via cultuur en ontmoeting een nieuw leven te leiden. Deze flexibele invulling sluit aan bij een breder evoluerend pastoraal beleid, waarbij naast klassieke vieringen ook alternatieve vormen van samenkomst of stilte een plek kunnen krijgen.

Door in te zetten op deze toekomstvisie van “stilte én ontmoeting” kan de Sint-Jozefkerk haar betekenis voor Jonkershove behouden en zelfs versterken. Het gebouw wordt een verbindende plek die verschillende rollen vervult: een bron van spiritualiteit en bezinning, een podium voor cultuur en expressie, en een huis voor de gemeenschap. Deze integrale

benadering weerspiegelt de wens van bewoners om het kerkgebouw regelmatig open en levendig te zien, zonder breuk met het verleden

Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

De Sint-Jozef kerk blijft in de toekomst een actieve parochiekerk, met een complementaire gemeenschapsfunctie. Haar liturgisch karakter blijft behouden, maar wordt aangevuld met zinvolle nevenbestemmingen die inspelen op maatschappelijke en lokale noden. Dit gebeurt zowel in de tijd (wanneer er geen erediensten plaatsvinden) als in de ruimte (door aangepaste zones voor andere functies te creëren binnen het kerkgebouw).

Behoud van de sacrale functie

De kerk blijft in de eerste plaats een plaats van eredienst, met nadruk op:

Zondagvieringen in het kader van de weekendliturgie binnen de pastorale eenheid Houthulst.

Hoogdagen en plechtigheden zoals Pasen, Kerstmis, Allerheiligen en Goede Week.

Doop- en huwelijksvieringen, vaak ook voor gezinnen buiten de parochie, dankzij de warme, intieme sfeer van het gebouw.

Uitvaartdiensten voor parochianen.

Nevenbestemming in de tijd – multifunctioneel gebruik

De kerk wordt op momenten zonder liturgische activiteiten opengesteld voor andere initiatieven:

- Schoolgebruik: grootoudersfeest, schoolfeest, optredens/voordrachten,...
- Gebruik door de plaatselijk muziekschool voor kleinschalige optredens
- Culturele evenementen, zoals concerten, lezingen of tentoonstellingen.
- Bezinning en stilte, als vrij toegankelijke ruimte voor rustzoekers.
- Educatieve en catechetische activiteiten, in samenwerking met de school of de pastorale eenheid.

Door een duidelijke ruimtelijke scheiding, kan het gebouw gedeeld worden voor niet-liturgisch gebruik zonder de sacraliteit van de eredienst te verstoren:

Openheid en verbondenheid

De kerk blijft een toegankelijke plek voor de bredere gemeenschap:

- Openstelling op meerdere dagen per week, op aanvraag of permanent tijdens bepaalde periodes.
- Respectvolle samenwerking tussen kerkfabriek, school, gemeente en welzijnsactoren om het gebruik van de kerk op elkaar af te stemmen.
- Behouden van unieke tradities zoals de jaarlijkse speciale vieringen (1 november, ...) , die zowel religieus als sociaal een ankerpunt vormt voor de regio.

Draagvlak en participatie

De visie is gedragen door de lokale gemeenschap:

- Uit de bevraging blijkt dat parochianen openstaan voor nevenfuncties, in het bijzonder voor stilte, sociaal gebruik en culturele evenementen.
- De band tussen kerk en wijk blijft sterk, en de kerk wordt gezien als een belangrijke ontmoetingsplaats en cultureel symbool van Jonkershove.

De toekomst van de Sint-Jozefkerk ligt in het samenspel van liturgie, gemeenschapsvorming en maatschappelijke betrokkenheid. Door een zorgvuldig uitgebalanceerde invulling blijft het kerkgebouw niet alleen een levendige plek van geloof, maar ook een open huis voor de hele gemeenschap. Hiermee wordt de kerk verankerd in het dagelijks leven van de wijk – als symbool van verbondenheid, gastvrijheid en zingeving.

Plan van aanpak: Verdere uitwerking toekomstvisie kerk Sint-Jozef

Inleiding

De toekomstvisie voor de kerk van Sint-Jozef kreeg reeds vorm door diepgaand overleg binnen de kerkfabriek, het centraal kerkbestuur en de Pastorale Eenheid.

Ook de bevraging van de parochianen in maart 2025 leverde waardevolle inzichten op: er is een breed draagvlak voor multifunctioneel gebruik van de kerk, met behoud van de sacrale functie.

Recent overleg met het pastorale team en de dekenij bracht bijkomende aandachtspunten aan, waaronder een herziening van het patroon van weekendvieringen.

Dit plan van aanpak beschrijft de volgende stappen om de visie verder te concretiseren en te verankeren met alle betrokken partners.

1. Communicatie en visieverheldering

- Opmaak van een toegankelijke visietekst, aangepast aan de input van parochianen bij de bevraging/ enquête en het pastoraal overleg.
- Publicatie via parochieblad en gemeentelijke Dorpskrant.
 - Weekendvieringen
 - Open-kerken-beleid en nevenfuncties

2. Verdiepend overleg met kernpartners

a) Pastorale ploeg en parochie

- Evaluatie van de liturgische kalender in het licht van de nieuwe weekendregeling.
- Afspraken over openstelling buiten vieringen (stilte, bezinning).
- Begeleiding bij gedeeld gebruik zonder afbreuk aan de sacrale sfeer.

b) Lagere School Jonkershove en muziekschool

- Structurele afspraken over het gedeeld gebruik van de kerk voor de muziekschool, dit voor kleine optredens of voordrachten.
- School kan de kerk gebruiken voor grootoudersfeest, schoolfeest, optredens.

c) Gemeente

- Verder overleg over de inrichting van een sportruimte in een afgescheiden zone van de kerk.
- Ook een afgesloten ruimte met een glaswand voor permanente opening als gebedsruimte.
- Afspraken over logistieke en personele ondersteuning.
- Onderzoek ontmoetingsruimte binnen kerkgebouw, eventueel vergaderruimte.

3. Ruimtelijke analyse en haalbaarheid

- Technische doorlichting van het gebouw met ondersteuning van gemeentelijke diensten en/of architect.
- Opvolgen meerjarenplan in functie van investeringen voor nevenfuncties

4. Organisatie en samenwerking

- Opmaak van een samenwerkingsovereenkomst met afspraken over gebruik, onderhoud, planning en verantwoordelijkheid.

5. Evaluatie en bijsturing

- Jaarlijkse evaluatievergadering met feedback van gebruikers en partners.
- Registratie van gebruik en beleving door bezoekers.
- Bijsturing van het gebruiksplan op basis van concrete ervaringen.

Dankzij de bevraging van de parochianen, de nauwe betrokkenheid van pastoraal team en school, en de openheid van gemeente, is er een solide basis om van de Sint-Jozefkerk een levendige en multifunctionele plek te maken. Dit plan wil richting geven aan een gedragen en haalbare toekomstinvulling, waarin liturgie, ontmoeting en zorg hand in hand gaan.

Via dit stappenplan wordt de transformatie van de Sint-Jozefkerk zorgvuldig voorbereid, uitgevoerd en geborgd. Belangrijk is dat onderweg de communicatie en participatie hoog blijven: door bewoners te blijven betrekken, vrijwilligers te waarderen en de oorspronkelijke betekenis te respecteren, zal de gemeenschap zich eigenaar voelen van het vernieuwde kerkgebouw. Dit proces verlangt een nauwe samenwerking tussen kerkelijke en gemeentelijke actoren, maar creëert uiteindelijk een duurzame toekomst voor het gebouw waarin erfgoed en vernieuwing hand in hand gaan.

BESLUIT

De kerk van Jonkershove heeft een plan voor de toekomst waarbij haar historische en spirituele waarde wordt verenigd met een nieuwe en bredere maatschappelijke rol. Met respect voor het verleden en een creatieve blik op de toekomst, zal deze kerk uitgroeien tot een duurzaam en levendig gemeenschapscentrum, waar religie, stilte, cultuur en ontmoeting elkaar vinden. Door tijdig te plannen en allen te betrekken, verzekeren we dat dit monument ook voor de komende generaties een betekenisvolle plek is, wordt en blijft !

- De kerk blijft zijn liturgische dienst behouden op de eerste, derde en vijfde zondag van de maand op zondagvoormiddag om 10u30.
- Het is van belang dat we de kerk gedurende de week openstellen voor een gebedsmoment, dit door het plaatsen van een afgesloten ruimte met een glaswand die open kan gemaakt worden voor andere diensten.
- De muziekschool kan gebruik maken van de kerk voor een optreden van de leerlingen.
- De lagere school en kleuterschool zal nog nauwer betrokken worden bij de openstelling van de kerk, dit voor grootoudersfeest, schoolfeest, optredens,...
- Ook zal de kerk kunnen gebruikt worden voor tentoonstellingen.
- Doopselvieringen, huwelijken en begrafenissen blijven van groot belang, dit ondersteunt door onze audio-visuele troeven.
- De Sint-Jozef kerk is een kleine gezellige kerk; proper, net, warm, met een bloemetje en een kaarsje verspreid over de kerk en dit zullen we blijven respecteren naar de toekomst toe.
- De kerk moet een verbindende ontmoetingsplek blijven in Jonkershove.

“Door dit Kerkenbeleidsplan wordt de Sint-Jozef kerk een verbindende ontmoetingsplek voor Jonkershove, waar men naast de erediensten, zowel de rust kan opzoeken, als samenkomen voor cultuur en gemeenschap.”

KERKENBELEIDSPAN

KLERKEN

SINT-KRISTOFFEL

2025

SITUERING KERKGEBOUW

Rapport

Perceelrapport met juridische gevolgen

A TOEWIJZING ERFGOED

Administratieve gegevens

Postadres: Schoolstraat 94, 8650 Houthulst
Gemeente: Houthulst
Kadastrale afdeling: HOUTHULST 4
AFD. HOUTHULST
Kadastrale sectie: 6

Perceel: 0804/007003
Capaciteit: 320.000 (0804/007003)
Oppervlakte perceel: 00.36 m²

Erfgoed

Zorg dat je het juiste archeologische project volgt bij aanpak van een erfgoedopgraving.

Vastgestelde inventarissen:

- Sint-Kristoffelkerk, Postgesteld bouwkundig erfgoed
- Wetenschappelijke inventarissen:
- Sint-Kristoffelkerk (Bouwkundig erfgoed)

Identificatie	Partitienr.	P0000
	Identificatienr.	107797
Omschrijving	Aard	KERK
	Privatief deel	-
	Grensdeel	-
Ligging	Gemeente	Houthulst
	Adres	Schoolstraat 90+
	Situering binnen site	-

FICHE KERKGEBOUW

Sint-Kristoffelkerk (Klerken, Houthulst)

Naam	Sint-Kristoffelkerk (hulpkerk Pierkenshoek)
Locatie	Schoolstraat 92 postbus 94, Klerken (gemeente Houthulst, West-Vlaanderen)
Patroonheilige	Sint-Kristoffel (Heilige Christoffel)
Bouwperiode	1951–1952 (inwijding in 1952)
Architect	Oktaaf Vandaele (1919–2005) uit Lichtervelde
Architectuurstijl	Neogotiek (20e-eeuwse moderne gotiek, sobere traditionalistische stijl)
Materiaal	Baksteen (exterieur), bepleisterd interieur; zadeldak (leien)
Opdrachtgever	Kerkfabriek Sint-Kristoffel (parochie Klerken)
Erfgoedstatus	Niet beschermd, wel opgenomen als vastgesteld bouwkundig erfgoed (Inventaris Onroerend Erfgoed) (ID 79527)
Huidig gebruik	Rooms-katholieke kerk (wekelijkse eredienst) en nevenactiviteiten (concerten, vergaderingen, jaarlijkse autozegening, enz.)

Eigenaar: Kerkfabriek St.-Kristoffel Diocesaannummer: 8188650
Houthulst - Klerken West-Vlaanderen
Zeteladres
Schoolstraat 94 8650 - Houthulst KBO nummer: 0211.164.149

1	Algemeen	Type	Rechtspersoon
		Recht	-VE 1/1-
	Fiscale hoofdpersoon	Naam	Kerkfabriek Sint-Kristoffel (VL - Houthulst)
		Nr.	0211164149
		Adres	Eug. de Grootelaan 20 8650 HOUTHULST
	Partner	Naam	-
		Nr.	-
		Adres	-

Plaats in kerkelijke structuur: Bisdom Brugge – Pastorale Eenheid St.-Pieter Groot-Diksmuide

Beschrijving

Cultuurhistorische waarde

Bouwgeschiedenis

De Sint-Kristoffelkerk is gebouwd in de vroege jaren 1950 als reactie op de groei van de wijk Pierkenshoek (ook Sint-Kristoffel genoemd) ten zuiden van Klerken.

Al in 1935 werd ter plaatse een klein noodkerkje in betonplaten opgetrokken om de lokale gelovigen te bedienen.

Na de Tweede Wereldoorlog besloot men een volwaardige hulpkerk te bouwen als bijkerk van de parochie Sint-Laurentius te Klerken. Architect Oktaaf Vandaele (Lichtervelde) kreeg de ontwerpopdracht; de eerstesteenlegging vond plaats in 1951 en de kerk werd ingewijd in 1952.

De financiering en bouw werden gedragen door de kerkfabriek van Klerken (later Sint-Kristoffel genoemd). Als patrocinium koos men Sint-Kristoffel, traditioneel patroon van reizigers – passend bij de buurtnaam Pierkenshoek die verwijst naar rondtrekkende leurders of “piereleurders”.

Tijdens de volgende decennia behield de hulpkerk haar oorspronkelijk uitzicht, maar enkele aanpassingen volgden in de 21e eeuw.

In 2004 werd het interieur “versoberd”: overbodige decoratie werd verwijderd en het beeld van de patroonheilige Sint-Kristoffel kreeg een centralere plaats in de kerk.

Om de beperkte ruimte te vergroten, bouwde men circa 2007 een lage aanbouw achteraan de kerk, lokaal bekend als “de Orangerie”, aansluitend aan de kleine oorspronkelijke sacristie.

Deze uitbreiding voorzag in een vergaderzaal, keukentje, sanitair en extra opslag, en wordt gebruikt voor bijeenkomsten en recepties.

Voorts werd rond 2015 het inkomportaal vernieuwd met een sanitair blok en kreeg de kerk een nieuwe verwarmingsinstallatie op aardgas. Ondanks deze ingrepen bleef het historische karakter van het gebouw intact, en de kerk is anno 2025 nog steeds herkenbaar in haar oorspronkelijke vorm van 1952.

Architecturale kenmerken

Voorgevel van de Sint-Kristoffelkerk met vooruitspringend portaal en klokkentorentje. Let op de drie slanke spitsboogvensters boven het portaal en de bakstenen gevel in sobere neogotische stijl.

De Sint-Kristoffelkerk is een kleine eenbeukige zaalkerk op rechthoekige plattegrond, opgetrokken in baksteen en gedekt door een hoog zadeldak.

De voorgevel aan de straatzijde wordt gekenmerkt door een vooruitspringend portaal in een puntboogvormige omlijsting en een bekronend klokkentorentje op de nok. In de topgevel daarboven zijn smalle spitsboogvensters gegroepeerd (modern drieledig lancetvenster) die licht in de zangtribune toelaten. De hoeken van de gevel zijn voorzien van afgeschuinde steunberen, die samen met het portaal risaliert de façade een geleding en verticaliteit geven. Ook de zijgevels hebben per travee gekoppelde spitsboogvensters met eenvoudige tracering en zijn geleed door steunberen. Aan de zuidzijde (achterkant) sluit een lager volume aan – de vroegere sacristie, uitgebreid met de recente Orangerie – met een lessenaarsdak dat subtiel aansluit bij de hoofdstructuur.

Zijaanzicht van de eenbeukige kerk. Zichtbaar zijn de bakstenen steunberen tussen de traveeën en de eenvoudige spitsboogvensters (per twee gekoppeld).

Links achteraan de uitbouw aan de koorzijde (sacristie/Orangerie).

De stijl van het gebouw is een sobere interpretatie van de neogotiek, ook wel aangeduid als “moderne gotiek”. Typerend hiervoor is het behoud van gotische basisvormen – spitsbogen, steunberen, lancetvensters – zonder de rijke middeleeuwse ornamentiek van de 19e-eeuwse neogotiek. Architect Vandaele paste de gotische vormtaal vrij aan: de kerk heeft geen hoge toren of ingewikkeld maaswerk, enkel een bescheiden dakruiter en gestileerde spitsboogopeningen. Het materiaalgebruik (rode baksteen voor het metselwerk, natuursteen of beton voor dorpels en dekstenen) is traditioneel en lokaal verankerd. Het portaal met zijn spitsbogen en de ritmering van de gevels zorgen evenwel voor een gotische uitstraling die aansluit bij oudere kerken in de streek, zij het op 20e-eeuwse, vereenvoudigde wijze.

Het interieur is eenvoudig gehouden. De kerkruijmt omvat één beuk onder een spitsboogvormig tongewelf. Muren en gewelf zijn bepleisterd en in een licht ivoorkleurig wit geschilderd, met een donkere bakstenen plint langs de vloer. Slanke spitsbogen scheiden de traveeën en dragen het gewelf. Boven de ingang bevindt zich een houten doksaal (koortribune) met balustrade, waarop het orgel geplaatst is. Vaste kerkmeubels zoals altaar, communiebank en preekstoel zijn uitgevoerd in sobere houten en stenen elementen, passend bij de naoorlogse tijd. De belichting gebeurt via de gekleurde glas-in-loodramen in de zijmuren en via een rond venster boven het koor.

Kunsthistorische elementen en interieur

Hoewel klein van omvang, bevat de Sint-Kristoffelkerk enkele noemenswaardige kunsthistorische elementen.

In het jaar 1981 werd de kerk verrijkt met acht kleurrijke glas- in - loodramen, vervaardigd door de Roeselaarse glaskunstenaar Gustav Casteleyn. Ze verwijzen naar typische volksdevoties die al lang leven onder het gelovige volk en die vandaag nog door velen in ere worden gehouden: het vieren van de geboorte van Jezus op Kerstmis, de verering van de grote volksheiligen St.-Franciscus en St.-Antonius van Padua, de verering van Sint-Jozef arbeider, van Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes en van het Kindje Jezus van Praag. De voorgestelde taferelen zijn aandoenlijk in hun eenvoud en zitten vol symboliek, zowel wat de kleuren als de attributen van de afgebeelde personen betreft. Op vijf van de acht glasramen zien we Jezus als kind afgebeeld. Maar ook de andere glasramen – zoals die waarop de heilige Franciscus en de heilige Bernadette te zien zijn – verwijzen naar de kinderlijke eenvoud, zo typisch voor het christelijk leven en zelfs een voorwaarde om het Rijk Gods binnen te gaan, volgens het woord van Jezus: “Aan hen die zijn zoals deze kinderen behoort het Koninkrijk Gods.”

Glasraam Jezus met Sint-Kristoffel

Aan beeldhouwwerk bezit de kerk een beeld van Sint-Kristoffel, wellicht in gepolychromeerd hout, voorstellende de heilige die het Christuskind draagt. Dit beeld kreeg bij de herinrichting van 2004 een prominente plaats centraal in de kerk, mogelijk nabij het altaar.

Op het houten koorgestoelte boven de ingang prijkt het orgel, een waardevol element in het interieur. Dit orgel werd in 1967 nieuw gebouwd door orgelbouwer Paul Anneessens uit Menen. Anneessens, telg van een West-Vlaamse orgelbouwersfamilie, leverde een klein mechanisch kerkorgel met één manual en beperkt pedaal, geschikt voor de bescheiden ruimte. Het orgel heeft een eenvoudig neogotisch geïnspireerde orgelkast en wordt nog gebruikt bij liturgische vieringen en muzikale optredens.

Beschermingsstatus en erfgoedregisters

De Sint-Kristoffelkerk te Klerken geniet erkenning als bouwkundig erfgoed, maar is niet beschermd als monument. In 2009 werd het gebouw opgenomen in de officiële Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed van het Vlaams Gewest (tegenwoordig Inventaris Onroerend Erfgoed) als een erfgoedobject van lokaal belang. Deze inventarisstatus werd bevestigd en geactualiseerd in 2024. Als “vastgesteld bouwkundig erfgoed” geniet de kerk een basisbescherming in de zin dat bij ruimtelijke plannen rekening moet worden gehouden met haar erfgoedwaarde, maar er is geen afzonderlijk beschermingsbesluit van kracht door de Vlaams minister. Dit betekent dat ingrijpende wijzigingen of sloop niet zonder meer verboden zijn, al zou er wel advies van de erfgoeddiensten nodig zijn.

De kerk wordt vermeld onder Inventarisnummer ID 79527 en is te vinden op de Erfgoedwebsite met een beschrijvende fiche. Hierin wordt de cultuurhistorische waarde van het gebouw erkend als voorbeeld van naoorlogse kerkbouw in traditionalistische stijl. Verder maakt de kerk deel uit van het vastgesteld stads- en dorpsgezicht van de gemeente Houthulst (met name als element van het gehucht Pierkenshoek), en figureert ze in de Inventarisatie 20e-eeuwse kerken uitgevoerd in 2008-2009.

Daarnaast is de Sint-Kristoffelkerk opgenomen in lokale en thematische erfgoedoverzichten. Ze behoort tot de selectie Onroerend Erfgoed in Houthulst en staat vermeld in de reeks “Bouwen door de Eeuwen Heen in Vlaanderen” (provincie West-Vlaanderen, deelgemeenten Houthulst) als relevant bouwkundig erfgoed. Een officiële monumentenstatus of bescherming als landschap is niet van toepassing. De kerkfabriek en het bisdom Brugge waken samen met de gemeente over het behoud en het gepast gebruik van het gebouw, in lijn met het kerkenbeleidsplan van Houthulst (2025) waarvan deze fiche deel uitmaakt.

Gebouw en architecturale mogelijkheden

Het kerkgebouw is een heel toegankelijk gebouw:

De inkom heeft geen niveauverschillen. Enkel het koor is verhoogd met één trede.

Het kerkje is klein (opgebouwd met één beuk) en snel en makkelijk te verwarmen.

De kerkgangers kunnen gebruik maken van een sanitair blok dat ter hoogte van de inkom (in 2008) gebouwd werd (waar vroeger het doopvont stond).

Naast deze ruimte bevindt zich ook de verwarmingsinstallatie (vernieuwd in 2011) aangesloten op het aardgasnet. De uitblaasmond bevindt zich aan de inkom, gericht op de kerk, en is geluidsisolerend gemaakt.

In 2005 werd aanpalend aan de achterzijde van de kerk een uitbouw gebouwd, nl. 'de Orangerie'. Deze ruimte bevat toilet, keukentje, vergaderruimte (met ramen tot op de grond over de breedte van de vergaderruimte) en is tevens uitbreiding van de kleine sacristie.

Deze Orangerie is bereikbaar via de kleine sacristie, maar is ook toegankelijk via een zijingang aan het kerkgebouw.

Via de terrasdeur van de Orangerie kan een klein terras en tuintje betreden worden.

Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk van Sint-Kristoffel situeert zich in het gehucht Sint-Kristoffel (Pierkenshoek) ten zuiden van deelgemeente Klerken, binnen de hoofdgemeente Houthulst.

In dat gehucht bevindt zich de Sint-Kristoffelkerk, waarrond ook de gesubsidieerde vrije basisschool en de welzijnsvoorziening (OCMW) gesitueerd zijn.

Hieronder tonen de twee kaartjes de locatie van de gebouwen en hun ligging ten opzichte van elkaar zichtbaar zijn.

School en Kerk Sint-Kristoffel in Schoolstraat 90-92-94; OCMW Vijverstraat 30
--

Ligging van de Sint-Kristoffelkerk in Klerken (Pierkenshoek)

De Sint-Kristoffelkerk is de parochiekerk van het dorpje Pierkenshoek (gehucht Sint-Kristoffel) ten zuiden van Klerken.

Ze bevindt zich centraal in het gehucht, aan de Schoolstraat 90 te Klerken.

Deze kerk werd in 1951-1952 gebouwd als hulpkerk van Klerken en kreeg Sint-Kristoffel als patroonheilige.

De kerk ligt nabij een kruispunt : hier komt de Schoolstraat samen met de Stokstraat, waardoor de kerk een herkenbaar middelpunt van het gehucht vormt.

Vrije Basisschool (afdeling Sint-Kristoffel) naast de kerk.

Rechts naast of vlak bij de kerk aan de Schoolstraat bevindt zich de plaatselijke basisschool, bekend als Vrije Basisschool Schooltrio, afdeling Sint-Kristoffel.

Deze lagere school (met ook kleuterklassen) deelt zelfs het adres Schoolstraat 90-92, 8650 Klerken met de kerk.

Dit duidt erop dat kerk en school op hetzelfde terrein of direct aangrenzend gelegen zijn.

De school is onderdeel van de scholengemeenschap "Schooltrio" (samen met de hoofdafdeling in Klerken-centrum en een kleuterschool in Jonkershove).

De ligging is zodanig dat de kerk en de school praktisch naast elkaar staan – de kinderen hebben dus les in lokalen pal bij de Sint-Kristoffelkerk.

De school maakt sinds jaren gebruik van de kerk en de orangerie tijdens renovatiewerken.

OCMW-voorzieningen in de parochie Sint-Kristoffel (Klerken)

In en rond het gehucht Sint-Kristoffel is ook het OCMW (de Vijverstraat 30) aanwezig, ondanks dat het geen groot dorpscentrum is.

Volgens de data van de gemeente wonen in het gehucht Sint-Kristoffel een hoog aantal gezinnen die gebruik maken van de diensten van het OCMW.

De orangerie aan de kerk vormt in de toekomst een mogelijke ontmoetingsruimte voor deze doelgroep.

Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Actueel en historisch gebruik

Van bij haar ontstaan tot op heden vervult de Sint-Kristoffelkerk een actieve liturgische en gemeenschapsfunctie. Historisch was zij een hulpkerk van de parochie Klerken: er werden dus geen dagelijkse diensten gehouden zoals in de hoofdkerk, maar wel regelmatig zondagsmissen en sacramentenbedieningen voor de bewoners van Pierkenshoek. In de beginjaren na 1952 kwam de pastoor van Klerken (of een onderpastoor) er bijvoorbeeld éénmaal per week de Mis opdragen, zodat de gelovigen van de afgelegen wijk niet telkens naar de dorpskerk moesten. Ook doopsels en huwelijken konden op aanvraag in de hulpkerk plaatsvinden, in overleg met de hoofdparochie.

In de recente decennia is de kerk organisatorisch onderdeel van de Pastorale Eenheid Houthulst (vroeger federatie), maar ze blijft intens in gebruik op lokaal niveau. Wekelijks of tweewekelijks gaan er weekendvieringen door: doorgaans is er twee keer per maand een mis op zaterdagavond, afwisselend met de andere kerken in de fusieparochie. Bovendien worden in Sint-Kristoffel hoogfeestdagen gevierd (Kerstmis, Pasen, Allerheiligen, enz.), evenals de plechtigheden van de Goede Week. De kerk is ook een geliefde locatie voor huwelijksmissen – opvallend is dat zelfs koppels van buiten de parochiegrenzen hier hun kerkelijk huwelijk willen laten inzegenen, wellicht omwille van de intieme sfeer of de verbondenheid met Sint-Kristoffel als beschermheilige van reizigers. Doopvieringen vinden er frequent plaats, meerdere per maand, eveneens geregeld voor families van buiten Klerken. Ook uitvaartdiensten (begravenismissen) van parochianen gaan in deze kerk door, gezien haar volwaardig liturgisch statuut.

Naast de reguliere eredienst leent de kerk zich bij gelegenheid voor allerlei pastorale en culturele activiteiten.

Zo worden er schoolvieringen en gebedsdiensten gehouden, in samenwerking met de naastgelegen basisschool 'Schooltrio'. Leerlingen en leerkrachten komen bij speciale momenten (bv. begin/einde schooljaar, kerstviering) naar de kerk voor een viering.

Tijdens verbouwingswerken aan de school (2022-2025) deed de kerk zelfs dienst als eetruimte voor de kleuters, en de Orangerie als klaslokaal voor de zorgleerkracht en kleine groepjes leerlingen.

De school maakte afgelopen jaren ook gebruik van de kerk voor het grootoudersfeest van de kleuterklassen.

Verder zijn er vormselcatechesebijeenkomsten en ouderavonden voor communicanten of vormelingen die in de kerk georganiseerd worden.

De ruimte wordt incidenteel ook ingezet voor concerten – bijvoorbeeld optredens van het plaatselijke koor of fanfare, of een benefietconcert ten bate van een goed doel.

De aangebouwde Orangerie achteraan de kerk wordt bovendien intensief gebruikt als vergader- en ontmoetingsruimte. Hier vergaderen o.a. de kerkfabriek, de federale stuurgroep en werkgroepen voor ziekenzorg en catechese.

Bij kerkelijke evenementen fungeert de Orangerie als onthaalruimte: zo worden er trouw koppels ontvangen voor de huwelijksvoorbereiding, of dient de zaal als verwarmde ruimte voor doopvieringen in de winter.

Na grote vieringen, bijvoorbeeld na het Vormsel van de parochiefederatie, wordt hier een receptie gehouden in aanwezigheid van de vormheer (bisschoppelijk gedelegeerde), catechisten en genodigden.

Op die manier is de kerk niet louter een liturgische plaats, maar ook een sociaal bindmiddel voor de gemeenschap.

Een speciale traditie te Pierkenshoek is de jaarlijkse autozegening bij de Sint-Kristoffelkerk.

Elke eerste zondag van juni worden na een plechtige mis honderden voertuigen – auto's en motorfietsen – gezegend op voorspraak van Sint-Kristoffel.

Deze traditie, die teruggaat op de beschermheilige van reizigers, trekt jaarlijks 400 à 500 wagens en motoren aan uit de wijde omgeving.

Bestuurders komen hier hun voertuig laten zegenen voor veilig reizen.

Rond de kerk staan op die dag kraampjes met sleutelhangers, gewijde kaarsen en andere gadgets met de afbeelding van Sint-Kristoffel.

Dit evenement toont de blijvende aantrekkingskracht van de kerk en haar patroon, ver buiten de kerkmuren.

Betekenis voor de lokale gemeenschap en cultuur

De Sint-Kristoffelkerk speelt een centrale rol in de lokale gemeenschap van Pierkenshoek en omstreken.

Als enige kerkgebouw in dit gehucht fungeert zij als spiritueel centrum voor de bevolking ter plaatse. Veel inwoners voelen een sterke band met “hun” Sint-Kristoffelkerk, die sinds generaties het decor is van hun doopsels, huwelijken en uitvaarten.

De kerk draagt zo bij aan de identiteit van de wijk: Pierkenshoek wordt ook wel aangeduid als Sint-Kristoffel, naar de kerk en parochie, en straatnamen als Leurdersstraat en Scharenslijpersstraat in de buurt verwijzen naar het rondtrekkende karakter dat via Sint-Kristoffel een beschermheilige kreeg.

Op sociaal vlak bevordert de kerk de gemeenschapszin.

Door de activiteiten – van liturgie tot concert – komen bewoners regelmatig samen in en rond het kerkgebouw.

De ligging naast de basisschool Schooltrio Sint-Kristoffel versterkt dit: kerk en school werken samen bij vieringen, en de aanwezigheid van de kerk geeft ook niet-kerkelijke evenementen (zoals schoolfeesten) extra cachet.

De Orangerie-zaal achter de kerk wordt gebruikt door verenigingen en werkgroepen, waardoor het kerkgebouw bijna als een wijklokaal fungeert naast zijn sacrale functie.

De kerk heeft daarnaast een zekere toeristische en culturele betekenis. Hoewel bescheiden van omvang, is ze een herkenningspunt in het landschap op de grens van Klerken en Houthulst. Haar opvallende silhouet – de witgeschilderde puntgevel met klokkentorentje op de heuvelrug – trekt de aandacht van voorbijgangers en fietsers.

De Sint-Kristoffelkerk is opgenomen als bezienswaardigheid in regionale fiets- en wandelroutes, vaak in het kader van het ontdekken van klein religieus erfgoed in de Westhoek. Voor liefhebbers van architectuur en geschiedenis is het kerkje interessant als voorbeeld van naoorlogse dorpskerkbouw.

Bovendien is de kerk door haar jaarlijks autozegeningsfeest regionaal bekend; dit evenement wordt soms door de pers belicht en trekt bezoekers van buiten de gemeente, wat bijdraagt tot de culturele uitstraling van de plek.

In bredere zin is de aanwezigheid van deze kerk een levende herinnering aan de geschiedenis van Klerken en Houthulst.

Ze vertelt het verhaal van de wederopbouw en groei van nieuwe wijken na de oorlog, en van hoe het geloofsleven zich ook buiten de dorpskern manifesteerde.

Vandaag de dag wordt in Houthulst een kerkenbeleidsplan gevolgd waarin beslist is dat de Sint-Kristoffelkerk haar parochiale functie behoudt en actief blijft ingezet worden voor liturgie en nevenactiviteiten.

Er is dus geen sprake van buitengebruikstelling of herbestemming – integendeel, men streeft ernaar het gebouw te valoriseren en open te stellen voor passende initiatieven (bv. tentoonstellingen, concerten, ontmoetingsruimte) naast de eredienst.

Hiermee bevestigt de lokale gemeenschap de blijvende waarde van “hun” Sint-Kristoffelkerk als zowel gebedshuis als gemeenschapsruimte.

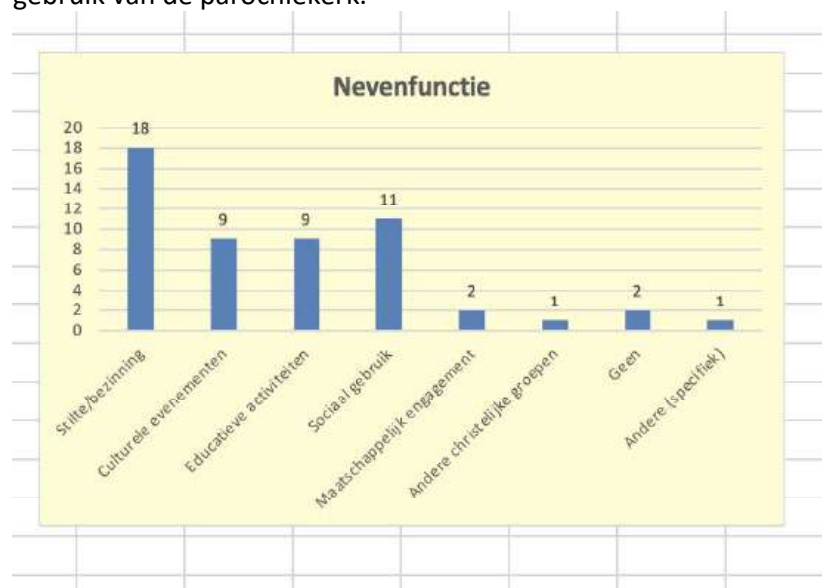
Bevraging bij de parochianen rond nevenfuncties van de kerk van Sint-Kristoffel

Vanuit het centraal kerkbestuur ontstond het initiatief om in alle kerken van Houthulst de parochianen te bevragen rond mogelijke nevenfuncties van onze kerken tijdens/na één weekendviering in de maand maart 2025. Op deze wijze krijgt elke kerkfabriek zicht op wat er leeft bij de parochianen, en wordt de betrokkenheid van de parochianen op de visie van ‘open kerken’ verruimd.

Vraag	Aantal		Percentage
Woonplaats			
Houthulst	1		3,13%
Jonkershove	1		3,13%
Klerken	10		31,25%
Sint-Kristoffel	10		31,25%
Merkem	0		0,00%
Andere	10	32	31,25%
Leeftijd			
<18	0		0,00%
18-35	1		3,13%
36-55	0		0,00%
56-75	16		50,00%
>75	15	32	46,88%
Aanwezigheid			
Wekelijks	20		62,50%
Af en toe	10		31,25%
Bij gelegenheden	2		6,25%
Zelden	0	32	0,00%
Deelname			
Vaak	5		15,63%
Soms	7		21,88%
Nee	15		46,88%
geen antwoord	5	32	15,63%
Nevenfunctie			

Stilte/bezinning	18	56,25%	
Culturele evenementen	9	28,13%	
Educatieve activiteiten	9	28,13%	
Sociaal gebruik	11	34,38%	
Maatschappelijk engagement	2	6,25%	
Andere christelijke groepen	1	3,13%	
Geen	2	6,25%	
Andere (specifiek)	1 NVT	3,13%	
Openstelling			
Dagelijks	11	34,38%	
Enkele dagen/week	11	34,38%	
Op aanvraag	4	12,50%	
Nee	1	3,13%	
geen antwoord	5	32	15,63%
Rol in gemeenschap			
Zeer belangrijk	6	18,75%	
Belangrijk	17	53,13%	
Neutraal	2	6,25%	
Niet belangrijk	1	3,13%	
geen antwoord	6	32	18,75%
Suggesties ontvangen	7 NVT		

Wat betreft de vraag rond nevenfuncties is duidelijk geen weerstand om de kerk te gebruiken voor andere activiteiten dan de eredienst. Het belang van de kerk als plaats voor stilte en bezinning scoort hoog, wat duidelijk gelinkt kan worden aan het openstellen van de kerk buiten de erediensten. De parochianen zijn al vertrouwd met het niet-pastoraal gebruik van de kerk, en blijven daar ook achterstaan. Er is dus voldoende draagvlak voor een breed gebruik van de parochiekerk.

Bevraging van de gemeente en welzijnsorganisatie rond mogelijke belangstelling gebruik van de kerk Sint-Kristoffel

Een eerste verkennend gesprek met de burgemeester wordt komende maanden gevolgd door overleg met betrokken schepen en OCMW.

Zo is er belangstelling van gemeente en OCMW om de Orangerie/kerk van Sint-Kristoffel een burgerichte functie toe te kennen.

Gezien talrijke bewoners van het gehucht Sint-Kristoffel ondersteund worden door OCMW zou een lokaal dienstenrestaurant, gehuisvest in het kerkgebouw, voor deze mensen bijzonder welkom zijn. Het gebouw kan fungeren als ontmoetingsplaats en eventueel antennepunt voor welzijnsdiensten.

NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Sint-Kristoffel (Klerken)	Sint-Kristoffel	Kerk met nevenbestemming in tijd en ruimte

Kerk Sint-Kristoffel

Open deuren voor de Gemeenschap

Ontmoetingsplaats – Socio-culturele functie

Visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie van de kerk van Sint-Kristoffel

De Sint-Kristoffelkerk blijft in de toekomst een actieve parochiekerk, met een complementaire gemeenschapsfunctie. Haar liturgisch karakter blijft behouden, maar wordt aangevuld met zinvolle nevenbestemmingen die inspelen op maatschappelijke en lokale noden. Dit gebeurt zowel in de tijd (wanneer er geen erediensten plaatsvinden) als in de ruimte (door aangepaste zones voor andere functies te creëren binnen het kerkgebouw).

Behoud van de sacrale functie

De kerk blijft in de eerste plaats een plaats van eredienst, met nadruk op:

- Zaterdagvieringen (oktober – april) in het kader van de weekendliturgie binnen de pastorale eenheid Houthulst.
- Hoogdagen en plechtigheden zoals Pasen, Kerstmis, Allerheiligen en Goede Week.
- Doop- en huwelijksvieringen, vaak ook voor gezinnen buiten de parochie, dankzij de warme, intieme sfeer van het gebouw.
- Uitvaartdiensten voor parochianen.

Nevenbestemming in de tijd – multifunctioneel gebruik

De kerk wordt op momenten zonder liturgische activiteiten opengesteld voor andere initiatieven:

- Schoolgebruik, zoals eetruimte voor kleuters, vergaderruimte of blokplek voor leerlingen tijdens examens.
- Culturele evenementen, zoals concerten, lezingen of tentoonstellingen.
- Bezinning en stilte, als vrij toegankelijke ruimte voor rustzoekers of pelgrims.
- Educatieve en catechetische activiteiten, in samenwerking met de school of de pastorale eenheid.

Nevenbestemming in de ruimte – gedeeld gebruik met architecturale aanpassingen

Door een duidelijke ruimtelijke scheiding, kan het gebouw gedeeld worden voor niet-liturgisch gebruik zonder de sacraliteit van de eredienst te verstoren:

- Inrichting van een sociaal restaurant in samenwerking met het OCMW in de Orangerie of een afgescheiden zone in de kerk. Dit biedt een warme maaltijd en ontmoetingsruimte voor kwetsbare bewoners van de wijk.
- Antennepunt voor welzijnsdiensten, waar hulpverlening en buurtgerichte initiatieven terechtkunnen.
- Vergader- en onthaalruimte voor lokale verenigingen, werkgroepen en sociale initiatieven.

Openheid en verbondenheid

De kerk blijft een toegankelijke plek voor de bredere gemeenschap:

- Openstelling op meerdere dagen per week, op aanvraag of permanent tijdens bepaalde periodes.

- Respectvolle samenwerking tussen kerkfabriek, school, gemeente en welzijnsactoren om het gebruik van de kerk op elkaar af te stemmen.
- Behouden van unieke tradities zoals de jaarlijkse autozegening, die zowel religieus als sociaal een ankerpunt vormt voor de regio.

Draagvlak en participatie

De visie is gedragen door de lokale gemeenschap:

- Uit de bevraging blijkt dat parochianen openstaan voor nevenfuncties, in het bijzonder voor stilte, sociaal gebruik en culturele evenementen.
- De band tussen kerk en wijk blijft sterk, en de kerk wordt gezien als een belangrijke ontmoetingsplaats en cultureel symbool van Pierkenshoek.

Besluit

De toekomst van de Sint-Kristoffelkerk ligt in het samenspel van liturgie, gemeenschapsvorming en maatschappelijke betrokkenheid. Door een zorgvuldig uitgebalanceerde invulling blijft het kerkgebouw niet alleen een levendige plek van geloof, maar ook een open huis voor de hele gemeenschap. Hiermee wordt de kerk verankerd in het dagelijks leven van de wijk – als symbool van verbondenheid, gastvrijheid en zingeving.

Plan van aanpak: Verdere uitwerking toekomstvisie kerk Sint-Kristoffel

Inleiding

De toekomstvisie voor de kerk van Sint-Kristoffel kreeg reeds vorm door diepgaand overleg binnen de kerkfabriek, het centraal kerkbestuur en de Pastorale Eenheid.

Ook de bevraging van de parochianen in maart 2025 leverde waardevolle inzichten op: er is een breed draagvlak voor multifunctioneel gebruik van de kerk, met behoud van de sacrale functie.

Recent overleg met het pastorale team en de dekenij bracht bijkomende aandachtspunten aan, waaronder een herziening van het patroon van weekendvieringen.

Dit plan van aanpak beschrijft de volgende stappen om de visie verder te concretiseren en te verankeren met alle betrokken partners.

1. Communicatie en visieverheldering

- Opmaak van een toegankelijke visietekst, aangepast aan de input van parochianen bij de bevraging/ enquête en het pastoraal overleg.
- Publicatie via parochieblad en gemeentelijke Dorpskrant.
 - Weekendvieringen
 - Open-kerken-beleid en nevenfuncties

2. Verdiepend overleg met kernpartners

a) Pastorale ploeg en parochie

- Evaluatie van de liturgische kalender in het licht van de nieuwe weekendregeling.
- Afspraken over openstelling buiten vieringen (stilte, bezinning).
- Begeleiding bij gedeeld gebruik zonder afbreuk aan de sacrale sfeer.

b) Basisschool Sint-Kristoffel (Schooltrio)

- Structurele afspraken over het gedeeld gebruik van de kerk en Orangerie.

c) Gemeente & OCMW

- Verder overleg over de inrichting van een sociaal restaurant in de Orangerie of een afgescheiden zone van de kerk.
- Afspraken over logistieke en personele ondersteuning.
- Onderzoek ontmoetingsruimte binnen kerkgebouw voor antennepunt voor welzijnsdiensten.

3. Ruimtelijke analyse en haalbaarheid

- Technische doorlichting van het gebouw en Orangerie met ondersteuning van gemeentelijke diensten en/of architect.

Nu reeds vastgesteld:

- Toegankelijkheid vergroten (hellend vlak voor rolstoelen zij-ingang)
 - Afsluitbare deuren en sleutelplan
 - Beeldscherm, beamer en geluidsinstallatie noodzakelijk voor nevenfuncties
 - Beveiliging gebouw
 - Aangepast meubilair voor nieuwe functies
 - Herstel pleisterwerk en radioator
- Opvolgen meerjarenplan in functie van investeringen voor nevenfuncties
 - Verkenning van subsidiemogelijkheden via erfgoed- en welzijnsinstanties.

5. Organisatie en samenwerking

- Opmaak van een samenwerkingsovereenkomst met afspraken over gebruik, onderhoud, planning en verantwoordelijkheid.

6. Evaluatie en bijsturing

- Jaarlijkse evaluatievergadering met feedback van gebruikers en partners.
- Registratie van gebruik en beleving door bezoekers.
- Bijsturing van het gebruiksplan op basis van concrete ervaringen.

Besluit

Dankzij de bevraging van parochianen, de nauwe betrokkenheid van pastoraal team en school, en de openheid van gemeente en OCMW, is er een solide basis om van de Sint-Kristoffelkerk een levendige en multifunctionele plek te maken. Dit plan wil richting geven aan een gedragen en haalbare toekomstinvulling, waarin liturgie, ontmoeting en zorg hand in hand gaan.

KERKENBELEIDSPLAN

KLERKEN

SINT-LAURENTIUS

2025

SITUERING KERKGEBOUWEN

Kerk Sint-Laurentius Dorpsstraat postbus 22X, 8650 Klerken (Houthulst)

FICHE PER KERKGEBOUW

Sint-Laurentius Klerken (Houthulst)

Identificatie

Naam: Kerk Sint-Laurentius Klerken

Geografische ligging

- Dorpsstraat:22X (postbus), 8650 deelgemeente Klerken in Houthulst
- Provincie: West-Vlaanderen

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Bisdom Brugge
- Dekenaat of Regio: Dekenij Diksmuide – Pastorale Eenheid Groot-Diksmuide
- Parochie: Parochie Sint-Laurentius

Kadastrale gegevens

De kerk bevindt zich op perceel 32009B0089/02B000, met een oppervlakte van 1059 m².

Het gebouw is bestemd voor eredienst, met bouwjaar tussen 1919 en 1930.

Het kadastraal inkomen bedraagt €3589 en is vrijgesteld van onroerende voorheffing.

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Laurentius te Klerken (Dorpsstraat 22X, 8650 Houthulst).

Capakey: 32009B0089/02B000

Grondoppervlakte kerkgebouw: 810 m²

Daarnaast zijn er twee aanpalende percelen voor het kerkhof:

- 32009B0080/00B000 (oppervlakte: 5346 m²), eigenaar: Gemeente Houthulst
- 32009B0089/00D000 (oppervlakte: 2800 m²), eigenaar: Kerkfabriek Sint-Laurentius

Bescherming(en)

- Parochiekerk Sint-Laurentius is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed
Deze vaststelling is geldig sinds 14-05-2024

Gegevens kerkfabriek Sint-Laurentius:

- KBO nummer: 0211.322.913 --- Diocesaannummer: 817

Beschrijving

Cultuurhistorische waarde Sint-Laurentiuskerk (Klerken)

Architectuur van de Sint-Laurentiuskerk te Klerken

Inleiding

De Sint-Laurentiuskerk van Klerken is gebouwd in gele baksteen in regionale neogotische stijl. Vanaf de Dorpsstraat is de kerk goed zichtbaar. Het is een driebeukige hallenkerk met leien zadeldaken en een slanke naaldspits op de toren.

Wederopbouw na de Eerste Wereldoorlog

De huidige kerk is ontworpen door architect Jozef Viérin (Brugge) en gebouwd in de periode 1920-1923. Viérin koos voor een regionale interpretatie van de baksteengotiek in plaats van de hoogneogotiek, wat typerend is voor de wederopbouwarchitectuur in de Westhoek.

Oriëntatie en toren

De kerk heeft een traditionele oostelijke oriëntatie (koor gericht naar het oosten) en een westportaal, volgens de regionale bouwtraditie.

Opvallend is de vierkante westtoren, gelegen aan de noordzijde van de vooruitspringende middenbeuk. Deze toren telt vier geledingen, is voorzien van versneden hoeksteunberen en heeft gekoppelde spitsbogige galmgaten met daarboven een uitkragende borstwering op spitsboogfries als decoratief element.

Gevels en aanbouwen

De gevels van de zijbeuken en oorspronkelijke koren zijn uitgevoerd als tuitgevels met spitsboognissen en blinde tracerieën.

Spitsboogvensters in geprofileerde omlijsting zorgen voor natuurlijke lichtinval.

Aan de zuidkant is een laag nutsgebouw aangebouwd, bekroond met een stenen Onze-Lieve-Vrouwebeeld boven het portaal.

Verbouwingen

In 1965 werd de oostgevel verbouwd tot nieuwe hoofdingang:

- Het oorspronkelijke hoofdkoor werd afgebroken.
- In de plaats kwam een portaal met een geprofileerde spitsboognis, een bas-reliëf van Christus in het boogveld en jaarstenen "1923" en "1965".

Interieur

Het interieur wordt gekenmerkt door houten spitstongewelven (spitsbogige tongewelven), ijzeren trekstangen, witstenen kolommen en bakstenen spitsbogen. Deze structuur zorgt voor een helder en ruimtelijk effect, typisch voor een wit bepleisterde hallenkerk.

Architecten door de tijd heen

- J.A. Lernoould leidde uitbreidingen tussen 1843 en 1856.
 - Pierre François Buyck voegde tussen 1867 en 1882 een neogotische toren met portaal toe.
- Het huidige bouwwerk uit de jaren 1920 verving deze toevoegingen, met behoud van de oriëntatie naar de Dorpsstraat.

Architectuurstijl

De Sint-Laurentiuskerk is een voorbeeld van neogotisch regionalisme: een wederopbouwkerk die aansluit bij de laatmiddeleeuwse baksteengotiek van West-Vlaanderen.

Geschiedenis van de Sint-Laurentiuskerk te Klerken

Vroege middeleeuwen

De ontstaansgeschiedenis van de Sint-Laurentiuskerk gaat terug tot de vroege middeleeuwen. In 961 wordt te Klerken een eerste hulpkapel vermeld, behorend tot de parochie van Esen. Midden 10e eeuw was er sprake van een Sint-Antoniuskapel op deze hoogte (volgens de parochieboeken van kanunnik Tanghe).

Ontstaan van de parochie

Klerken groeide uit tot een zelfstandige parochie in 1144, toen de kapel werd verheven tot parochiekerk, toegewijd aan de heilige Laurentius.

Dit was oorspronkelijk een bescheiden eenbeukige kerk. In de late middeleeuwen volgden uitbreidingen: in 1519 werd een zuidelijke zijbeuk toegevoegd en in 1613 een noordelijke zijbeuk, waardoor een driebeukige kerk ontstond.

19e eeuw

Gedurende de 19e eeuw werd de kerk verschillende malen vergroot en aangepast.

- In 1836 werd de kerk uitgebreid.
- Tussen 1843 en 1856 vond onder architect J.A. Lernoould een volgende vergroting plaats.
- In 1867-1882 kreeg de kerk een opvallende neogotische oosttoren met ingangsportaal naar ontwerp van architect Pierre Buyck (Brugge).

Door deze oosttoren werd de oriëntatie van de kerk naar de Dorpsstraat omgekeerd, met de toren als nieuwe voorgevel.

Voor en tijdens de Eerste Wereldoorlog

Tot aan de Eerste Wereldoorlog stond de Laurentiuskerk midden in het dorp, omgeven door een kerkhof met ijzeren hekwerk tussen bakstenen pijlers.

Tijdens de oorlog (1914-1918) kwam de kerk zwaar onder vuur te liggen. Op 17 oktober 1914 bezetten Duitse troepen de kerk en gebruikten ze als paardenstal; op het dorpsplein plaatsten ze kanonnen om Diksmuide te beschieten.

Op 2 november 1914 raakte het gebouw voor het eerst ernstig beschadigd.

Tegen het einde van WO I was de kerk volledig verwoest.

Wederopbouw (1920-1923)

Na de wapenstilstand bleef enkel puin over van het eeuwenoude gebedshuis.

In de wederopbouwperiode kreeg Klerken een volledig nieuwe kerk. Van 1920 tot 1923 werd de Sint-Laurentiuskerk heropgebouwd naar ontwerp van architect Jozef Viérin.

Er werd bewust gekozen voor een ontwerp in regionale gotische stijl, passend bij de lokale traditie, en niet voor een kopie van de neogotische kerk van voor de oorlog.

De nieuwe kerk werd opnieuw oostelijk georiënteerd, met het hoofdkoor in het oosten en de ingang aan de westkant aan de Kerkhofstraat.

Inwijding en aanpassing in de 20e eeuw

Op 11 augustus 1930 is de heropgebouwde kerk plechtig ingewijd.

In de jaren 1960 werd het omringende kerkhof opgeruimd en verhuisd naar de nieuwe begraafplaats 'Klerkenkouter'.

In 1965 werden het oorspronkelijke oostelijke hoofdkoor en de sacristie afgebroken.

Op die plaats kwam een nieuwe ingang aan de Dorpsstraat, waarmee de hoofdingang opnieuw naar het oosten werd gericht, zoals vóór 1920.

Sindsdien heeft de kerk haar huidige vorm.

Restauraties en renovaties

Door de complete verwoesting in WO I is de huidige kerk grotendeels een product van de wederopbouw in de jaren 1920, waardoor traditionele restauraties van een oud gebouw niet aan de orde waren. Wel zijn in de loop der jaren enkele belangrijke renovaties en onderhoudswerken uitgevoerd.

In 1965 werd de eerder genoemde verbouwing doorgevoerd waarbij men de structuur aanpaste (sluiting van het westportaal en toevoeging van een nieuw oostportaal).

Het kerkorgel kende eveneens restauraties: na de bouw van een nieuw orgel in 1929, werd dit instrument in 1966 grondig gerenoveerd en uitgebreid door de orgelbouwer Jos. Loncke en Zonen (Esen). Deze orgelrenovatie paste in de vernieuwing van de liturgische inrichting in de jaren 1960.

Hoewel de Sint-Laurentiuskerk geen beschermd monument is (wel opgenomen op de Inventaris Bouwkundig Erfgoed), heeft men in later tijdperk het gebouw onderhouden met lokale middelen:

1. Dakrenovatie werd afgerond in 2015, de binnenconstructie van het dak werd behandeld tegen zwamvorming.
2. Het gebouw is behandeld tegen vochtuitslag en beschadigde delen werden herpleisterd, en tenslotte werd de volledige kerk ook herschilderd. Deze werken werden beeindigd in 2015.
3. De toegang tot de kerktoeren en de wandeling werd toegankelijker gemaakt door de vernieuwing van trappen.
4. De verwarmingsinstallatie werd vernieuwd (gasinstallatie) in 2019.
5. In 2024 werden in de kerktoeren steunbalken verstevigd/ondersteund.

Interieur van de Sint-Laurentiuskerk te Klerken

Algemene indruk

Het interieur van de kerk is helder en eenvoudig vormgegeven, in overeenstemming met Viérins ontwerp. De drie beuken worden gescheiden door gele bakstenen spitsbogen op witstenen zuilen, die de ritmiek van de ruimte bepalen. Boven de midden- en zijbeuken strekken zich houten spitstongewelven uit, die samen met de witte pleisterwerk-afwerking voor een lichte atmosfeer zorgen.

Altaren

In de kerk zijn meerdere altaren aanwezig. Het hoofdaltaar staat tegenwoordig vooraan in de middenbeuk opgesteld, omdat het originele oostkoor in 1965 werd verwijderd. Daarnaast zijn er traditionele zijaltaren ter ere van de Heilige Maagd Maria en mogelijk andere heiligen. De meeste meubelstukken dateren uit de jaren 1920, na de heropbouw.

Gedenktekens

Opvallende historische elementen in het interieur zijn de gedenkplaten en herdenkingsobjecten die de band met de oorlogstijd markeren. In de rechte afsluitingen van de oorspronkelijke zijkooren bevinden zich gedenkplaten voor pastoor Edmond Denys (die tijdens WO I de parochie diende) en voor E.H. Edmond Vanhoutte, pastoor van Klerken van 1873 tot 1914.

Daarnaast hangen in de kerk twee ingelijste papieren memoriams:

- Eén met de namen van de militaire slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog.
- Eén ter nagedachtenis van de burgerlijke slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog.

Deze eenvoudige eretekens onderstrepen de bewogen geschiedenis van Klerken en zijn geloofsgemeenschap.

Orgel

Aan de westzijde op het doksaal bevindt zich het orgel, een belangrijk onderdeel van het kerkmeubilair. Het oorspronkelijke orgel (gebouwd door L.-B. Van Peteghem in 1792-93) ging verloren in WO I. In 1929 kreeg de kerk een nieuw orgel, gebouwd door de gebroeders Jos. en Pieter Loncke uit Esen. In 1966 werd dit instrument hersteld en uitgebreid, opnieuw door de firma Loncke. Het orgel zorgt sindsdien voor muzikale begeleiding tijdens de liturgie en is een toonbeeld van lokaal vakmanschap.

Beeldende kunst en glas-in-lood

Het interieur wordt opgesierd door diverse heiligenbeelden, waaronder uiteraard een beeld van de patroonheilige Sint-Laurentius. Daarnaast zijn er gebrandschilderde glas-in-loodramen die dateren uit de jaren 1920. Deze tonen geometrische patronen en bijbelse taferelen in sobere kleuren, typisch voor de interbellumperiode. Hoewel geen gerenommeerde glazenier vermeld wordt in de bronnen, dragen de ramen bij aan de traditionele uitstraling. Samen met enkele schilderijen en kruiswegstaties uit de wederopbouwperiode vormen ze het liturgisch decor van de kerk.

Architecturale mogelijkheden (optioneel vanaf 2025)

Boven het portaal van de kerk is er een heel grote ruimte, bereikbaar met een draaitrap, die momenteel gebruikt wordt als bergruimte. Deze ruimte biedt mogelijkheden om te bouwen tot een stille ruimte, vergaderruimte, ontmoetingsruimte.

Naast het portaal wordt achteraan in de kerk een zone afgescheiden met een sober gordijn en benut als stapelplaats.

Deze zone en een uitbreiding is via een afzonderlijke glazen deur in het portaal bereikbaar.

Dit biedt mogelijkheden om een deel van de kerk af te bakenen en een ruimte te creëren voor bibliotheek, dorpsontmoetingscentrum, dienstencentrum e.d.

Hier dienen zeker afzonderlijke sloten in de verschillende glazen deuren in het portaal te worden voorzien.

Hier moet weliswaar rekening gehouden met een verouderd toilet (in de sacristie) dat dient aangepast te worden voor breder publiek. Hiertoe is een mogelijkheid aan de rechterkant van de inkom van de kerk, waar er zich ook een afzonderlijke deur bevindt.

De huidige verouderde geluidsinstallatie en het ontbreken van scherm en beamer (beeldinstallatie) moet vernieuwd en aangeschaft worden zodat de activiteiten in de vernieuwde delen op eigentijdse wijze kunnen doorgaan.

Heel belangrijk wordt een passende afscheiding te laten ontwerpen die de ruimte compartimenteert in een stijl die aansluit bij het huidige gebouw.

De huidige verwarmingsinstallatie laat toe deze zones ook te verwarmen, mits een nieuwe aftakking.

Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Geografische ligging

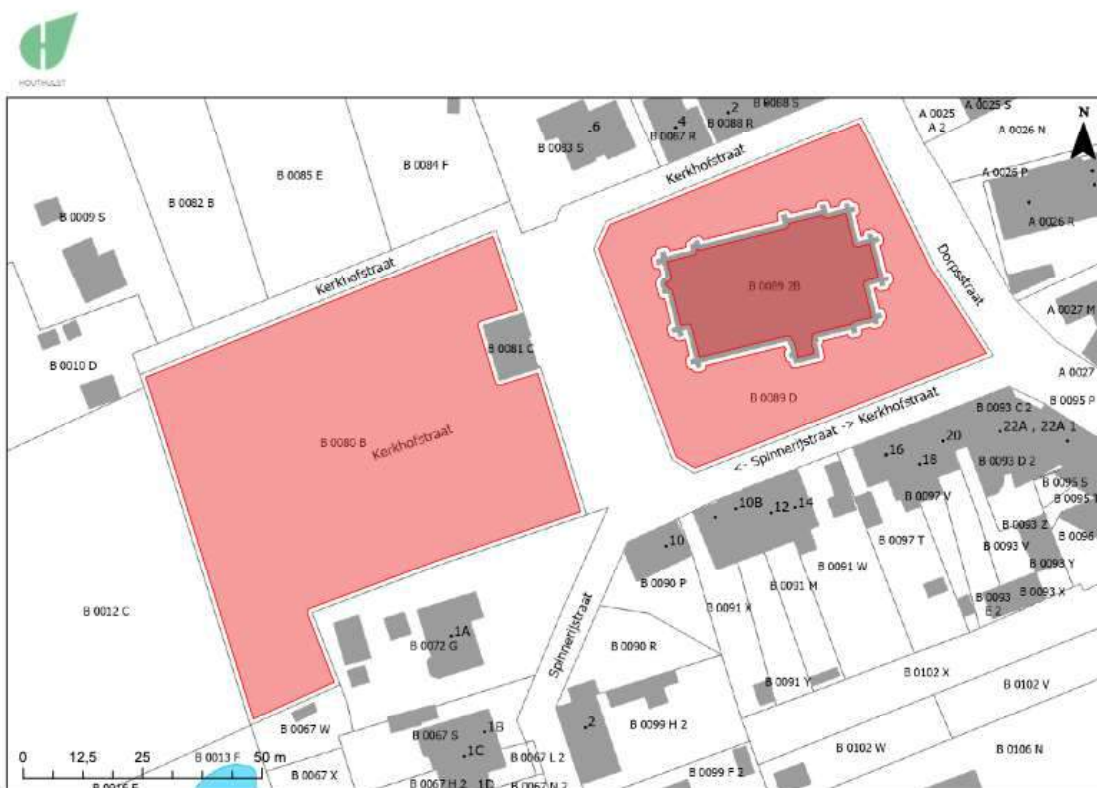
De Sint-Laurentiuskerk bevindt zich centraal in het dorp Klerken (gemeente Houthulst, West-Vlaanderen), aan de Dorpsstraat met nummer 22x.

Klerken is gelegen op een uitloper van de zandrug van Westrozebeke en behoort tot de hogere gebieden van de Westhoek: het dorpscentrum ligt ongeveer 33 à 43 meter boven zeeniveau, waardoor het uitzicht biedt over de omliggende vlakte. (Ter vergelijking: op het hoogste punt van Klerken, nabij de Vredesmolen, bedraagt de hoogte 43 m.).

De kerk staat op een licht verheven terp in het dorpsweefsel en was tot in de jaren 1960 omgeven door het kerkhof (nu verplaatst). Tegenwoordig ligt rond de kerk een groen perk en zijn er parkeermogelijkheden voor bezoekers.

Qua bereikbaarheid is de kerk vlot te vinden: Klerken ligt langs de weg Houthulst–Staden, op ongeveer 8 km ten noordoosten van Diksmuide. Vanuit de gemeente Houthulst (waarvan Klerken een deelgemeente is) is het maar enkele kilometers zuidwaarts rijden. Regionale bewegwijzering verwijst naar Klerken en zijn kerk. Er is een bushalte in de Dorpsstraat, waardoor het dorp ook per openbaar vervoer bereikbaar is (lijnverbindingen naar omliggende

Daarnaast herinnert een monument bij de kerk (bijvoorbeeld een kruis of beeld op het voormalige kerkhof, en het standbeeld van de Heilige Maagd Maria naast de ingang) aan de religieuze en historische identiteit van de plek. Klerken zelf staat bekend als het “dorp op de heuvel” en biedt mogelijkheden voor wandel- en fietsroutes in het heuvelachtige landschap van de Westhoek. Een bezoek aan de Sint-Laurentiuskerk kan dus gemakkelijk gecombineerd worden met een verkenning van het schilderachtige omliggende landschap en de rijke geschiedenis van de streek.

De kerk ligt in het centrum van Klerken, het kerkhof situeert hem achter de kerk.

Langs beide zijden van de kerk zijn er parkeermogelijkheden.

Naast de kerk er een bushalte voor Lijn 30 , de lijn tussen Roeselare en Diksmuide.

Aan de overzijde bevindt zich eveneens het “Heuvelhuis”, cultureel centrum op ons dorp.

Achter de kerk bevindt zich het ‘vroegere mortuarium’ waar nu de bibliotheek zich gehuisvest heeft.

Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Huidig gebruik

De Sint-Laurentiuskerk is anno 2025 nog steeds in gebruik als parochiekerk van Klerken.

Ze behoort tot de Pastorale Eenheid Sint-Pieter Groot-Diksmuide binnen het bisdom Brugge, wat betekent dat de kerk deel uitmaakt van een cluster van parochies die samenwerken. Wekelijks of tweewekelijks worden er liturgische vieringen gehouden, waaronder de zondagse eucharistieviering (afhankelijk van het pastorale rooster) en diensten bij kerkelijke hoogdagen. De kerk biedt daarnaast ruimte voor doopsels, huwelijksvieringen en uitvaartdiensten van parochianen, en blijft zo een centrum van eredienst en bezinning in het dorp.

Naast de strikt liturgische functie vervult de kerk ook een bredere gemeenschapsfunctie. Het gebouw wordt incidenteel opengesteld voor culturele evenementen met respect voor de sacraliteit van de ruimte. Zo worden er af en toe concerten of kooroptredens georganiseerd – bijvoorbeeld een kerstconcert in de adventstijd – waarbij de goede akoestiek van de hallenkerk tot haar recht komt. Ook kan de kerk dienen als locatie voor gebedswake of als halte tijdens processies en gebedswandelingen in de parochie. Verder bezoeken toeristen en geïnteresseerden in erfgoed de Sint-Laurentiuskerk omwille van haar architecturale waarde en historische achtergrond, vaak in combinatie met andere bezienswaardigheden in de omgeving. De kerkdeuren staan op bepaalde dagen open, met name tijdens de

zomermaanden en evenementen zoals Open Kerkendag of Open Monumentendag, zodat bezoekers het interieur en de rust kunnen ervaren.

Ondanks een teruglopend aantal regelmatige kerkgangers blijft de kerkfabriek (het kerkbestuur) instaan voor het onderhoud en dagelijks beheer. Er is aandacht voor verwarming, verlichting en instandhouding, zodat het monumentale gebouw ook voor komende generaties beschikbaar blijft. De kerk fungeert bovendien als een herkenningspunt en ontmoetingsplek in Klerken – bij dorpsactiviteiten en herdenkingen (bv. 11 november) speelt ze vaak een rol in de omlijsting of ceremonie. In die zin is de Sint-Laurentiuskerk nog steeds een levend deel van de lokale gemeenschap, zowel op religieus als op sociaal-cultureel vlak.

NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

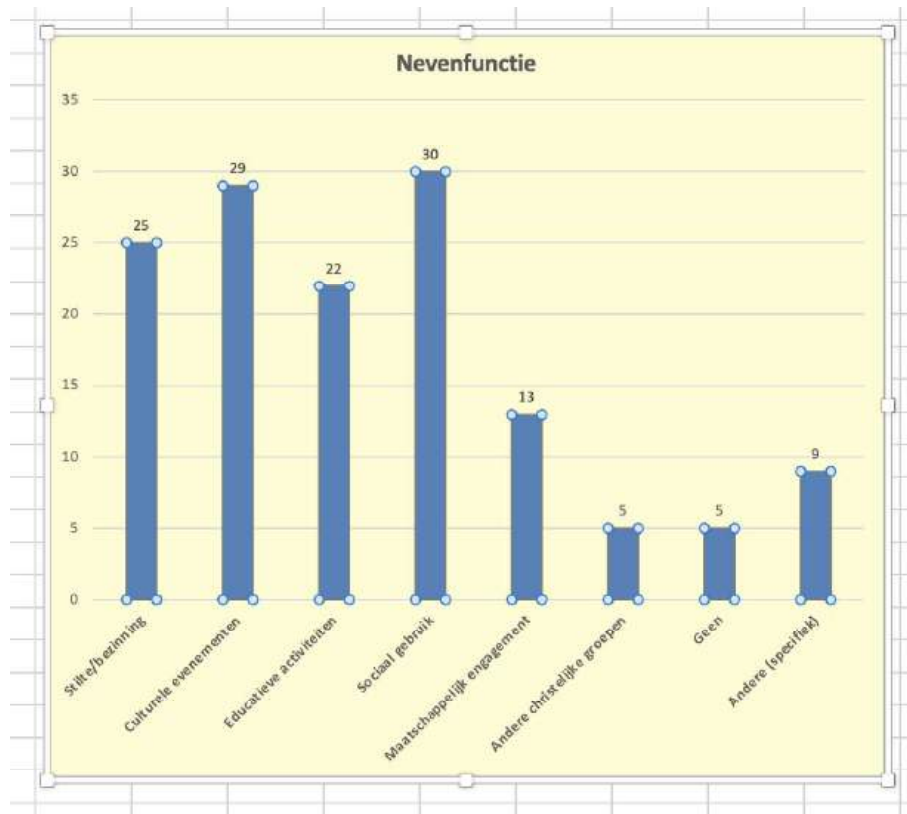
Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Klerken	Sint-Laurentius	Kerk met nevenbestemming in tijd en ruimte.

Bevraging bij de parochianen rond nevenfuncties van de kerk van Sint-Laurentius

Vanuit het centraal kerkbestuur ontstond het initiatief om in alle kerken van Houthulst de parochianen te bevragen rond mogelijke nevenfuncties van onze kerken tijdens/na één weekendviering in de maand maart 2025. Op deze wijze krijgt elke kerkfabriek zicht op wat er leeft bij de parochianen, en wordt de betrokkenheid van de parochianen op de visie van 'open kerken' verruimd.

Vraag	Aantal	Percentage
Woonplaats		
Houthulst	4	7,84%
Jonkershove	0	0,00%
Klerken	35	68,63%
Sint-Kristoffel	2	3,92%
Merkem	0	0,00%
Andere	10	19,61%
Leeftijd		
<18	0	0,00%
18-35	2	3,92%
36-55	2	3,92%
56-75	19	37,25%
>75	28	54,90%
Aanwezigheid		
Wekelijks	34	66,67%
Af en toe	8	15,69%
Bij gelegenheden	6	11,76%
Zelden	3	5,88%
Deelname		
Vaak	15	29,41%
Soms	20	39,22%
Nee	16	31,37%
geen antwoord	0	0,00%
Nevenfunctie		
Stilte/bezinning	25	49,02%
Culturele evenementen	29	56,86%
Educatieve activiteiten	22	43,14%
Sociaal gebruik	30	58,82%

Maatschappelijk engagement	13	25,49%
Andere christelijke groepen	5	9,80%
Geen	5	9,80%
Andere (specifiek)	9 NVT	17,65%
Openstelling		
Dagelijks	17	33,33%
Enkele dagen/week	22	43,14%
Op aanvraag	9	17,65%
Nee	3	5,88%
geen antwoord	0 51	0,00%
Rol in gemeenschap		
Zeer belangrijk	21	41,18%
Belangrijk	22	43,14%
Neutraal	5	9,80%
Niet belangrijk	3	5,88%
geen antwoord	0 51	0,00%
Suggesties ontvangen	9 NVT	

Toekomstvisie voor de Sint-Laurentiuskerk te Klerken

De Sint-Laurentiuskerk in Klerken is niet enkel een historisch en religieus monument, maar ook een plek van diepe verbondenheid voor de dorpsgemeenschap. In de komende jaren wil de kerkfabriek, in overleg met lokale actoren en op basis van brede consultatie, inzetten op een toekomstgerichte en veelzijdige herbestemming van het kerkgebouw. Deze toekomstvisie is gebaseerd op het principe van een “open kerk”: een plaats waar liturgie en gemeenschapsleven elkaar versterken en waar gastvrijheid en zingeving hand in hand gaan.

1. Liturgie als fundament

De liturgische functie blijft de kern van het kerkelijk leven. De kerk blijft beschikbaar voor reguliere vieringen zoals weekendmissen, uitvaarten, huwelijken en het vormsel. Deze sacrale momenten krijgen extra ondersteuning door te investeren in kwalitatieve audiovisuele infrastructuur, zodat ook grotere of meer intieme vieringen in een warme en waardige sfeer kunnen plaatsvinden. De sacrale beleving wordt versterkt door aangepaste inrichting en voldoende gelegenheid tot persoonlijke bezinning, ook buiten de georganiseerde vieringen.

2. Een open ruimte voor stilte en bezinning

Naast georganiseerde liturgie blijft de kerk een rustpunt in het dorp. Er wordt actief gewerkt aan een laagdrempelige openstelling waarbij de kerk dagelijks of meerdere dagen per week toegankelijk is als plaats van stilte, gebed en reflectie. Bezoekers kunnen hier een kaarsje aansteken, tot rust komen of even op adem komen. Hiervoor wordt een afzonderlijke stilleruimte ingericht, bijvoorbeeld in de sacristie of een afgebakende nis, zodat ook tijdens evenementen of repetities ruimte blijft voor persoonlijke devotie.

3. De kerk als centrale ontmoetingsplek

Eén van de belangrijkste pijlers van deze visie is het uitbouwen van de kerk tot een echte ontmoetingsruimte voor het dorp. In een tijd van vergrijzing en maatschappelijke versnippering biedt de kerk een unieke kans om mensen opnieuw samen te brengen. De kerk wil een warme plek zijn waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten, praten, lachen en nadenken. Denk aan buurtvergaderingen, welzijnsprojecten, ontvangst van nieuwe inwoners of bijeenkomsten van lokale verenigingen. De centrale ligging en de symbolische waarde van het gebouw maken het uitermate geschikt als verbindende ruimte. In deze geest worden suggesties zoals een **toeristische leesruimte** of een **kleine dorpsbibliotheek** verder onderzocht.

De aanwezigheid van een toegankelijke, verwarmde en polyvalente ruimte – met respect voor de historische context – geeft het dorp een bijkomende plek voor sociaal contact, waar ook mensen in een kwetsbare situatie welkom zijn.

4. Cultuur en erfgoed als dragers van gemeenschapszin

De Sint-Laurentiuskerk blijft inzetten op haar culturele en erfgoedwaarde. Tentoonstellingen rond lokale geschiedenis, kunst en religie worden georganiseerd in samenwerking met Fodiak en Kunstaliers van Godshuis. In 2030 wordt een grootschalige expo voorzien ter gelegenheid van 100 jaar kerkelijke inwijding. Daarnaast komt er een permanente tentoonstelling over missionaris Schotte.

5. Educatie en jeugdwerking

De kerk blijft openstaan voor scholen en educatieve projecten. Het jaarlijkse grootoudersfeest van Schooltrio, koorrepetities, en activiteiten van Buso De Vleugels tonen de betrokkenheid van onderwijs en zorginstellingen. De goede akoestiek, ruime opstelling en warme uitstraling maken van de kerk een ideale plek voor kindvriendelijke en educatieve initiatieven.

6. Muziek en artistieke expressie

Muziek blijft een levend onderdeel van het kerkgebeuren. De fanfare Kunst en Vermaak blijft welkom voor haar concerten, net als andere koren, ensembles en culturele verenigingen. Er wordt verder geïnvesteerd in klank- en beeldtechniek, zodat kwalitatieve optredens mogelijk zijn. Ook kleinere evenementen zoals voordrachten, kunstbeurzen of kerstmarkten worden ondersteund, mits duidelijke afspraken over respect voor het gebouw en de sacraliteit ervan.

7. Functionele aanpassingen en duurzame infrastructuur

Om deze brede visie te realiseren, wordt werk gemaakt van een functionele inrichting met respect voor het erfgoed. Dit houdt in: betere verwarming, comfortabele verlichting, toegankelijke sanitaire voorzieningen, veilige opbergmogelijkheden, een vaste beamer en scherm, en een hellend vlak voor rolstoelgebruikers. De sacristie wordt tijdelijk ter beschikking gesteld als repetitieruimte voor verenigingen zoals toneelgroep WirreWarre. De ruimte boven het portaal wordt verder ingericht als vergaderruimte of bijkomende stilteruimte. Tegelijk blijft de kerktoeren dienen als technisch uitzendstation.

Deze geïntegreerde toekomstvisie maakt van de Sint-Laurentiuskerk een eigentijdse, levendige dorpskerk waar gebed, ontmoeting, cultuur en zorg elkaar versterken. Door de uitbouw van een warme, toegankelijke ontmoetingsruimte wordt de kerk opnieuw het kloppend hart van Klerken — niet alleen als plaats van eredienst, maar ook als plek van samenleven.

Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Samen naar een bruisende toekomst voor de Sint-Laurentiuskerk in Klerken

Onze Sint-Laurentiuskerk is al eeuwenlang een baken van ontmoeting, rust en geloof in ons dorp. Die bijzondere band tussen de kerk en de inwoners willen we graag koesteren én nieuw leven inblazen. Daarom hebben we samen een toekomstvisie uitgestippeld: de kerk blijft een plaats van gebed, maar zal in de toekomst ook openstaan als multifunctionele ruimte voor cultuur, erfgoed, educatie en dorpsactiviteiten. Hieronder leggen we stap voor stap uit wat er al is gebeurd en welke stappen nog volgen om deze visie waar te maken. We hopen jullie hiermee te enthousiasmeren om samen met ons aan dit mooie project te werken!

Wat is er al gebeurd?

We zijn voortvarend van start gegaan. Enkele belangrijke acties tot nu toe:

- Bevraging van parochianen (maart 2025): Tijdens een weekendviering in maart hebben we alle kerkgangers gevraagd naar hun ideeën en wensen voor bijkomend gebruik van de kerk. De respons was groot. Vooral de oudere generatie liet van zich horen – meer dan 80% gaf aan de kerk belangrijk tot zeer belangrijk te vinden voor de gemeenschap. Deze input bevestigde dat velen de kerk een warm hart toedragen. Tegelijk zagen we dat jongeren minder vertegenwoordigd waren in de enquête, wat we in de volgende fases extra willen aanpakken.
- Overleg met kerkbesturen en dekenij: Op initiatief van het Centraal Kerkbestuur van Houthulst hebben afgevaardigden van alle kerkfabrieken (waaronder die van Klerken)

meerdere keren samengezeten. Ook onze burgemeester en de dekenij (de verantwoordelijken van de kerkzone) schoven mee aan tafel. In deze overlegmomenten bespraken we de resultaten van de bevraging en wisselden we ideeën uit. Dit brede overleg zorgde ervoor dat iedereen – zowel kerkelijke overheid als het gemeentebestuur – zich engageert om op één lijn te denken over de toekomst van de Sint-Laurentiuskerk.

- Uitwerken van een gezamenlijke visie: Dankzij de input van parochianen, het kerkbestuur, de gemeente en andere betrokkenen hebben we een gedragen toekomstbeeld kunnen opstellen. De kern daarvan is duidelijk: onze kerk blijft een huis van gebed, én wordt tegelijk een levende ontmoetingsplek voor allerlei activiteiten. Denk aan stille bezinning, maar ook tentoonstellingen, lezingen, koorrepetities, educatieve projecten en meer. Deze visie houdt rekening met de wensen uit het dorp én met bredere trends zoals vergrijzing, erfgoedzorg en gemeenschapsvorming. Met andere woorden, we streven naar een levendige dorpskerk waar iedereen zich thuis voelt.

Hoe verloopt het traject verder?

Nu dit toekomstplan vorm heeft gekregen, staan we te popelen om het daadwerkelijk uit te voeren. We pakken dit stapsgewijs aan, zodat iedereen kan blijven betrokken zijn. Hieronder schetsen we de volgende fases van het project:

1. Participatie – samen plannen smeden: In 2025 starten we met de voorbereiding en organisatie. We richten een brede stuurgroep op met vertegenwoordigers van alle partners: leden van de kerkfabriek, de gemeente, lokale verenigingen, de school en bijvoorbeeld de zorginstelling De Vleugels. Zo’n groep zorgt ervoor dat alle stemmen gehoord worden. We willen immers dat het eindresultaat iets wordt van ons allemaal.
2. Ontwerp – van idee naar plan: Met de input van de gemeenschap op zak gaan we in 2026 aan de slag met het ontwerpen van de nieuwe, multifunctionele kerkruimte. We schakelen hiervoor een architect in om te verkennen hoe we de kerk flexibel kunnen indelen, met respect voor het historische karakter. Misschien komt er een moduleerbare ruimte in het portaal, of vinden we manieren om delen van de kerk anders in te richten voor diverse activiteiten. We vragen ook advies aan erfgoeddeskundigen, zodat eventuele ingrepen het waardevolle erfgoed niet schaden. In deze ontwerpfase blijven we communiceren over de plannen, zodat iedereen kan meevolgen en feedback kan geven voordat er definitieve beslissingen vallen.
3. Uitvoering – stap voor stap aan de slag: Vanaf 2027 begint de echte uitvoering. Verwacht geen drastische veranderingen van de ene dag op de andere: we kiezen voor een geleidelijke aanpak tot ongeveer 2029. In deze periode voeren we noodzakelijke werken uit om het gebouw klaar te maken voor zijn nieuwe rol. Zo verbeteren we de infrastructuur: denk aan het installeren van een goede geluidsinstallatie, doen we noodzakelijke aanpassingen aan de verwarming, aangepaste verlichting en het toegankelijk maken van de kerk (bijvoorbeeld via een hellend vlak en aangepast sanitair). We richten ook stap voor stap enkele multifunctionele zones in. Een voorbeeld is een permanente tentoonstelling (bijv. over missionaris Schotte of de geschiedenis van Klerken) en hoekjes voor ontmoeting of lezen. Belangrijk: de liturgische functie en het uitzicht van de kerk blijven gerespecteerd tijdens de werken. We blijven intussen ook activiteiten organiseren in samenwerking met culturele en maatschappelijke verenigingen, zodat de kerk nu al vaker bruist van het leven.

4. Viering – een feestelijk nieuw begin: Het traject culmineert in een feestjaar 2030, een symbolisch moment want dan is het precies 100 jaar geleden dat de Sint-Laurentiuskerk werd ingewijd. We plannen tegen dan een feestelijke herdenkingsmoment. Dit willen we vieren met alle inwoners. Denk aan een plechtig moment van dankbaarheid in de kerk, gevolgd door feestelijke activiteiten voor jong en oud. We voorzien ook een mooie tentoonstelling rond "100 jaar Sint-Laurentiuskerk", eventueel een boekje of brochure met verhalen en foto's, en allerlei participatieve evenementen om die mijlpaal te vieren. Op die manier markeren we niet alleen het einde van de werken, maar vooral een nieuw begin: vanaf dan is onze kerk officieel verankerd als zowel spiritueel als gemeenschapscentrum van Klerken. Na 2030 blijft de kerk uiteraard open en actief gebruikt volgens de nieuwe invulling, geïntegreerd in het dagelijkse dorpsleven.

Communicatie en betrokkenheid van inwoners

Communicatie is voor ons geen bijzaak, maar een rode draad doorheen het hele traject. We vinden het belangrijk dat iedereen als inwoners op de hoogte blijven en zich betrokken voelen bij elke stap. Daarom zetten we in op verschillende kanalen om met iedereen te communiceren:

- **Dorpskrant en infobrochures:** We zullen verslag uitbrengen in het parochieblad, de Boskrant en eventuele flyers. Daar wordt gecommuniceerd over de vooruitgang van het project, belangrijke data van infomomenten, en leuke weetjes over de kerk en haar nieuwe functies.
- **Digitale media:** We leven in een digitaal tijdperk, dus we zullen ook gebruikmaken van online kanalen. Via de website van de gemeente Houthulst, en mogelijk via sociale media (zoals een Facebook- of Instagram-pagina van de kerk), delen we updates en sfeerbeelden. Zo kan je op de voet volgen wat er gebeurt, zelfs als je niet op elk overleg aanwezig kunt zijn.
- **Infonamiddagen en evenementen:** Op cruciale momenten (bijvoorbeeld bij de start van de ontwerpfase of vlak voor de werken) organiseren we info-avonden of -namiddagen in het dorp. Daar lichten we de plannen toe en is er ruimte voor vragen, suggesties en bezorgdheden.

TOEKOMSTVISIE VOOR DE KERKEN IN HOUTHULST:

SAMENVATTING

Sint-Jan Baptist (Houthulst)

De Sint-Jan Baptistkerk van Houthulst blijft de hoofdkerk voor de liturgie en krijgt tevens een bredere gemeenschapsfunctie.

Naast de erediensten wil men de kerk integreren in het sociale en culturele leven van Houthulst, zoals tentoonstellingen, lezingen, muziekoptredens en gemeenschapsbijeenkomsten.

De kerk kan fungeren als locatie voor gemeentelijke info-avonden en religieuze en culturele nevenactiviteiten.

Onderbouwing : De visie is gevormd op basis van een parochiale bevraging en consultatie. De kerk is centraal gelegen en vormt een herkenningspunt. Er is bouwkundig erfgoed zonder bescherming, wat enige aanpassing mogelijk maakt.

Plan van aanpak:

1. Structureren nevengebruik
2. Samenwerkingen formaliseren
3. Voorbereiding faciliteiten
4. Proefactiviteiten en evaluatie

Sint-Bavo (Merkem)

Voor de beschermde parochiekerk Sint-Bavo in Merkem ligt de klemtoon in de toekomstvisie op het behouden van het erfgoed en de traditie, met aanvullend nevengebruik waar dat passend is.

De kerk blijft zorgen voor het in stand houden van het gebouw en het voortzetten van de rooms-katholieke eredienst.

Binnen dat kader wil men de kerk zo veel mogelijk openstellen en ten dienste stellen van de gemeenschap, zoals voor stilteplek, digitale ondersteuning, lezingen en live-streaming van liturgieën.

Onderbouwing: Het uitgangspunt in Merkem is dat de kerk door haar monumentale status en historische betekenis in elk geval bewaard moet blijven. Tegelijk wil men het grote gebouw niet onbenut laten buiten de misuren. De kerk kan dienen als extra infrastructuur mits de nodige voorzichtigheid.

Plan van aanpak:

1. Faciliteiten voorzien
2. Samenwerking en planning
3. Gefaseerde opening
4. Evaluatie en bijsturing

Sint-Jozef (Jonkershove)

De Sint-Jozefkerk in Jonkershove zal evolueren naar een kleinschalige multi-inzetbare kerk met behoud van haar liturgische kernfunctie.

Buiten de erediensten blijft het een gewijde plek voor sacramenten, gebed en bezinning. Tegelijk wordt het gebouw gebruikt voor cultuur en dorps evenementen zoals concerten, tentoonstellingen, schoolvieringen en toneel.

Er zijn ook ideeën voor deels gebruik als turnzaal.

Onderbouwing: Jonkershove is een kleine gemeenschap met beperkte infrastructuur. De kerk ligt centraal, naast de school en het Dorpshuis. De kerk is niet beschermd, maar heeft enkele kunsthistorische elementen, wat beperkte aanpassing toelaat.

Plan van aanpak:

1. Visie communiceren
2. Afspraken met partners
3. Haalbaarheid en inrichting
4. Organisatie uitbating
5. Evaluatie en bijsturing

Sint-Kristoffel (Klerken)

De Sint-Kristoffelkerk blijft in de toekomst een actieve parochiekerk met een aanvullende gemeenschapsfunctie.

Haar liturgische rol (met weekendvieringen in de pastorale eenheid, vooral in de wintermaanden, en eucharistie op hoogdagen) blijft behouden.

Daarnaast krijgt het gebouw een zinvolle nevenbestemming zowel in de tijd (wanneer er geen diensten zijn) als in de ruimte (door delen van de kerk/Orangerie anders in te richten). Concreet zal de kerk buiten de erediensten openstaan voor o.a. schoolactiviteiten, culturele evenementen, stilte en bezinning en catechetische of educatieve bijeenkomsten.

Door een duidelijke indeling van de ruimte kan de sacraliteit intact blijven terwijl een deel van het gebouw een nieuwe invulling krijgt.

Zo wordt gedacht aan een sociaal ontmoetingspunt zoals een kleine sociale restaurantfunctie in samenwerking met het OCMW, een antenepunt voor welzijnsdiensten en een vergader-/onthaalruimte voor lokale verenigingen.

Ten slotte blijft de kerk verbonden met het dorpsleven door tradities zoals de jaarlijkse autozegening te behouden.

Onderbouwing: Er is geen sprake van ontwijding of verkoop van de Sint-Kristoffelkerk – integendeel, men wil het gebouw valoriseren door het open te stellen voor bredere noden. Uit overleg binnen de parochie en een bevraging blijkt dat er draagvlak is voor nevengebruik van de kerk. De warme, intieme sfeer van het kerkje maakt het bovendien geliefd voor doop- en huwelijksvieringen, ook van buiten de parochie. Tegelijk woont in de dorpskern een diverse gemeenschap die baat heeft bij extra ruimtes voor samenkomst en ondersteuning.

Plan van aanpak:

1. Draagvlak en visievorming
2. Overleg met kernpartners (pastorale ploeg, basisschool, gemeente & OCMW)
3. Realisatie gedeeld gebruik
4. Opvolging en evaluatie

Sint-Laurentius (Klerken)

De toekomstvisie voor de Sint-Laurentiuskerk te Klerken zet in op een dubbele functie: de kerk blijft een huis van gebed én wordt tegelijk een multifunctionele ontmoetingsplek voor het dorp. Concreet betekent dit dat de kerk naast de verminderde maar blijvende weekendvieringen ook geregeld open zal staan voor allerlei activiteiten. Het gebouw zal ruimte bieden voor stille bezinning en gebed buiten de misuren, maar evengoed voor culturele en gemeenschappelijke evenementen zoals tentoonstellingen, lezingen, theater, concerten en educatieve projecten.

Onderbouwing: Deze keuzes zijn gestoeld op uitgebreide inspraak en analyse. Een parochie-enquête in maart 2025 toonde aan dat de overgrote meerderheid van de kerkgangers en inwoners openstaat voor nevengebruik. Dankzij meerdere overlegmomenten is een gedragen toekomstbeeld ontstaan. De neogotische kerk heeft historische waarde, maar men beseft dat ze enkel levend erfgoed blijft als ze actief gebruikt wordt.

Plan van aanpak:

1. Participatie (2025)
2. Ontwerp (2026)
3. Uitvoering (2027–2029)
4. Inhoudiging (2030)

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad. Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur. Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan de eerste zes maand van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.

Handtekeningen